

Forsvarets stabsskole
Våren 2007

Masteroppgave

Det norske militære engasjementet i Afghanistan-
idealisme eller egeninteresse?

Erik Bøifot

Forord

Arbeidet med denne masteroppgaven har foregått i regi av Forsvarets Stabsskole.

Innleveringen av denne oppgaven markerer slutten på et interessant og lærerikt "master-år" ved denne skolen. Skolen har gjort sitt ytterste for å legge forholdene best mulig til rette for oss studenter, noen jeg synes den har greid på en meget god måte.

Først og fremst vil jeg takke min veileder Kjell Ingen Bjerga fra Institutt for Forsvarsstudier. Takk for nedlagt arbeid i gjennomlesning av oppgaven på de ulike stadier med derpå følgende gode tilbakemeldinger med tips og råd til hvordan det videre arbeid burde forløpe. I samme åndedrag vil jeg også takke min bi-veileder Torunn Laugen Haaland for mange gode poenger til bruk i oppgaven.

Jeg ønsker også å rette en stor takk min nærmeste familie, Synnøve og Even, for tålmodighet og forståelse i mitt arbeide med oppgaven.

Innholdet i denne oppgaven står jeg selv ene og alene ansvarlig for.

Erik Bøifot

Oslo, våren 07

Summary

Following the terror attacks which took place in the USA on the 11th of September 2001, USA started bombing targets in Afghanistan. The Norwegian government acknowledged the USA's right to self defence after the terror attacks and also agreed to the American request for military support in the "War on terror". Norwegian forces have been operating in Afghanistan since December 2001 and are still operating in the country.

In this paper I focus on the Norwegian politics regarding the Norwegian military participation in the military operations in Afghanistan. I am particularly interested in unveiling which type of arguments the different political parties used in the debate pro/contra Norwegian involvement in the operations. Were the arguments dominated by idealism or national self-interest?

One of my main findings is that self-interest has been the most important reason for sending troops to Afghanistan. Participating in Afghanistan ensures that Norway gets help from NATO and especially the USA in a case of emergency. Norwegian participation also helps fight terrorism that can strike on Norwegian soil. Finally, the military operations are said to be a way to decrease the flow of drugs into western countries like Norway.

Innholdsfortegnelse

1 Innledning	1
1.1 PROBLEMSTILLING, AVGRENSNING OG DISPOSISJON	1
1.2 RELEVANT LITTERATUR OG TIDLIGERE FORSKNING	3
1.3 METODISK TILNÆRMING	5
1.4 REFERANSERAMME	5
1.4.1 DEN POLITISKE BESLUTNINGSPROSESSEN	5
1.4.2 DEN NORSKE UTENRIKSPOLITISKE TRADISJON; IDEALISME VERSUS EGENINTERESSE	6
2 Etablering av norske militære bidrag, 2001-2003	12
2.1 TERRORAKSJONENE MOT USA OG FØLGENE AV DISSE	12
2.2 UMIDDELBARE POLITISKE REAKSJONER I NORGE	13
2.3 DEN POLITISKE DEBATTEN VEDRØRENDE NORSKE STYRKEBIDRAG	13
2.4 DE NORSKE MILITÆRE STYRKEBIDRAGENE I AFGHANISTAN	17
2.4.1 OPERATION ENDURING FREEDOM	17
2.4.1.1 Spesialstyrker	18
2.4.1.2 Mineryddere	20
2.4.1.3 Transportfly C-130 Hercules, Manas, Kirgisistan	21
2.4.1.4 Kampfly, F-16, Manas, Kirgisistan	21
2.4.2 INTERNATIONAL SECURITY ASSISTANCE FORCE	22
2.4.2.1 Transportkontrollenhet og eksplosivryddeteam	22
2.5 ANALYSE AV DEN POLITISKE DEBATTEN I PERIODEN	23
3 Vedlikehold av norske bidrag til Afghanistan, 2003-2005	35
3.1 DEN POLITISKE DEBATTEN VEDRØRENDE NORSKE STYRKEBIDRAG	35
3.2 DE NORSKE MILITÆRE STYRKEBIDRAGENE I VEDLIKEHOLDSFASEN	38
3.2.1.1 Vakt og sikringsstyrke	38
3.2.1.2 Provincial Reconstruction Team (PRT) Meymaneh	38
3.2.1.3 Bataljonstridsgruppe, Battle Group 3	39
3.2.1.4 Spesialstyrker	40
3.3 ANALYSE AV DEN POLITISKE DEBATTEN I PERIODEN	40
4 Regjeringsskifte og dreining av norsk politikk, 2005-2007	49
4.1 DEN POLITISKE DEBATTEN VEDRØRENDE NORSKE STYRKEBIDRAG	49
4.2 DE NORSKE MILITÆRE STYRKEBIDRAGENE	52
4.2.1 PROVINCIAL RECONSTRUCTION TEAM (PRT) MEYMANEH	52
4.2.2 HURTIG REAKSJONSSTYRKE – <i>QUICK REACTION FORCE</i> (QRF)	53
4.2.2.1 Kampfly F-16, Kabul, Afghanistan	54
4.3 ANALYSE AV DEN POLITISKE DEBATTEN I PERIODEN	55
5 Konklusjon	63
Kildeliste	69

1 Innledning

Etter at terrorister med tilknytning til Taliban-regimet i Afghanistan, den 11. september 2001 gjennomførte flere terroraksjoner mot USA, iverksatte USA militære operasjoner mot mål i Afghanistan. NATO var tidlig ute med å erklære sin støtte til USA og de militære operasjonene. Dette førte til en politisk debatt i Norge om hvorvidt norske styrkebidrag burde avgis til operasjonene.

Gevinstene ved å delta i internasjonale operasjoner kan være mange, både militært og politisk. Samtidig er det også knyttet store kostnader til deltakelsen. En beslutning om norsk militær deltakelse i en internasjonal operasjon er en politisk beslutning som skal, og må, fattes av de politiske myndighetene. Avveininger mellom idealer og interesser og mellom ulike politiske saker, forhandlinger, ”kjøpslåinger” og diskusjoner ligger bak en eventuell avgjørelse om norsk deltakelse.

Jeg vil gjennom denne masteroppgaven å se nærmere på de politiske prosessene bak avgjørelsene om å delta eller ikke delta med ulike norske styrkebidrag i de militære operasjonene i Afghanistan.

1.1 *Problemstilling, avgrensning og disposisjon*

Etter terrorangrepene erklærte NATO at artikkel 5, forpliktelsen om kollektivt forsvar, hadde trådt i kraft. Ikke lenge etter gikk en amerikanskledet militær styrke til angrep på mål i Afghanistan. I Kongelig Resolusjon av 14. desember 2001 ble Forsvarsdepartementet gitt fullmakt til å tilby norske militære bidrag til koalisjonsoperasjoner og humanitære støtteoperasjoner i forbindelse med kampen mot terrorisme.¹ Norge har siden starten deltatt med ulike typer styrkebidrag så som spesialstyrker, eksplosivryddere, kampfly, transportfly og infanteristyrker. Noen av disse bidragene har vært gjenstand for større politisk uenighet og dragkamp enn andre. Det har også vært fremmet forespørsler fra NATO om bidrag som fra politisk side har blitt avslått.

I denne oppgaven vil jeg å rette fokus mot den norske politikken som lå og ligger til grunn for norsk militær deltakelse i operasjonene i Afghanistan. Hva kjennetegnet de politiske

---

¹ Regjeringen. 14. desember 2001.

argumentene for deltakelse forut for Kongelig Resolusjon av 14. desember 2001, og har argumentasjonen for norsk deltakelse endret seg i løpet av de fem årene som har gått siden operasjonene startet? Hvilke forhold har politikerne tatt i betraktning i avveiningen mellom idealer og interesser i norsk Afghanistan-politikk?

Operasjonene i Afghanistan pågår fortsatt, og den politiske debatten om disse er høyst levende. For å ivareta aktualiteten vil denne oppgaven ta med relevante momenter så nært opp til innleveringsdato som praktisk mulig. Oppgaven har ikke som målsetting å gi en militær analyse av operasjonene i Afghanistan.

Jeg har ikke hatt tilgang til alle politiske dokumenter som omhandler min problemstilling. Denne masteroppgaven er ugradert. Alle kildene som er brukt i oppgaven er ugraderte og allment tilgjengelige. Dette har avgrenset tilgangen på informasjon. Deler av den politiske debatten har foregått i den utvidede utenrikskomité. Disse møtene er lukket for allmennheten og referatene hemmeligstemplede. I tillegg er det meste av informasjon om de norske spesialstyrkenes bidrag i Afghanistan gradert.

Siden operasjonene i Afghanistan startet har Norge vært involvert både gjennom de militære styrkebidragene, men også gjennom sivile bidrag som økte diplomatiske relasjoner og sivile hjelpeprogrammer. Jeg vil i denne oppgaven konsentrere meg om de militære styrkebidragene. Der det er naturlig i forhold til disse styrkebidragene vil jeg også nevne de sivile bidragene, men den politiske prosessen rundt de sivile bidragene vil ikke bli analysert.

I utformingen av norsk politikk er mange aktører og pressgrupper involvert. Spekteret går fra regjering og folkevalgte på Stortinget via medier og forskermiljøer til ulike interessegrupper for enkeltsaker. I denne oppgaven vil jeg konsentrere meg om det politiske miljøet, med hovedvekt på regjering og storting.

Norge har bidratt med alt fra en håndfull offiserer i ulike staber og lignende, til store bidrag som kampfly og hærstyrker på kompani og bataljonsstørrelse. I tillegg har det vært avdelinger og staber deployert for å betjene de norske styrkene i landet. Jeg vil i denne oppgaven konsentrere meg om de initiale styrkebidragene, de etterfølgende bidrag av noe størrelse, samt bidrag som har vært politisk omstridte. Oppgaven vil derfor ikke gi en fullstendig oversikt over alle militære bidrag Norge har hatt i forbindelse med konflikten i Afghanistan.

Kapittel I, innledningen, tar for seg gjennomføringen av forskningsprosjektet. Her presenteres oppgavens problemstilling, avgrensning, metodevalg med begrunnelse og metodekritikk, kildevalg og kildekritikk, samt en beskrivelse av hvordan oppgaven er disponert. I tillegg kommer en presentasjon av den referanserammen som er brukt i analysen senere i oppgaven. Kapittel II omhandler fasen 2001-2003, etableringsfasen, hvor Norge etablerte militære styrkebidrag i Afghanistan. Innledningsvis i dette kapitlet gis en meget kort beskrivelse av terroraksjonene i USA som var foranledningen til de militære operasjonene i Afghanistan, samt reaksjonene som fulgte. Deretter beskrives etableringen av de norske militære bidragene i perioden. I dette ligger en beskrivelse både av den politiske debatten forut for det enkelte styrkebidraget, samt selve bidraget. Delen avsluttes med en analyse av den politiske debatten i perioden.

Kapittel III og IV er bygd opp på samme måte som del II, men tar for seg henholdsvis perioden 2003-2005, som jeg har valg å kalle vedlikeholdsfasen, og perioden etter regjeringsskiftet i 2005 som kjennetegnes ved dette regjeringsskiftet og en viss dreining av norsk politikk.

Kapittel V inneholder en oppsummering og en konklusjon.

1.2 Relevant litteratur og tidligere forskning

Det finnes knapt noen forskningsbaserte studier som dekker min problemstilling. Dette kan skyldes at mitt studieprosjekt ligger svært nært i tid.

Mitt kildetilfang har i den beskrivende delen i all hovedsak bestått av offentlige dokumenter, for det meste innhentet via internett, artikler fra mediene, samt intervjuer med personer som har vært sentrale i de politiske beslutningsprosessene. Spesielt må framheves stortingsdokumenter som Stortingsmeldinger, redegjørelser og møtoreferater fra ulike debatter i Stortinget. Mye av informasjonen om de enkelte militære styrkebidrag baserer seg på informasjon fra Forsvarets nettsider og databaser. Jeg anser begge disse kildene som troverdige og gode. Informasjonen fra disse kildene har fortløpende blitt kryssjekket mot informasjon fra mediene. Innhenting av informasjon fra mediene er blitt gjort ved hjelp av den elektroniske databasen ATEKST. Dette er en database som inneholder redaksjonsarkivene til 23 norske medier. Dette har vist seg å være et godt verktøy for å avdekke hvordan mediene har omtalt ulike saker i bestemte tidsperioder.

Fordelen med offentlige dokumenter og skriv er at de formidler fakta. De endelige utfallene av en prosess er forholdsvis lette å finne fram til. Ulempen er at man i disse skrivenne ikke får noen særlig informasjon om prosessene som ligger bak utformingen og løsningen av en sak. Dette har vært en utfordring for meg i mitt ønske om å beskrive prosessene som har ledet fram til det militære engasjement Norge har/har hatt i Afghanistan. For å søke å omgå denne ulempen har jeg derfor sett de forskjellige dokumenter og skriv opp mot hverandre, sett de opp mot kommentarer og intervjuer i mediene, og brukt informasjonen fra dette som bakgrunn for mine intervjuer.

Det er også slik at møter og debatter som foregår i den utvidede utenrikskomité og regjeringens sikkerhetsutvalg er graderte, og referater fra disse er dermed ikke mulig å få tak i. Den generelle debatten i disse fora kan dermed ikke gjengis eller analyseres. Likevel kan man kan gjennom de vedtak som Stortinget faktisk fatter, med stor grad av sikkerhet anta hva som har foregått i disse møtene. I følge tidligere forsvarsminister Kristin Krohn Devold skiller debattene i disse møtene seg fra debattene i det åpne Storting ved at man her går inn på gradert informasjon, samt at man utarbeider prosedyrer og engasjementsregler som kan skade norske styrker eller norske operasjoner hvis de ble allment kjent. Detaljnivået i informasjon er her altså større, men dette her ikke hatt noen betydning for det jeg har studert. Partienes argumenter og standpunkter skiller seg lite fra det partiene står for i åpne møter i Stortinget.² Dette bekreftes også av stortingsrepresentant fra SV, Bjørn Jacobsen.³ Jacobsen var medlem i utenrikskomiteen perioden 2001-2005 og har sittet i forsvarskomiteen siden 2005. Medlemmene i begge disse komiteene inngår i den utvidede utenrikskomité.

I utarbeidelsen av en referanseramme for analyse av de politiske prosessene og for å gi meg utvidet innsikt i emnet utenrikspolitikk, har jeg hatt god hjelp av bøkene "Norges utenrikspolitikk"⁴ og "Oljealder"⁵. Disse bøkene gir en bred gjennomgang av ulike sider ved norsk utenrikspolitikk. "Norges utenrikspolitikk" er skrevet som en innføringsbok for studenter ved universiteter og høyskoler. Den gir en god oversikt over utenrikspolitiske spørsmål og områder, samtidig som den gir en detaljert beskrivelse av den norske sikkerhets- og forsvarspolitikken. Her gis også en god innføring i idealisme og egeninteresse i

² Intervju med Kristin Krohn Devold.

³ Intervju med Bjørn Jacobsen.

⁴ Knutsen, Sørbø, Gjerdåker (red). 1997

⁵ Tamnes, Rolf. 1997

internasjonal politikk. "Oljealder" er bind 6 i "Norsk utenrikspolitisk historie". Denne boken omhandler norsk utenrikspolitikk i perioden 1965-1995. Her beskrives aktører, mål, midler og prosesser i den norske utenrikspolitikken i perioden på en utførlig måte. Begge bøkene er utgitt i 1997. Det betyr at de kom ut før terroraksjonene i USA og de påfølgende operasjonene i Afghanistan. Jeg har derfor også benyttet boken "Norsk utenrikspolitisk praksis"⁶ og diverse artikler som er skrevet i tiden etter 2001 for å fange opp eventuelle endringer etter dette tidspunkt.

1.3 Metodisk tilnærming

Denne masteroppgaven har et intensivt undersøkelsesdesign med en kvalitativ metodisk tilnærming. Oppgaven er gjennomført som et tilfellestudium av Norges militære deltakelse i Afghanistan og de politiske prosessene i forhold til denne deltakelsen. Analysearbeidet er i all hovedsak basert på skriftlige kilder, men disse er også utfylt med intervju av personer med førstehåndskjennskap til prosessene. Intervjuene er gjennomført i etterkant av analyser av de skriftlige kildene. Dette for å kunne nytte intervjuene for å bekrefte/avkrefte informasjon fra de skriftlige kildene, for å verifisere eller avkrefte min forståelse av disse kildene, samt for eventuelt å komme fram til ny informasjon. Intervjuene ble ikke gjennomført etter en utarbeidet intervjuguide, men gjennomført som en samtale om emnet.

1.4 Referanseramme

For å kunne analysere en prosess må man analysere i forhold til noe, en referanse. Jeg vil i denne delen kort beskrive de prosesser, verdier og teorier som jeg bruker som referanseramme i min analyse.

1.4.1 Den politiske beslutningsprosessen

I Norge er parlamentarismen politisk styringsprinsipp. Den utøvende makt, regjeringen, utgår av et flertall fra den lovgivende makt som er Stortinget, som igjen i henhold til folkesuverenitetsprinsippet og Norges grunnlov paragraf 49, utgår av folket.⁷ Regjeringen er ansvarlig overfor Stortinget og er avhengig av å ha Stortingets tillit.

Norges utenriks- og sikkerhetspolitikk er regjeringens prerogativ. Kongen og Regjeringen er i grunnloven gitt myndigheten som øverstkommanderende for de væpnede styrker og leder for

---

⁶ Kjos Fonn, Neumann, Sending (red). 2006.

⁷ Stortinget. *Fakta*.

utenriksstyret.⁸ Når det gjelder saker som omhandler bruk av norske styrker i utlandet, er det derfor ikke lovfestet at Stortinget må gi sin godkjenning av regjeringens beslutning, men det er etablert praksis at Stortinget konsulteres og informeres. Dette kan enten gjøres i lukkede fora som den utvidede utenrikskomité, eller i åpne møter i Stortinget. Under debatten i Stortinget den 5. desember 2001 om de første norske styrkebidragene til Afghanistan, ble denne prosedyren diskutert. Diskusjonen gikk på tolkningen av grunnlovens paragraf 25: Krevde denne at en beslutning om bruk av norske styrker utenlands måtte ha Stortingets samtykke? Her var Arbeiderpartiet enig i Bondevik-regjeringens tolkning som tilsa at dette var det opp til regjeringen å beslutte, men partiet understreket samtidig viktigheten av at Stortinget ble informert.⁹

Regjeringen vil internt behandle sikkerhetspolitiske spørsmål i regjeringskonferanser hvor alle statsråder deltar, eller i regjeringens sikkerhetsutvalg hvis sakene er spesielt følsomme. Sikkerhetsutvalget består av statsministeren, utenriksministeren, forsvarsministeren, finansministeren og justisministeren. Lederne for regjeringspartiene kan også innkalles. Når man kommer fram til enighet i disse fora ansees dette som regjeringens beslutning. I henhold til konstitusjonell praksis blir så beslutningen forelagt Stortinget for å sikre bredest mulig støtte til de avgjørelser som er tatt.

Det ligger til utenriksministeren og utenriksdepartementet å ta stilling til hvilke militære operasjoner Norge skal delta med militære styrker i. Når en avgjørelse om norsk deltakelse er fattet, delegeres vanligvis avgjørelsesmyndigheten om hva Norge kan/skal bidra med til forsvarsministeren og forsvarsdepartementet. Forslag til aktuelle styrkebidrag utarbeides i dialog med Forsvarets militære organisasjon. Ved kontroversielle eller spesielle styrkebidrag, for eksempel spesialstyrker og kampfly, tas avgjørelsen normalt av en samlet regjering.¹⁰

1.4.2 Den norske utenrikspolitiske tradisjon; idealisme versus egeninteresse

Som nevnt er utenrikspolitikken regjeringens prerogativ. Med noen få unntak har det tradisjonelt sett vært liten interesse for utenrikspolitikken på det partipolitiske plan. Dette er nå i endring. Blant annet har den økende globaliseringen gjort skillet mellom utenriks- og

---

⁸ Norges Grunnlov §25

⁹ Stortinget. 5 desember 2001.

¹⁰ Intervju med Kristin Krohn Devold

innenrikspolitik mindre, og med det også utenrikspolitikken mer interessant for de politiske partiene.

To hovedtrekk har vært med på å prege norsk utenrikspolitik etter andre verdenskrig, nemlig idealisme og egeninteresse. Forholdet mellom disse to har ofte blitt beskrevet som det klassiske motsetningsforhold innen utenrikspolitikken. Egeninteressen kan på mange måter forstås som utenrikspolitikken hovedoppgave. Den skal trygge de interesser nasjonen har blant annet økonomisk, militært og sikkerhetsmessig. I kontrast til dette kommer idealismen eller det uegennyttige. Her legges normer, prinsipper og moralske forhold til grunn for politikken. Utenrikspolitikken vil ofte baseres på en avveining mellom idealene og egeninteressen. Denne avveiningen foregår gjennom politiske prosesser.

Egeninteressen sees ofte i sammenheng med realismen, en teoretisk retning innen statsvitenskapen. Innenfor den realistiske skolen ser man på det internasjonale samfunn som et anarkistisk samfunn, da det mangler formaliserte overgripende styrings- og kontrollstrukturer. I følge denne retningen blir det dermed opp til den enkelte nasjon å sørge for sin egen sikkerhet. Realismen har primært vært opptatt av sikkerhetspolitikken. Retningen var derfor spesielt fremtredende under den kalde krigen da realistene mente at målet med utenrikspolitikken var å trygge statens sikkerhet gjennom alliansediplomati og ved å sikre at nasjonaløkonomien var sterk nok til å holde en avskrekkende forsvarsstyrke. Jeg vil i denne oppgaven konsentrere meg om egeninteresseaspektet ved realismen.

Når det gjelder idealismen er den ikke en egen teoretisk retning. I det å handle idealistisk ligger at man handler i henhold til visse idealer. Caplex definerer et ideal som noe fullkomment som ikke kan oppnås eller realiseres i den virkelige verden.¹¹ Videre defineres idealisme som noe som går ut på at høye moralverdier, ikke egoistiske behov, bør være drivkraft og rettesnor for handlinger.¹² Rolf Tamnes beskriver idealismen som noe knyttet til den humanitære og solidariske tradisjon, i første rekke misjonærvirksomheten og kristenfolket, men senere i økende grad til bistandsengasjementet, særlig u-hjelp.¹³ Tamnes hevder dette engasjementet gjenspeiler historiske tradisjoner og det norske selvbildet.

---

¹¹ Caplex I.

¹² Caplex II.

¹³ Tamnes. 1997. del IV.

Etter den kalde krigens slutt kan det synes som om idealismen har fått en sterkere posisjon i norsk utenrikspolitikk. Som en småstat i verden har Norge ofte argumentert for de idealistiske motiver i utenrikspolitikken, mens større land naturlig nok har basert seg på at det er ”makta som rår”. Norge har vært en aktiv pådriver for etablering og overholdelse av normer og klare rettsregler for internasjonalt samarbeid.¹⁴ Nødhjelp, menneskerettigheter og utviklingsbistand har blitt tillagt stor betydning, både på grunn av dens egenverdi i utenrikspolitikken, men også fordi humanitær innsats på lengre sikt ansees å bidra til å opprettholde rettferdighet og orden i verdenssamfunnet.¹⁵ Dette har vært med på å forme Norges syn på organisasjoner som FN. Et sterkt FN kan være med på å formalisere og styrke reglene for internasjonal atferd, noe som vil være med på å legge en demper på de store statene i verden og dermed også styrke de små. Nå er denne tilsynelatende idealistiske norske holdningen ikke helt uten egenverdi for landet. Graden av uselviskhet ved idealistiske handlinger i politikken kan diskuteres. I tillegg til at slike handlinger har vært med på å hjelpe andre, har det også vært en måte for en småstat som Norge å fremme sin selvhevdelse på. Med sitatet ”Vi gjorde den samme erfaring som tidligere: Når frigjøringsbevegelsene overtok den politiske makt i sine hjemland, glemte de ikke de landene som hadde støttet dem i frigjøringskampen”, beskriver tidligere utenriksminister Knut Frydenlund akkurat denne selvhevdelsen, og også det egennyttige i å opptre idealistisk.¹⁶ De samme forhold tok daværende utenriksminister Bjørn Tore Godal opp i en kronikk i Aftenposten i 1995. Kronikken omhandlet norsk utenrikspolitikk og nødhjelp. Der slo han fast følgende:

Tvert imot styrker vår humanitære innsats vår utenrikspolitiske stilling på en måte som utvilsomt er i norsk egeninteresse. Ved å fremme rettferdighet og velferd for verdenssamfunnets svakeste, vil vi i det lange løp tjene fredens sak og styrke vår egen sikkerhet. Humanitær, fredsbevarende og sikkerhetspolitisk innsats er viktige og gjensidig forsterkende deler av vår utenrikspolitikk.¹⁷

For å understreke at dette gav noe tilbake til Norge, skrev han også: ”Vår humanitære innsats er noe mer enn ”gavmildhet”. Vi får i høyeste grad noe igjen. Trygghet for andre gir også større trygghet for oss.” Et bidrag til å sikre Norges posisjon i verdenssamfunnet, er altså å sørge for at de som har det dårlig får det bedre. I sin bok beskriver Rolf Tamnes dette som den norske dobbeltrollen, eksemplifisert ved den norske politikken i forhold til apartheid på

¹⁴ Knutsen, Sørbo, Gjerdåker (red). 1997. s. 39.

¹⁵ Knutsen, Sørbo, Gjerdåker (red). 1997. s. 39.

¹⁶ Frydenlund. 1982. s.135

¹⁷ Godal. 16. februar 1995.

slutten av 1970-tallet.¹⁸ Norge tok av idealistiske forhold avstand fra raseskillepolitikken, samtidig som landet drev betydelig handel med Sør-Afrika av økonomiske interesser.

Jeg har valgt å kategorisere argumentasjonen til aktørene i den politiske debatten rundt engasjementet i Afghanistan ut fra hvordan de har argumentert for at Norge burde eller ikke burde delta i Afghanistan. Det er to hovedkategorier: en *for* norsk militær innsats og en *mot* norsk militær innsats i Afghanistan. Hver av disse kategoriene er igjen delt inn i underkategorier: Den første underkategorien argumenterer for eller mot deltakelse ut fra idealistiske hensyn, mens den andre argumenterer for eller mot deltakelse ut fra egeninteresse. De fleste politiske partier vil ha innslag av argumenter fra flere av disse kategoriene i sin politikk.

I kategorien *for innsats av ideelle/idealistiske årsaker* er man for norsk militær innsats i Afghanistan av uegennyttige årsaker. Aktørene i denne kategorien ønsker å støtte den militære operasjonen med norske styrker for å avhjelpe en vanskelig humanitær situasjon, samt fremme menneskerettigheter og demokrati i Afghanistan. Enkeltmennesket settes i fokus. Aktørene i denne kategorien fremhever dessuten at man gjerne behøver mer enn bare militære styrker. Diplomati, økonomisk støtte og hjelp til sivile er blant de forhold som tillegges mest vekt. Ut fra perspektivet til aktørene i denne kategorien er de militære styrkene viktige fordi de skal være med på å legge forholdene til rett for og ellers støtte opp om sivile virkemidler.

Aktørene i kategorien *for innsats av egeninteresse* baserer seg på det faktum at de fleste som blir forespurt om støtte til et eller annet vil, i sin vurdering av forespørselen, ta spørsmålet ”what’s in it for me?” med i betraktning. Som norsk utenrikspolitiker er man satt til å definere og føre norsk politikk overfor resten av verden. Det er da naturlig at man tar utgangspunkt i hva som tjener norske interesser og er til nasjonens beste, hvis ikke gjør man ikke jobben sin. Nasjonale egeninteresser har en hovedrolle i norsk utenriks- og sikkerhetspolitikk. Aktørene i denne kategorien knytter spørsmålet om norsk sikkerhet tett opp til NATO og USA. De som er for innsats av egeninteresse mener at Norge gjennom norsk deltakelse i Afghanistan støtter sine allierte. Dette styrker NATO og det styrker Norges forhold til USA. I dette ligger en overbevisning om at NATO, og ikke minst USA, har vært, og er, en av de viktigste garantister

---

¹⁸ Tamnes. 1997. s. 366.

for fred og frihet i den vestlige verden etter den andre verdenskrig. Det er derfor i Norges egeninteresse at forholdet til NATO og USA pleies og holdes så godt som mulig slik at noen kommer oss til unnsetning, hvis det skulle bli behov for det.

Verden i dag er globalisert. Det har blitt argumentert for at nasjonalstaten er svekket til fordel for større gjensidig avhengighet landene imellom. Kriminalitet, vold og terror har fulgt det samme utviklingsmønsteret. Globaliseringen har også ført til at skillet mellom innenriks- og utenrikspolitikk har blitt mindre tydelig. Med bakgrunn i denne utviklingen hevder flere at norsk sikkerhet ikke lengre kan sikres på norsk jord alene. Innenfor kategorien som støtter innsats i Afghanistan av egeninteresse mener man at man må ut og bekjempe truslene der de er, før de får mulighet til direkte å påvirke norske interesser. Når det gjelder Afghanistan, ble militære operasjoner iverksatt i landet på grunn av Taliban-regimets sterke forbindelser og støtte til terrorgruppen Al-Qaida og dens leder Osama bin Laden. Disse kan utgjøre en trussel også mot Norge og norske interesser. Det har derfor vært argumentert for norsk deltakelse i Afghanistan for å eliminere denne trusselen. Det er også en kjensgjerning at Afghanistan står for produksjon og distribusjon av store mengder narkotika til den vestlige verden, deriblant Norge. Enkelte argumenter for at narkotikaproblemet i Norge ikke kan løses i Norge, men at man må ta narkotikaen der den produseres. Det er med andre ord i norsk egeninteresse at lov og orden, gjennom en fungerende nasjonalstat, opprettes i Afghanistan. For at dette skal kunne skje må forholdene legges til rette ved bruk av militære midler.

Når vi kommer til kategorien *mot innsats av ideal/idealistiske årsaker*, tar aktørene her utgangspunkt i at utfordringene Afghanistan står overfor ikke kan løses med militære midler. Bruk av militær makt fører til økt oppslutning for Taliban og Al-Qaida. Dette vil bidra til mer vold og terror og derigjennom skade sivilbefolkningen i Afghanistan. I tillegg blir også befolkningen direkte skadelidende på grunn av krigshandlingene. Aktørene innenfor denne kategorien er klare på at Afghanistan trenger hjelp fra verden utenfor for å komme på rett kjøl. Det som skiller denne kategorien fra de foregående, er at man her mener at Afghanistan må hjelpes med alle andre virkemidler enn militære. Det legges stor vekt på ikke-statlige aktører i dette arbeidet.

Norge er en småstat uten tradisjonelle stormaktsambisjoner. Dette gjør landet egnet til å opptre som mellommann og problemløser. Landet har gjennom innsats blant annet i Midtøsten og på Sri Lanka, opparbeidet seg et rykte som en slik mekler- og fredsnaasjon.

Enkelte er av den mening at vi ved å delta med militære styrker i Afghanistan ødelegger dette ryktet. Som et resultat vil da mulighetene til å utføre fredsarbeid bli dårligere. Spesielt er tilknytningen til NATO og USA problematisk da aktørene i denne kategorien hevder at disse står for det motsatte av det man ønsker Norge skal være.

Aktørene i den siste kategorien er *mot innsats av nasjonal egeninteresse*, og setter Norge og norske interesser i fokus. Selv om Norge er lite, har det kontroll over store ressurser og havområder. Disse må beskyttes og forvaltes. Nordområdene seiler opp som stadig viktigere i et slikt perspektiv. I denne kategorien argumenteres det for at det her ligger store kimer til konflikter som Norge kan bli involvert i. Konflikter angående egen tilgang på ressurser kan man ikke forvente at våre allierte ønsker å involvere seg i. Det kan sågar hende at slike konflikter oppstår med noen av våre allierte. Dette betyr at norsk sikkerhet må ivaretas gjennom tilstedeværelse og territorialforsvar ved bruk av norske militære ressurser. Som et lite land har Norge begrensede militære ressurser. Oppdrag utenlands tærer kraftig på disse begrensede ressursene. Argumentene i kategorien går på at vi ikke bør delta med militære styrker i Afghanistan fordi styrkene heller bør brukes til å sikre norske interesser i Norge generelt, og i nordområdene spesielt. Det har også blitt hevdet at ved å delta i Afghanistan tiltrekker Norge seg uønsket oppmerksomhet fra for eksempel terrorister. Dette kan igjen føre til terroraksjoner på norsk jord.

Deler av den politiske debatten vedrørende Afghanistan har vært vanskelig å kategorisere i henhold til denne inndelingen. Spesielt gjelder dette argumenter som ligger i brytningspunktet mellom idealisme og ideologi/partitaktiske argumenter og mellom idealisme og liberalisme. I tillegg er det jo selvfølgelig også slik at enkelte av aktørene kan plasseres i ulike kategorier basert på hvilken debatt som er i fokus. Det at man er for norsk deltakelse i Afghanistan har nødvendigvis ikke noen sammenheng med hvor man står i nordområdespørsmålet. Jeg mener på tross av dette at min kategorisering har noe for seg da den bidrar til å lette arbeidet med å kartlegge en komplisert debatt med mange aktører og nyanser.

Kampen mellom idealisme og egeninteresse i norsk utenrikspolitikk har vært en kamp først og fremst om midler. Målene med utenrikspolitikken har stort sett ligget fast. Motsetningene ligger i synet på *hvordan* de skal nås. Dette er et forhold som også preger den norske Afghanistan-politikken, og som jeg vil se nærmere på i det etterfølgende.

2 Etablering av norske militære bidrag, 2001-2003

Hendelsene den 11. september 2001 satte sterkt preg på Norge og den politiske debatten gjennom hele perioden 2001-2003. Først i forhold til spørsmålet om norsk militær deltakelse i Afghanistan eller ikke, dernest om hvilke styrker Norge skulle bidra med. Fasen 2001-2003 ble sterkt preget av denne debatten. I denne perioden etablerte Norge både luft- og hærbidrag til støtte for operasjonene i Afghanistan, primært *Enduring Freedom*. I dette kapitlet beskrives og analyseres debatten rundt dette, samt at de vesentligste av de norske styrkebidragene blir beskrevet.

2.1 Terroraksjonene mot USA og følgene av disse

Om morgenen den 11. september 2001, ble fire amerikanske fly kapret i amerikansk luftrom. To av flyene ble styrtet inn i World Trade Center i New York, ett ble styrtet inn i Pentagon, mens det fjerde flyet, antatt på vei mot det hvite hus i Washington, styrtet i en åker i Pittsburg, Pennsylvania. Det ble raskt klart at det var Al-Qaida som stod bak.

Den 12. september 2001 vedtok FNs sikkerhetsråd, hvor Norge var medlem, enstemmig resolusjon 1368. Denne slo fast at terroranslagene utgjorde en trussel mot internasjonal fred og sikkerhet og bekreftet USAs rett til individuelt eller kollektivt selvforsvar i tråd med FN-paktens artikkel 51.¹⁹

Samme dag erklærte NATO, for første gang i organisasjonens historie, at artikkel 5 i den kollektive forsvarsavtalen var utløst. NATOs Råd bestemte at dette var å betrakte som et angrep på hele alliansen, såfremt det ble bekreftet at anslagene var ledet fra utlandet.²⁰ Beviser for at så var tilfelle ble lagt fram for NATOs Råd 2. oktober 2001, og hele alliansen var i utgangspunktet dermed forpliktet til å bidra i forsvaret mot den oppståtte trusselen.²¹

Den 7. oktober 2001 iverksatte amerikanerne en militær operasjon for å ødelegge Al-Qaida-treningsleire og Taliban-kontrollerte militærinstallasjoner i Afghanistan. Denne koalisjonsoperasjonen fikk navnet *Operation Enduring Freedom* (OEF). Den overlegne militære koalisjonsstyrken fratok raskt Taliban-regimet kontrollen over Afghanistan.

---

¹⁹ UN Security Council Resolution 1368.

²⁰ NATO Press Release 124/2001.

²¹ SMK. Pressemelding 182/2001.

I desember 2001 avholdt FN en konferanse i Bonn, Tyskland, om framtiden for Afghanistan, med blant annet deltakere fra forskjellige afghanske, etniske fraksjoner. Et av resultatene av denne konferansen var etableringen av *International Security Assistance Force* (ISAF). Styrken i seg selv var ikke en FN-styrke, men en såkalt ”koalisjon av villige”, som skulle operere under FN-mandat for å assistere de nyetablerte afghanske myndigheter i gjenreisningen av Afghanistan.²² ISAF ble autorisert av Sikkerhetsrådet gjennom resolusjon 1386 av 20. desember 2001.²³ Den første ISAF-styrken var operativ 18.februar 2002, under britisk ledelse.

2.2 Umiddelbare politiske reaksjoner i Norge

I Norge ble det avholdt stortingsvalg den 10. september 2001. Det endelige valgresultatet var så vidt klart da det første flyet smalt inn i World Trade Center. Fokus endret seg raskt fra den politiske sfære i Norge til det som skjedde i USA. Den sittende statsministeren, Jens Stoltenberg uttalte følgende i en pressemelding datert 11. september 2001: ”Alle demokratier har nå et ansvar for å stå sammen i en kompromissløs kamp mot internasjonal terrorisme”.²⁴ Terrortrusselen, spesielt mot vestlige land, ble ansett som høy. Dette førte til omfattende tiltak for å styrke beredskapen, samt å bidra til det internasjonale samarbeidet om å bekjempe terrorisme. Her kan nevnes jagerflyberedskap på Rygge og Sola, innkalling av mannskaper fra Heimevernet for objektsikring, samt styrking av helseberedskapen.²⁵ Merutgiftene til de ekstraordinære beredskaps- og sikringstiltakene i 2001 og 2002 ble beregnet til 126 millioner kroner.²⁶

Erklæring av NATOs artikkel 5 ble umiddelbart tolket som en ikrafttredelse av Norges allianseforpliktelser. Den avtroppende regjeringen Stoltenberg besluttet 4. oktober 2001 å etterkomme USAs anmodning om bistand i landets forsvar mot terrorangrepene, en anmodning også de andre NATO-landene svarte positivt på.

2.3 Den politiske debatten vedrørende norske styrkebidrag

Etter at NATO erklærte artikkel 5, oppstod det umiddelbart spekulasjoner i norsk presse om hvorvidt Norge ville følge NATOs avgjørelse og støtte USA i kampen mot terror. Dette fikk

---

²² NATO. International Security Assistance Force (ISAF)

²³ UN Security Council Resolution 1386.

²⁴ SMK. Pressemelding 173/2001.

²⁵ SMK. Pressemelding 182/2001.

²⁶ Stortingsproposisjon 39(2001-2002)

forsvarsminister Bjørn Tore Godal til å uttale følgende i en pressemelding fra forsvarsdepartementet (FD) den 14. september 2001:

Vi er selvfølgelig innstilt på å yte USA all den støtte vi kan. USA er Norges viktigste allierte. Norge yter allerede etterretningshjelp til USA. Dersom det kommer forespørsler om annen støtte, herunder militær støtte, vil vi selvsagt stille oss positive til dette, i samsvar med våre solidaritetsforpliktelser i henhold til artikkel 5 i Atlanterhavspakten. Norske myndigheter tar solidaritetsplikten etter artikkel 5 meget alvorlig.²⁷

Da det ble bekreftet at angrepet på USA var ledet fra utlandet, stadfestet NATOs Råd artikkel 5-erklæringen 2. oktober 2001. Norge var dermed "bundet" av sin allianseforpliktelse til å delta i operasjonene mot de som stod bak terrorangrepet.

Regjeringsskiftet den 19. oktober endret ikke Norges standpunkt i denne saken. Regjeringen Bondevik med forsvarsminister Kristin Krohn Devold i spissen fortsatte arbeidet med å sette opp et tilbud om styrkebidrag til amerikanerne. Den 8. november 2001 besluttet Bondevik-regjeringen å etablere en fast norsk militær representasjon ved CENTCOM i Tampa, Florida, det amerikanske hovedkvarteret som ledet operasjon *Enduring Freedom*.²⁸

Etter en redegjørelse for den utvidede utenrikskomité 30. november 2001, meddelte regjeringen at Norge ville tilby USA militære styrker til kampen mot internasjonal terrorisme, med forbehold om Stortingets samtykke.²⁹ Styrkene som skulle tilbys til *Enduring Freedom* inkluderte spesialstyrker, eksplosivryddere og kampfly. I tillegg var regjeringen villig til å sende et C-130 Hercules transportfly som et bidrag til humanitære støtteoperasjoner i og rundt Afghanistan.³⁰ En allianse mellom SV og FrP i den utvidede utenrikskomité gjorde mindretallet i komiteen stort nok til at det ble nødvendig å bringe denne saken opp for et samlet Storting. SV var uenig fordi partiet ikke ønsket norske styrker under amerikansk kommando, mens FrP stilte spørsmål om finansieringen av styrken samt det juridiske knyttet til spørsmålet om Stortinget skulle spørres før militære tropper kunne sendes utenlands.³¹

Saken kom derfor opp for Stortinget 5. desember 2001. Regjeringen ba der om Stortingets støtte til de planlagte styrkebidragene til den militære operasjonen i Afghanistan. Stortinget

---

²⁷ FD. Pressemelding 044/2001

²⁸ FD. Pressemelding 059/2001.

²⁹ FD. Pressemelding 062/2001

³⁰ Stortinget. 5. desember 2001.

³¹ Aftenposten. 1. desember 2001.

var imidlertid ikke samlet i sin støtte til regjeringen. SV argumenterte i debatten både mot bombingene av Afghanistan og mot at norske styrker skulle delta i den amerikanskledete operasjonen. Partiet satte derfor fram et motforslag til regjeringens forslag, som ble tatt opp til votering. Forslaget lød: ”Stortinget samtykker ikke i at norske styrker stilles til disposisjon for militære operasjoner i Afghanistan under USAs kommando”.³² Under voteringen falt forslaget da det kun fikk SVs stemmer. Stortinget vedtok utenriks- og forsvarsministerens redegjørelser. Regjeringen hadde dermed bred støtte i Stortinget for sitt forslag til norske styrkebidrag. Det ble i den samme redegjørelsen tatt høyde for at det ville oppstå behov for styrker til sikringsstyrken for Afghanistan som var i ferd med å bli opprettet. Både eksplosivryddere og en transportkontrollenhet ble nevnt som mulige bidrag.³³ Dette fikk full oppslutning fra Stortinget. Her gav også SV sitt samtykke, under den forutsetning at disse styrkene skulle operere under et klart FN-mandat, og ikke under en USA-kommando.

I statsråd den 14. desember 2001 ble Forsvarsdepartementet gitt fullmakt å tilby norske militære bidrag til koalisjonsoperasjoner og humanitære støtteoperasjoner i forbindelse med kampen mot terror. Med dette var den politiske prosessen rundt det å tilby styrker brakt til ende. Finansieringen av deltakelsen ville regjeringen imidlertid komme tilbake til. Den 21. desember kunngjorde forsvarsministeren at Norge også ville tilby styrker til den internasjonale sikkerhetsstyrken i Afghanistan, ISAF. Det dreide seg i første omgang om en eksplosivryddeenhet og et transportkontrollteam.³⁴

Under sitt årlige foredrag i Oslo Militære Samfund den 7. januar 2002, avslørte forsvarsminister Kristin Krohn Devold at norske spesialstyrker allerede var på plass i Afghanistan for å støtte amerikanerne i operasjon *Enduring Freedom*.³⁵ I det samme foredraget fortalte hun også at det norske transportflybidraget skulle operere til støtte for operasjon *Enduring Freedom*. I etterkant av dette stilte SVs Kjetil Bjørklund et skriftlig spørsmål til forsvarsministeren datert 24. januar 2002. Han spurte om hvilken militær og humanitær rolle den norske transportflyenheten skulle spille i forhold til *Enduring Freedom*.³⁶ I svaret fra forsvarsministeren ble ikke *Enduring Freedom* nevnt. Det eneste som ble sagt om flyets oppdrag, var at dette hovedsakelig ville være å fly ut og inn av Afghanistan, og at

---

³² Stortinget. 5. desember 2001

³³ Stortinget. 5. desember 2001.

³⁴ FD. Pressemelding 066/2001.

³⁵ Devold, Kristin Krohn. 7. jan 2002

³⁶ Stortinget. 24. januar 2002.

transportene ville være av både humanitær og militær art. Om forholdet til *Enduring Freedom* sa Forsvaret selv, i en pressemelding fra Forsvarets overkommando datert 8. januar 2002, at Norge i løpet av de nærmeste ukene ville sende et C-130 Hercules transportfly til Kirgisistan, og at flyet skulle inngå i styrkebidraget til operasjon *Enduring Freedom*.³⁷ I en kronikk i VG den 10. juni 2002, oppsummerte forsvarsministeren den norske militærinnsatsen det første halve året.³⁸ Her skrev hun blant annet at det norske transportflyet hadde fløyet inn mer enn 250 tonn forsyninger til Afghanistan, og gjennom dette bidratt til at styrkene inne i Afghanistan fikk det de trengte. Eventuelle humanitære bidrag ble ikke nevnt.

Den 11. april 2002 behandlet Stortinget Innstilling nr 119 (2001-2002) fra forsvarskomiteen angående tilleggsbevilgninger på statsbudsjettet for 2002.³⁹ Denne innstillingen baserte seg på Stortingsproposisjon 39 (2001-2002), der de operasjonsrelaterte merutgiftene til de initiale styrkebidragene til *Enduring Freedom* ble beregnet til 425 millioner kroner over seks måneder. SV gikk i Stortinget mot forslaget om at dette skulle finansieres gjennom en tilleggsbevilgning. Partiet framsatte et forslag om at kostnadene måtte dekkes over det ordinære forsvarsbudsjettet. Kun SV stemte for dette forslaget. Innstillingen fra forsvarskomiteen ble vedtatt, mot SVs stemmer.

I mai 2002 ble det klart at F-16 kampfly skulle settes inn i løpet av høsten på den samme basen som Hercules detasjementet hadde operert fra. Den politiske støtten til kampflybidraget var stor, igjen med unntak av SV. Noen uker før avreise til Kirgisistan dro lederen av Stortingets forsvarskomiteé, Marit Nybakk (Ap), til Ørland hovedflystasjon for å forsikre personellet i styrken om at de hadde politisk støtte. ”Vi politikere må stå oppreist og ta ansvar for våre politiske beslutninger[...] Det er riktig og nødvendig at Norge bidrar i kampen mot terror[...] Uansett hva media eller den enkelte måtte mene skal dere vite at dere har forsvarskomiteens fulle støtte i ryggen,” kunne Nybakk fortelle styrken.⁴⁰ Dette var et standpunkt hun også forfektet i Stortinget en måned senere i debatten om tilleggsbevilgninger til det norske militære bidraget i Afghanistan.⁴¹ I denne debatten fikk regjeringen igjen bred støtte for å bevilge mer penger til bidraget i Afghanistan, og da hovedsakelig kampflybidraget. Igjen ble SV stående alene om å stemme mot regjeringens forslag.

---

³⁷ Forsvarets Overkommando. 8. januar 2002.

³⁸ VG. 10. juni 2002

³⁹ Stortinget 11. april 2002

⁴⁰ Forsvarsnett. 3. september 2002.

⁴¹ Stortinget. 25. oktober 2002.

Etter at norske fly slapp bomber på mål i Afghanistan i slutten av januar 2003, ble styrken og dens oppdrag igjen debattert i Stortinget under den muntlige spørretimen den 29. januar 2003. Det ble reist spørsmål om pilotene hadde fulgt de spesielle norske retningslinjene for deltakelse i *Enduring Freedom*. Dette kunne forsvarsministeren bekrefte. Ved denne anledningen ble politikernes ansvar for å stå bak styrkene som opererte i Afghanistan gjentatt både fra Bondevik-regjeringen, Ap og også fra Kristin Halvorsen i SV. Som forsvarsministeren uttalte det: ”Jeg synes det er grunn til å understreke at det er en tid for diskusjon, det er en tid for vedtak, og så er det en tid for å stå bak vedtakene.”⁴²

I 2003 fikk Norge en ny forespørsel om å stille spesialstyrker til *Operation Enduring Freedom*. Regjeringen Bondevik kunne 21. mars 2003 meddele at de hadde vedtatt å sende norske spesialstyrker til *Enduring Freedom* for en periode på minimum tre måneder, med mulighet for å utvide til seks måneder.⁴³ Regjeringen bestemte seg for en slik forlengelse 23. mai 2003.⁴⁴ Det var ingen debatt rundt denne avgjørelsen, noe som trolig hadde sammenheng med den til dels opphetede debatten i Norge om USAs angrep på Irak og eventuell norsk støtte/deltakelse i dette. USA angrep Irak den 20. mars 2003. Afghanistan-spørsmålet kom i skyggen av dette.

2.4 De norske militære styrkebidragene i Afghanistan

Den norske deltakelsen i Afghanistan i perioden 2001-2003 foregikk i to operasjoner, den amerikanskledede operasjon *Enduring Freedom* og i *International Security Assistance Force*. De politiske synspunkter og argumenter angående norske styrker i Afghanistan har variert i forhold til hvilken operasjon de var tiltenkt. Det skilles derfor mellom disse operasjonene i den etterfølgende beskrivelsen av de norske styrkebidragene.

2.4.1 Operation Enduring Freedom

Dette var en amerikanskledet offensiv operasjon som ble iverksatt for å bekjempe Taliban og Al-Qaida i Afghanistan. Operasjonens hovedmålsetting var å ødelegge terroristenes baser og infrastruktur i Afghanistan og å bekjempe Al-Qaida og Taliban styrker i landet. Operasjonen ble etablert på et fundament av støtte gjennom Sikkerhetsrådets resolusjon 1368 som

---

⁴² Stortinget. 29. januar 2003.

⁴³ FD. Pressemelding 09/2003.

⁴⁴ FD. Pressemelding 21/2003.

anerkjente USA sin rett til selvforsvar etter FN charterets artikkel 51 og erklæringen av artikkel 5 i NATO.

2.4.1.1 Spesialstyrker

Norske spesialstyrker er godt trent for og har mye erfaring med vinteroperasjoner. Hardt vinterklima og fjellterrenget i Afghanistan gjorde de norske spesialstyrkene til en meget ettertraktet kapasitet i *Enduring Freedom*. Størrelsen på den norske spesialstyrken i OEF er gradert, men ble i forsvarsministerens redegjørelse i Stortinget den 5. desember 2001 beskrevet som: "[...]et begrenset antall spesialister med kompetanse innen vinteroperasjoner."⁴⁵ I følge Bergens Tidene og Norsk telegrambyrå fikk til sammen 78 norske soldater fra Marinejegerkommandoen og Hærens Jegerkommando den 8. februar 2005, tildelt en amerikansk æresmedalje for innsatsen i denne første deployeringen til Afghanistan.⁴⁶ Dette innbefatter trolig alt personell, operatører og støttepersonell tilknyttet det norske spesialstyrkedetachmentet. I tillegg gjennomførte styrken utskiftninger av mannskap etter tre måneder.⁴⁷ Et grovt størrelsesanslag tilsier derfor at styrken bestod av mellom 30 og 50 operatører tilgjengelig for oppdrag til enhver tid.

De norske spesialstyrkene deltok i alt fra strategisk- og taktisk rekognosering til direkte kamphandlinger. Det er imidlertid vanskelig å få detaljerte opplysninger om styrkens oppdrag og operasjoner i Afghanistan. I lederartikler i Dagbladet og VG i mars 2002 krevde pressen større åpenhet rundt det norske engasjementet i Afghanistan, spesielt rundt spesialstyrkene.⁴⁸ Flere stortingspolitikere etterlyste også mer informasjon fra regjeringens side om de norske spesialstyrkene og deres oppdrag i Afghanistan. I Stortingets spørretime 8. mai 2002 sa forsvarsminister Krohn Devold at hun ikke aktet å revurdere strategien når det gjaldt informasjon om spesialstyrkene, av hensyn til styrkenes sikkerhet. Hun avslørte i det samme svaret at styrkenes oppdrag blant annet var oppdrag bak fiendens linjer og terrorbekjempelse.⁴⁹ I en kampanjeoppdatering fra den amerikanske regjeringen om operasjonene i Afghanistan, ble det sagt at de norske spesialstyrkene deltok i hele spekteret av spesialoperasjoner.⁵⁰ Forsvarsministeren og forsvarssjefen lettet ytterligere på sløret i forhold til spesialstyrkene på en pressekonferanse den 1. juni 2002. Der ble oppdragene beskrevet

⁴⁵ Stortinget 5. desember 2001.

⁴⁶ Bergens Tidene. 17. februar 2005 og NTB 8. februar 2005.

⁴⁷ Forsvarnett. 10. september 2002.

⁴⁸ Dagbladet 15. mars 2002 og VG 16. mars 2002.

⁴⁹ Stortinget. 8. mai 2002

⁵⁰ The White House. Campaign Against Terrorism A Coalition Update.

som strategisk rekognosering, offensive operasjoner og kontakt med lokale styrker.⁵¹ Sjefen for Marinejegerkommandoen sa i et intervju med VG den 11. april 2003 at de norske spesialstyrkene hadde vært den styrken i koalisjonen med flest døgn og flest oppdrag inne i operasjonsområdet.⁵² Videre hevdet han at flere av soldatene hadde utført bragder i Afghanistan som de kunne vært høyt dekorert for, om de ikke selv ydmykt hadde takket nei.

Den 8. februar 2005 foresto USAs ambassadør i Norge, John Doyle Ong, på vegne av president George W. Bush, utdelingen av *Navy Presidential Unit Citation* til de norske spesialstyrkene. Utmerkelsen ble gitt for deres innsats i *Task Force K-BAR* i Afghanistan i perioden desember 2001 til april 2002.⁵³ *Task Force K-BAR* var sammensatt av spesialstyrker fra ulike land. *Navy Presidential Unit Citation* er den nest høyeste utmerkelsen man kan få i USA, og det var første gangen siden Vietnamkrigen at den ble delt ut til en spesialstyrke. I følge Robert Harward, en Navy SEAL-Captain som kommanderte *Task Force K-BAR* i Afghanistan, tok styrken livet av mer enn 115 motstandere.⁵⁴ Styrken tok også 107 fanger som var antatt å tilhøre Al-Qaida eller Taliban. Flesteparten av disse ble sendt til fangeleiren på Guantanamo Bay, Cuba. På direkte spørsmål fra AmnestyNytt i juni 2002 bekreftet forsvarsdepartementet at ”norske styrker har i praksis ikke andre muligheter enn straks å la amerikanske styrker ta hånd om aktuelle personer, fordi norske styrker verken er oppsatt eller utrustet til å ivareta slike oppgaver på egenhånd”.⁵⁵ De norske soldatene deltok blant annet i operasjon *Anaconda* i mars 2002.⁵⁶ Denne operasjonen foregikk i det østlige Afghanistan, med hovedmålsetting å ”uskadeliggjøre” Al-Qaida og Taliban-styrker. Her ble det utkjempet voldsomme kamper. Det anslås at mellom 100 og 1000 motstandere ble drept i denne operasjonen og et ukjent antall skadet.⁵⁷ Koalisjonens tap var åtte drepte og 72 skadde.

Denne første deployeringen til Afghanistan ble avsluttet pr 1. juli 2002, men i mars 2003 var norske specialsoldater igjen tilbake i Afghanistan. I et intervju med Forsvarsnett fortalte sjefen for styrken, oberstløytnant Hanevik, at oppdraget denne gangen var en del forskjellig fra den første deltakelsen. Videre detaljer ble ikke gitt.⁵⁸ Det overordnede oppdraget var støtte til sjefen for koalisjonsstyrkene i Afghanistan. Ut fra dette er det nærliggende å anta at styrken

⁵¹ Forsvarsnett. 1. juli 2002.

⁵² VG. 11. april 2003.

⁵³ Forsvarsnett. 4. mai 2005.

⁵⁴ Global Security.org. 20. oktober 2002.

⁵⁵ AmnestyNytt. 30. juli.2002

⁵⁶ Se bla Forsvarsnett. 4. mars 2002

⁵⁷ The United States Army in Afghanistan. 2003.

⁵⁸ Forsvarsnett. 26. juni 2003.

denne gangen drev mer med etterretningsinnsamling og rekognosering, fremfor direkte kamperasjoner.

2.4.1.2 Mineryddere

Nyttårsaften 2001 forlot en minerydderstyrke på 16 mann Gardermoen med det utstyret de hadde behov for. Tre amerikanske C-17 transportfly måtte til for å få med alt.⁵⁹ Teamet etablerte seg på Kandahar flyplass med oppdrag å rydde flyplassen for miner og ueksploderte bomber og granater. To dager etter ankomst var styrken i full gang med ryddingen.⁶⁰ Styrken var oppsatt med to maskinelle mineryddere. Ryddingen av miner foregikk både med disse maskinene, og ved manuell rydding. Etter ca to måneder på Kandahar flyplass forflyttet styrken seg i slutten av februar 2002 til Bagram flyplass. Også denne flyplassen skulle ryddes for miner.⁶¹

Den 5. april 2002 opplevde styrken en alvorlig hendelse. Minerydder Torbjørn Sæterbø ble hardt skadet i en mineulykke.⁶² Ulykken skjedde da Sæterbø drev med manuell rydding og en personellmine eksploderte. Han ble raskt evakuert til det amerikanske feltsykehuset på Bagram, og senere tilbake til Norge. Sæterbø ble blind på begge øynene etter ulykken.⁶³ Dette var en alvorlig påminnelse for de militære, befolkningen i Norge og ikke minst politikerne om at kostnaden ved et militært engasjement ikke alltid kan regnes i kroner og øre.

De norske minerydderne gjorde en stor innsats i Afghanistan. På Kandahar flyplass overflateklarerte nordmennene mer enn 500 000 kvadratmeter. På Bagram-basen ble 3,1 millioner kvadratmeter overflateklarert. Totalt ble 1250 miner ryddet og 6100 andre eksplosiver fjernet eller sprengt.⁶⁴ Styrkebidraget returnerte til Norge etter avsluttet oppdrag, 22. juni 2002. De to mineryddemaskinene styrken hadde brukt ble, etter anmodning fra USA, satt igjen på utlån til de amerikanske styrkene.⁶⁵

---

⁵⁹ Forsvarsnett. 4. januar 2002.

⁶⁰ Forsvarsnett. 1. juli 2002.

⁶¹ Forsvarsnett. 28. mai 2002.

⁶² Forsvarsnett. 5. april 2002.

⁶³ Forsvarsnett. 21. juni 2002.

⁶⁴ Forsvarsnett. 1. juli 2002.

⁶⁵ Forsvarsnett. 1. september. 2002.

2.4.1.3 Transportfly C-130 Hercules, Manas, Kirgisistan

Torsdag 4. april 2002 ankom en norsk Hercules C-130 Manas, Kirgisistan. Etter overføringen til Central Command den 9. april, deltok det norske flyet som en del av *European Participating Air Forces* (EPAF) under amerikansk kommando i operasjon *Enduring Freedom*. EPAF ble opprinnelig dannet som et samarbeid om F-16 mellom Norge, Danmark, Nederland, Belgia og Portugal.⁶⁶ Portugal og Belgia deltok ikke i dette styrkebidraget i Kirgisistan. Det norske bidraget bestod av ca 50 mann.

Styrken opererte ut fra en flybase i den gamle sovjetrepublikken Kirgisistan, på grensen til Afghanistan. Oppdragene var i all hovedsak frakt av militære forsyninger til støtte for *Enduring Freedom* og humanitære hjelpesendinger. Oppdragene ble utført under amerikansk kommando.⁶⁷ I løpet av innsatsperioden på seks måneder fløy det norske bidraget rundt 100 oppdrag og fraktet totalt 800 tonn med forsyninger.⁶⁸ Oppdraget ble avsluttet i oktober 2002.

2.4.1.4 Kampfly, F-16, Manas, Kirgisistan

Den 25. september 2002 tok fire norske F-16 kampfly av fra Bodø hovedflystasjon med destinasjon Kirgisistan og operasjon *Enduring Freedom*. Vinkende ved flystripa stod statsminister Kjell Magne Bondevik. ”Jeg vil med fysisk nærvær markere at F-16 styrken har regjeringens fulle støtte når de settes inn i kampen mot terror,” uttalte statsministeren.⁶⁹

Det norske kampflybidraget på seks fly, opererte ut fra Manas-basen i Kirgisistan i seks måneder fra 1. oktober 2002 til 1. april 2003. Også kampflybidraget var et EPAF-bidrag i samarbeid med Danmark og Nederland. Styrkens oppdrag var å gi støtte til den amerikanskledede operasjonen *Enduring Freedom* i Afghanistan, men den kunne også komme personell fra den internasjonale sikkerhetsstyrken ISAF til unnsetning ved behov.⁷⁰

Den 27. januar 2003, på det som var det 324. norske flytoktet over Afghanistan, slapp norske fly for første gang bomber i en konfliktsituasjon siden andre verdenskrig. To 250 kilos laserstyrte bomber ble da sluppet og styrt mot et bunkersanlegg.

---

⁶⁶ Forsvarsnett. 17. april 2002.

⁶⁷ Forsvarsnett. 18. mars 2002.

⁶⁸ Forsvarsnett. 1. november 2002.

⁶⁹ Forsvarsnett. 25. september 2002.

⁷⁰ Forsvarsnett. 27. september 2002.

Hele oppdraget i Kirgisistan ble gjennomført uten tap eller skader, med unntak av et fly som fikk ødelagt understellet ved landing. For å sikre at norske regler og retningslinjer ble fulgt ved bruk av våpen, hadde Norge liasonoffiserer tilstede ved operasjonssenteret i Bagram. Disse skulle sørge for at norsk bruk av våpen var i henhold til de føringer politikerne hadde gitt. ”Det betyr at norske myndigheter vil være med på å ta avgjørelser om våre fly skal være med på oppdrag eller ikke” sa forsvarsminister Kristin Krohn Devold på en pressekonferanse da hun forklarte hensikten med å ha norske offiserer plassert i kommandokjeden.⁷¹ Ingen norske fly droppet våpen uten at det først ble forelagt og godkjent av disse offiserene.⁷²

De norske kampflyene fløy i alt 488 tokt i løpet av de seks månedene de var i Kirgisistan. Våpen måtte brukes ved 3 anledninger. Det ble sluppet totalt åtte bomber fra norske fly.⁷³

2.4.2 International Security Assistance Force

ISAF-styrken ble opprettet etter en konferanse i FN-regi i desember 2001. Hovedmålsettingen som ble definert for styrken var å sørge for trygghet og stabilitet i og rundt Kabul.

Den første perioden ble ISAF-styrken satt opp som en koalisjon av villige. ”Lead nation” rullerte på seks måneders basis. I oktober 2002 ble oppdraget til ISAF utvidet til å gjelde hele Afghanistan gjennom Sikkerhetsrådsresolusjon 1510⁷⁴. Det ble etter hvert vanskelig å finne nasjoner som ville ta på seg dette oppdraget. Samtidig medførte det operasjonelle problemer å sette opp et nytt hovedkvarter hver sjette måned. NATO tok over ansvaret for å lede ISAF fra 11. august 2003.⁷⁵

2.4.2.1 Transportkontrollenhet og eksplosivryddeam

Transportkontrollenheten bestod av ti mann og etablerte seg på Kabul internasjonale flyplass i løpet av februar 2002. Deres hovedoppgave var å sørge for all transport og bakke-funksjonene på flyplassen, samt å sørge for at personell og utstyr kom fram til sine destinasjoner.

Engasjementet ble avsluttet 1. juli 2002.

⁷¹ Forsvarsnett. 27. september 2002.

⁷² Forsvarsnett. 27. desember 2002.

⁷³ Forsvarsnett. 25. april 2003 og Forsvarsnett. 2. april 2003.

⁷⁴ UN Security Council Resolution 1510. 13. oktober 2003

⁷⁵ NATO. *How did this operation evolve?*

Eksplivryddeteamet bestod av 16 mann. De etablerte seg og opererte i og omkring Kabul fra februar 2002.⁷⁶ På grunn av den etterspurte spesialkompetansen disse styrkene hadde, ble Norge bedt om å forlenge dette bidraget ut 2002, noe som ble innfridd. ISAF disponerte 15 ryddelag i Kabul. Tre av disse lagene var norske. Totalt ryddet de 15 lagene til sammen 300 000 eksplosiver av forskjellig art det første halve året. Det siste halvåret ryddet det norske bidraget alene rundt 3500 objekter. Dette var alt fra raketter til granater, bomber og missiler. Da det norske styrkebidraget avsluttet sitt oppdrag i desember 2002, ble tre norske stabsoffiserer igjen for å lede den internasjonale eksplivryddingen i ISAF de neste tre månedene.⁷⁷

2.5 Analyse av den politiske debatten i perioden

Den politiske debatten i perioden dreide seg i all hovedsak om hvorvidt det var riktig at terroraksjonene i USA kunne ansees som et angrep på landet og dermed utløste deres rett til selvforsvar, og om norske styrker skulle delta i dette eventuelle selvforsvaret. Det ble iverksatt to militære operasjoner i perioden. Flesteparten av de norske styrkene gikk til den mest kontroversielle av operasjonene, *Enduring Freedom*. Typen styrker varierte fra støttestyrker så som mineryddere og transportfly, til offensive styrker med muligheter til å delta aktivt i kampoperasjoner som kampfly og spesialstyrker. Jo mer offensive bidragene var i natur, jo mer kontroversielle framstod de som i debatten. Bidragene til ISAF var mye mindre, og de skapte heller ingen stor debatt. Disse hadde full politisk støtte. Analysen her vil derfor i all hovedsak konsentrere seg om debatten rundt bidragene til *Enduring Freedom*.

Avgjørelsene om å anerkjenne USAs rett til selvforsvar, som tidlig ble fattet i Sikkerhetsrådet og i NATOs Råd, satte som nevnt også sitt preg på den politiske debatten i Norge. Norge var medlem av NATO og satt i FNs sikkerhetsråd på dette tidspunkt. Dette begrenset trolig den norske politiske debatten betraktelig i forhold til det man kanskje kunne forventet. De fleste politiske partiene så på det å støtte USA og å delta i kampen mot terror som en forpliktelse Norge ikke kunne komme unna. I et møte i den utvidede utenrikskomité den 13. september 2001 bekreftet en samlet komité at artikkel 5 i Atlanterhavspakten skulle komme til anvendelse i denne saken. Enstemmigheten innbefattet SVs representant i komiteen, Kristin Halvorsen. Dette fikk hun i ettertid skarp kritikk for fra store deler av eget parti.⁷⁸

⁷⁶ FD. Pressemelding 33/2002.

⁷⁷ Forsvarsnett. 24. februar 2003.

⁷⁸ Klassekampen I. 15. september 2001.

Som parti tok SV et klart standpunkt mot norsk deltakelse i *Enduring Freedom*. Jeg har funnet denne skepsisen mot operasjon *Enduring Freedom* og norsk deltakelse i alle de åpne debattene om saken i Stortinget. Stort sett hver eneste gang regjeringen ønsket å bidra med styrkebidrag fikk de bred oppslutning i Stortinget - med unntak av SV. Partiet var tidlig ute med å uttrykke sin skepsis til de massive støtteerklæringene som var blitt USA til del fra norsk side.⁷⁹ Allerede 14. september 2001, tre dager etter terrorhandlingene i USA, uttrykte SV representantene Ågot Valle og Audun Lysbakken en betydelig skepsis mot de norske støtteerklæringene til USA.⁸⁰ Dagen etter kunne Klassekampen melde at SV-leder Kristin Halvorsen hadde skrevet under på et opprop mot norsk støtte til amerikanske hevnaksjoner som rammet uskyldige sivile.⁸¹ I et innlegg i Klassekampen 4. desember 2001 oppsummerte stortingsrepresentant Audun Lysbakken SVs tre hovedargumenter mot krigen, med forankring i henholdsvis idealisme, egeninteresse og ideologi:⁸²

- Vi har vært mot krig fordi vi ikke kan godta lidelsene krigen påfører sivilbefolkningen
- Vi har vært mot krig fordi støtte til krigen innebærer anerkjennelse av USAs rolle som selvbestaltet verdenspoliti, og anerkjennelse av stormakters rett til å gripe militært inn i andre land
- Vi har vært mot krig fordi krig ikke bekjemper terrorisme, og fordi ideen om at kampen mot terrorismen er verdens hovedutfordring er å snu problemstillingen på hodet

La oss se på idealismen først. Med sitt idealistiske grunnsyn er SVs utenrikspolitikk preget av barmhjertighet og godhet. Partiet arbeider for en rettferdig verdensorden der fordelingspolitikken er avgjørende for å bekjempe verdens fattigdom.⁸³ I motsetning til de liberale partienes fokus på enkeltmennesket, fokuserer SV på fellesskap og likhet. SV ønsker at Norge skal ha en rolle som fredsnasjon, og som et land som satser på humanitære oppgaver. Partiets idealistiske visjon er en rettferdig verden der alle mennesker får dekket sine grunnleggende behov, og der konflikter løses med fredelige midler.⁸⁴ Militære operasjoner og krig blir helt feil i dette ideelle verdensbildet. Slike virkemidler vil bidra til det motsatte, en verden preget av den sterkestes rett og de svakes lidelser.

⁷⁹ Bergens Tidende. 14. september 2001.

⁸⁰ Bergens Tidende. 14. september 2001.

⁸¹ Klassekampen II. 15. september 2001.

⁸² Klassekampen II. 4. desember 2001.

⁸³ SV. Arbeidsprogram 2005-09.

⁸⁴ SV. Arbeidsprogram 2005-09.

Mye av den kritikk partiet har møtt, både på Stortinget og i mediene, har gått på hva alternativet til en militær operasjon var. SVs visjon må kunne betegnes som en langsiktig visjon. Der andre politiske partier tok til orde for militær innsats for å legge forholdene til rette for humanitær hjelp og for å legge grobunn for en bærekraftig utvikling, argumenterte SV i motsatt rekkefølge. Satsning på det humanitære og bærekraftig utvikling ville føre til at ufred og terror døde ut av seg selv. Partileder Kristin Halvorsen sa det på denne måten i Stortinget 15. november 2001:

Dersom de midlene som brukes i dag til krigføring i Afghanistan, var brukt til humanitær bistand i det tiåret som har gått, kunne store lidelser vært unngått. Og dersom den politiske interessen som Afghanistan i dag får, hadde vært investert i å få på plass et mer demokratisk regime lenge før, kunne grove brudd på menneskerettighetene vært unngått. Man kunne unngått regimer som huser terrorister. Og dette gjelder ikke bare for Afghanistan, det gjelder på mange områder i verden som i dag er glemte konflikter.⁸⁵

For det andre har vi ideologien. Det viktigste aspektet her er SVs ideologisk begrunnede skepsis til USA og NATO. Denne skepsisen er historisk betinget og på mange måter en av grunnsteinene i partiet. I 1961 dannet personer som var uenige med Arbeiderpartiets utenriks- og forsvarspolitikk, herunder spesielt forholdet til NATO, det politiske partiet Sosialistisk Folkeparti. Dette navnet ble i 1975 endret til Sosialistisk Venstreparti. Spørsmål om støtte til USA og NATO rokker ved sjela, ja selve eksistensberettigelsen, for partiet. SV ønsker med ord og gjerning å holde avstand til forhold som kan styrke Norges avhengighet av USA. Partiet har derfor programforpliktet seg til å jobbe for norsk utmelding av NATO.⁸⁶ SV sier også i sitt partiprogram at ”NATO styrker de militære og politiske båndene til USA, som i dag er den største trusselen mot verdensfreden.”⁸⁷ Stortingsrepresentant Olav Gunnar Ballo satte mer folkelige ord på partiets syn på USA i Dagbladet 13. oktober 2001 da han gjorde Olof Palmes berømte ord til sine: ”Disse satans mordere! USA myrder mennesker også i dag, i Afghanistan.”⁸⁸ Videre hevdet Ballo at USA gjennom sin utenrikspolitikk hadde deltatt i terrorhandlinger og alvorlige forbrytelser i tiår etter tiår, og han anklaget USAs handlinger i Afghanistan for å være terrorisme. Den norske støtten til USAs operasjoner gjorde Norge til

---

⁸⁵ Stortinget. 15. november 2001.

⁸⁶ SV. Arbeidsprogram 2005-09.

⁸⁷ SV. Arbeidsprogram 2005-09.

⁸⁸ Dagbladet. 14. oktober 2001.

et land som støtter terror mot sivile. Disse argumentene er vanskelig å kategorisere da de ligger i skjæringspunktet mellom idealisme og ideologi.

For det tredje refererte også SV til norsk sikkerhet, med andre ord norsk egeninteresse, i sin argumentasjon mot norske styrker til Afghanistan. Dette gjaldt den direkte kampen mot internasjonal terrorisme. I en pressemelding fra SV 4. oktober, samme dag som regjeringen Stoltenberg besluttet å etterkomme USAs forespørsel om militær støtte, sa Kristin Halvorsen at det var viktig at Norge ikke bidro til aksjoner som kunne gjøre vondt verre i kampen for å bekjempe terrorisme, som for eksempel krigshandlinger mot Afghanistan.⁸⁹ Tre dager senere, da det amerikanskledede angrepet var et faktum, uttalte Halvorsen følgende til NTB: ”Jeg synes dette virker lite klokt. Jeg frykter ustabilitet i hele området og at dette vanskeliggjør den langsiktige internasjonale enigheten om bekjempelse av terrorisme. Dessuten frykter jeg ny rekruttering til terrororganisasjoner.”⁹⁰ Det samme tema berørte stortingsrepresentant Bjørn Jacobsen: ”Eg er den dag i dag redd for at for kvar bombe som fell, vil sjansen for auka terrorisme bli større, nettopp fordi eg ikkje trur at det å løyse terrorismeproblemet ligg i det å bombe. Eg trur det ligg i eit utvida tryggleiksomgrep. Det ligg i å få bukt med fattigdomen, og det ligg i å få til ei meir rettferdig verd. Det ligg ikkje i å bombe.”⁹¹

Et annet eksempel på SVs fokus på egeninteresse i perioden var innstillingen fra Forsvarskomiteen om finansiering av norsk militær deltakelse i Afghanistan, nr 6 (2002-2003). Der var SVs representant mot at det ble sendt norske kampfly til Afghanistan og *Enduring Freedom*. Representantens argumentasjon for dette var blant annet følgende: ”Dette medlem viser til at Norge nå deltar i krigføring med jagerfly utstyrt med bomber for første gang siden 2. verdenskrig. Etter dette medlems oppfatning foreligger det få vesentlige argumenter for at denne deltagelsen styrker Norges sikkerhet, og dette medlem mener også at fortsatt bombing i Afghanistan ikke kan bidra vesentlig til å forebygge nye terrorangrep.”⁹²

Selv om det var et innslag av egeninteresse i SVs argumentasjon, brakte de andre politiske partiene på Stortinget til torgs argumenter med mye større fokus på egeninteressen, som motargumenter mot SV. Det som ble vektlagt i argumentasjonen var det faktum at NATO hadde erklært artikkel 5 og dermed utløst plikten knyttet til deltakelse. Dette gjaldt både den

---

⁸⁹ SV. 4 oktober 2001.

⁹⁰ NTB. 7 oktober 2001.

⁹¹ Stortinget. 13. juni 2002.

⁹² Innst.S.nr.6. 2002-2003

avtroppende Arbeiderpartiregjeringen og den nye regjeringskoalisjonen av Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti. Tidligere forsvarsminister Kristin Krohn Devold sier at regjeringen Bondevik fokuserte på å framstå med en felles front utad.⁹³ Eventuelle stridigheter og uenigheter ble avgjort internt, deretter frontet man sammen den avgjørelsen som var tatt. Når det gjelder Afghanistan var regjeringen samlet i sitt syn. Hovedargumentet til regjeringen for at Norge måtte delta i operasjonene i Afghanistan var, ifølge Krohn Devold, initialt erklæringen av artikkel 5.⁹⁴

Høyre hadde både utenriksministeren og forsvarsministeren i regjeringen Bondevik, og partiet fikk dermed stor innflytelse på regjeringens utenriks- og sikkerhetspolitikk, herunder den norske deltakelsen i de militære operasjonene i Afghanistan. Utenriksministeren var ansvarlig for de overordnede beslutningene, så som hvilke operasjoner Norge skulle delta i, mens forsvarsministeren styrte styrkebidragene i de pågående operasjonene. Hovedargumentet for Høyre var at dette var nødvendig for at vår sikkerhetsgaranti, gjennom NATO-medlemskapet og det nære forholdet til USA, fortsatt skulle være gyldig. Dette ble illustrert ved følgende utsagn fra utenriksminister Jan Petersen: ”Artikkel 5-garantien har utgjort selve ryggraden i forsvaret av Norge i mer enn 50 år - og vil gjøre det også i fremtiden. Garantien må være reell og tre i kraft når situasjonen krever det.”⁹⁵ Deltakelse ute var med andre ord viktig for å styrke egen sikkerhet hjemme. Da forsvarsminister Devold i en pressemelding 30. november 2001 redegjorde for regjeringens beslutning om å tilby norske styrker til operasjon *Enduring Freedom*, ble det vektlagt at Norges sikkerhet var nært og uløselig knyttet til utfallet av kampen mot internasjonal terrorisme, og at vi derfor måtte være beredt til å ta vår del av de militære byrdene.⁹⁶ Dette la også utenriksminister Jan Petersen vekt på i en debatt i Stortinget høsten 2002: ”Men hva målsettingen her har vært, det skal man ikke være et øyeblikk i tvil om, det er å bekjempe terrorismen, og videre å sørge for at man bygger opp igjen det afghanske samfunn.”⁹⁷

Regjeringspartner Kristelig Folkeparti var også for et norsk militært engasjement i Afghanistan. Det er mer uklart om dette standpunktet hvilte på idealistiske eller interessebaserte motiver. I sin bok ”Et liv i spenning” redegjør tidligere statsminister Kjell Magne Bondevik om forholdet mellom idealismen og egeninteressen i utenrikspolitikken:

⁹³ Intervju med Kristin Krohn Devold.

⁹⁴ Intervju med Kristin Krohn Devold.

⁹⁵ Stortinget. 5. desember 2001.

⁹⁶ Høyre. 30. november 2001.

⁹⁷ Stortinget. 17. oktober 2002.

Norge arbeider for å påvirke politiske beslutninger internasjonalt og for å fremme menneskerettigheter, demokrati, frihet og fred. Men det er ikke alltid lett å få gjennomslag for våre verdier på den internasjonale arena og få til gode og rettferdige beslutninger når politikken ofte betraktes som en kamp om makt, eller når det handles ut fra egeninteresser og den sterkeste makt rå. For å oppnå rettferdige og ansvarlige beslutninger, må vi identifisere og befeste våre felles verdier på den internasjonale arena.⁹⁸

KrF satte tidlig fokus på den vanskelige humanitære situasjonen sivilbefolkningen i Afghanistan levde under og at det var de rike land i verden sitt ansvar å frembringe mat og medisiner for å avhjelpe denne situasjonen.⁹⁹ Høsten 2001 sa statsminister Bondevik til Stortinget: ”Regjeringen vil sikre at Norge fortsatt spiller en sentral rolle på det humanitære området, og at vi gjør det vi kan for å redde liv og avhjelpe nød[...] Dette er ikke bare en kamp mot terrorisme. Dette er en kamp for den internasjonale rettsorden, for mellommenneskelig samkvem, for frie og åpne samfunn, for toleranse, ja for selve menneskeverdet.”¹⁰⁰ I sin nyttårstale i 2002, fulgte statsministeren opp dette: ”Vi ville være med i denne alliansen mot terror. Fordi det finnes en grense for hva vi kan akseptere. Fordi vi vil ha fred, demokrati og menneskeverd.”¹⁰¹ Dette kan peke i retning av at KrF ønsket norsk deltakelse i Afghanistan ut fra idealistiske motiver.

Men også KrF hadde argumenter som fremmet egeninteressen. Da eventuelle norske bidrag ble debattert i Stortinget i desember 2001, uttalte KrFs stortingsrepresentant og medlem i utenrikskomiteen, Lars Rise:

Å sende et begrenset antall norske militære til Afghanistan eller nærliggende områder er derfor en politisk solidaritetshandling i kampen mot den internasjonale terrorisme[...] Norge har all grunn til å støtte en slik handling, fordi kampen mot terrorisme angår også vår sikkerhet[...] Kristelig Folkeparti mener Norge nå må vise en vilje til å følge opp våre politiske støttetiltak, og at vi er forberedt på å ta vår del av de militære byrdene.¹⁰²

I oktober året etter oppsummerte Rise hva aksjonene i Afghanistan handlet om, slik han så det: ”Men det er viktig at vi ikke mister fokus på det vårt engasjement egentlig har dreid seg om etter den 11. september, nemlig kampen mot internasjonal terrorisme.”¹⁰³ Operasjonene i Afghanistan ble her definert som en kamp mot internasjonal terrorisme, terrorisme som også

⁹⁸ Bondevik. 2006. s.715

⁹⁹ KrF. 3. november 2001.

¹⁰⁰ Stortinget. 8. november 2001.

¹⁰¹ Bondevik. 2006. s.529

¹⁰² Stortinget. 5. desember 2001.

¹⁰³ Stortinget. 17. oktober 2002.

kunne ramme Norge og norske interesser. I tillegg til kampen mot terrorismen så KrF det som klart i norsk egeninteresse å beholde et godt forhold til USA. Om dette uttalte Lars Rise:

”Norge bør arbeide aktivt for å styrke de transatlantiske båndene. USA er militært overlegen, og det er fremdeles avgjørende for oss å sikre amerikansk støtte til norsk sikkerhet.”¹⁰⁴

Som et politisk parti tuftet på det kristne menneskesyn og med formål å utbre dette synet, er KrF nærmest programforpliktet til å forfekte en politikk hvor menneskeverd og idealisme veier tungt. Dette kan ses som partiets politiske alibi, og det fungerer bra så lenge de idealistiske virkemidlene og målsettingene sammenfaller med de interessedrevne virkemidlene og målsettingene som til syvende og sist ser ut til å ha vært det styrende for partiets støtte til etablering av et norsk militært bidrag i Afghanistan.

Venstre var kanskje det av regjeringspartiene som tilkjennegav det mest idealistiske standpunktet i spørsmålet om Norge burde bidra militært i Afghanistan, men partiet la også vekt på kampen mot terrorismen. Under debatten i Stortinget 5. desember 2001 støttet partiet ved May Britt Vikhovde (naturlig nok) regjeringens forslag om å bidra med norske styrker i Afghanistan, med følgende begrunnelser:

Dei grufulle terrorangrepa 11. september gir USA og verdssamfunnet ein klar rett til å slå tilbake mot terroristane, og Venstre gir si tilslutning til Noreg si deltaking i den internasjonale kampen mot terrorismen.[...]Venstre sluttar seg til Regjeringa sitt forslag om å stilla norske styrkar til disposisjon i Afghanistan. Bistanden til Afghanistan blir nå trappa ytterlegare opp, og det krevst kanskje at ein har militære styrkar til stades for å sikra gjenoppbygginga av Afghanistan. Gjenoppbygginga av Afghanistan vil vera eit langsiktig og omfattande arbeid. Noreg må ta sin del av ansvaret og leia an i dette viktige arbeidet for å sikra dei som bur i Afghanistan, menneskerettar, demokrati og auka velstand.¹⁰⁵

Venstre har programfestet at kampen for menneskerettigheter og utvikling av demokratiske prinsipper, må stå i fremste rekke i Norges arbeid internasjonalt.¹⁰⁶ Det er liten tvil om at partiet mente at dette var den ønskede utviklingen i Afghanistan. Landet måtte gis mulighet til å etablere et statsapparat som kunne ta kontroll over landet og styre det. Partiet så i denne sammenheng på de militære operasjonene i Afghanistan som et virkemiddel for å etablere og skape arbeidsrom for et afghansk statsapparat.

---

¹⁰⁴ Stortinget. 13. juni 2002.

¹⁰⁵ Stortinget. 5. desember 2001.

¹⁰⁶ Venstre. Valgprogram 2001.

Det største opposisjonspartiet, Arbeiderpartiet, førte i hele perioden en politikk som støttet den linjen regjeringen fulgte. Ap satt selv med regjeringsmakten da terroraksjonene ble gjennomført høsten 2001. Regjeringen, ved statsminister Stoltenberg, var raskt ute med fordømmelser av terrorhandlingen og uttrykte sympati med det amerikanske folk. I en pressemelding sendt ut samme dag som terrorhandlingen fant sted, uttalte statsministeren at ”Dette er et angrep på USA og det amerikanske folk. Men det er også et angrep på det åpne demokratiske samfunn. Alle demokratier har nå et ansvar for å stå sammen i en kompromissløs kamp mot internasjonal terrorisme.”¹⁰⁷ I etterkant av at krigshandlingene i Afghanistan startet uttalte statsminister Stoltenberg at ”USA utøver en soleklar rett til å slå tilbake.”¹⁰⁸ Han ble støttet av sin utenriksminister Torbjørn Jagland, som fulgte opp med at angrepet både var ventet og nødvendig, det hadde bred internasjonal støtte og det hadde et klart grunnlag både i FNs sikkerhetsråd og i folkeretten. I en kronikk publisert i Aftenposten den 26. september 2001 betegnet utenriksministeren dette som en kamp mot internasjonal terrorisme, som Norge ville støtte. ”Fra norsk side vil vi slutte opp om kampen mot internasjonal terrorisme på en klar og utvetydig måte. Dette er en strid vi ikke kan forholde oss nøytrale til. Vi må stille terroristene, deres støttespillere og bakmenn til ansvar, og gjøre alt som står i vår makt for å unngå at noe tilsvarende skjer igjen.”¹⁰⁹ I Stortinget et par dager senere linket utenriksminister Jagland denne kampen mot terror og den norske alliansesolidariteten opp mot den norske egeninteressen:

NATO-erklæringen av 12. september er historisk. For første gang siden NATO ble dannet for over 50 år siden blir artikkel 5 aktivisert. Erklæringen understreker alliansesolidariteten og viser at artikkel 5-garantien - som har utgjort selve ryggraden i forsvaret av Norge i mer enn 50 år - er reell og trer i kraft når situasjonen krever det[...] Det er også i Norges egeninteresse at NATO engasjeres i kampen mot de nye trusler mot vår sikkerhet.¹¹⁰

Vi ser altså at partiets politikk vedrørende Afghanistan i starten var godt fundamentert på norsk egeninteresse, spesielt knyttet til norsk sikkerhet både i forhold til terrorisme og i forhold til tilgangen på hjelp den dagen det eventuelt skulle bli behov for det. Dette ble moderert noe av Jagland på Stortinget en måned senere. Da pekte han på at alternativet til den militære operasjonen var at den humanitære katastrofen i landet fikk lov til å fortsette.¹¹¹

Videre sa han:

---

¹⁰⁷ SMK. Pressemelding 173/2001

¹⁰⁸ NTB. 8. oktober 2001.

¹⁰⁹ Jagland, Thorbjørn. 26. september 2001

¹¹⁰ Jagland, Thorbjørn. 1. oktober 2001.

¹¹¹ Stortinget. 15. november 2001.

Aldri tidligere har begrepet ” humanitær intervensjon” hatt større mening enn akkurat nå, og vært mer påkrevd enn i dette tilfellet, en bred strategi som forutsetter internasjonalt militært nærvær under FN-mandat, at det blir en omfattende humanitær bistand, at det skjer en oppbygging av et sivil styre i landet, og at det blir en langsiktig økonomisk hjelp. Og det er nettopp denne brede strategien for fred som Norge sa man ville prioritere å arbeide for, da vi tok sete i Sikkerhetsrådet for snart et år siden.

Den humanitære innsatsens avhengighet av militærmakt ble igjen tatt opp av Jagland i Stortinget ett år senere: ”Jeg vil advare mot å sette militær innsats opp mot den humanitære innsatsen i dette landet. Uten militær inngripen hadde det ikke vært mulig med humanitær innsats.”¹¹² Også hos Ap så vi altså i denne perioden at egeninteressen ble flittig brukt som argumentasjon for norsk deltakelse, ispedd idealistiske argumenter der det tjente saken.

Fremskrittspartiet støttet også regjeringens politikk vedrørende Afghanistan, og partiet la seg på en klar interesselinje i sin politikk. I november 2001 redegjorde FrPs stortingsrepresentant, Morten Høglund, om hvorfor FrP støttet operasjonene som var blitt iverksatt i Afghanistan:

Når vi har valgt å støtte de aksjoner som gjennomføres mot Taliban, er det ikke fordi vi synes det er bekvemt eller lettvindt, men fordi vi dessverre ikke ser noe alternativ, og fordi historien har lært oss at det å unnlate å slå ned på ondskap der den viser seg så rå og brutal som i dette tilfellet, er å utsette både egen og andres befolkning for utrygghet og usikkerhet.¹¹³

Det var terroren som måtte bekjempes. En terror som kunne få følger for befolkningen også i Norge. FrPs medlem i forsvarskomiteen, Per Roar Bredevold, mente denne kampen var av så stor viktighet at det kunne forsvare eventuelle tap av norske liv:

Selv om det kan vise seg at prisen blir høy, i form av norske tap, er dette en pris vi som en del av de vestlige og demokratiske rettsamfunn må være villige til å betale. Vi kan ikke debattere å endre vårt engasjement hver gang krigen mot terroren skulle føre til tap eller tilbakeslag. Nå er norske soldater i kamphandlinger for første gang siden andre verdenskrig, og alliansen trenger vår fulle støtte. Vi må stå løpet ut.¹¹⁴

Noen måneder senere omtalte også FrPs Per Ove Width operasjonene som en krig mot terror: ”Det å bidra med bl.a kampfly, spesialtropper og mineryddere i slike operasjoner koster penger. Men for å få bukt med den økende terrorismen og terrorvelder har Norge, som alle

---

¹¹² Stortinget. 17. oktober 2002.

¹¹³ Stortinget. 15. november 2001.

¹¹⁴ FrP. 5. mars 2002.

andre land, en plikt til å delta - og det hjelper.”¹¹⁵ Norges forhold til NATO ble også tillagt stor betydning, igjen med Morten Høglund som budbringer: ”NATO er bærebjelken i vårt forsvar, og det er i vår interesse at NATO er best mulig rustet til å møte dagens og morgendagens trusselbilde. Fremskrittspartiet mener det er viktig å sørge for at Norges forhold til NATO er det beste.”¹¹⁶ Vi ser altså at FrP i starten var meget interessefokuserede i sin argumentasjon til støtte for den norske deltakelsen i Afghanistan, med kampen mot terror og forholdet til NATO som de viktigste momentene.

Når det gjaldt eventuelle idealistiske argumenter for at Norge burde bidra med styrker til Afghanistan, var Fremskrittspartiet mer uklar. Det er ingen tvil om at partiet støttet den humanitære innsats som Norge bedrev i Afghanistan, ja sågar ønsket å utvide den.¹¹⁷ Det var imidlertid ikke denne innsatsen som ble brukt som argument for de militære operasjonene. I stedet ble denne innsatsen fremstilt som noe som kunne og burde gjøres når forholdene lå til rette for det. Det viktigste for partiet var kampen mot terror og gjennom denne å sørge for fred og sikkerhet for Norge.

Senterpartiet må sies å være vanskeligst å kategorisere i Afghanistan-debatten i perioden 2001-2003. Partiet ”vinglet” i spørsmålet om styrker til Afghanistan, og det ”vinglet” mellom idealistiske, egeninteresse og ideologiske argumenter for eller mot de ulike styrkebidragene. I mars 2001 vedtok landsmøtet følgende utsagn som Sp gikk til valg på: ”I den grad Norge deltar i NATO-operasjoner utenfor alliansens område skal dette skje på oppdrag fra FN med bakgrunn i et klart FN-mandat.”¹¹⁸

I desember 2001 vant den egeninteressefokuserede delen av partiet fram da Sp støttet regjeringens forslag om å stille norske styrker til operasjonene i Afghanistan. Dette falt lederen for Senterungdommen, Anne-Beathe Kristiansen, tungt for brystet. Til Klassekampen uttalte SU-lederen at det ut i fra partiprogrammet var uaktuelt å støtte et vedtak om å sende norske styrker til Afghanistan da hun mente at krigføringen i landet ikke hadde noe klart FN-mandat.¹¹⁹ Partileder Odd Roger Enoksen vedgikk i samme avis at partiets partiprogram ble overkjørt da Sp støttet norsk deltakelse i Afghanistan og at saken hadde vært vanskelig for

---

¹¹⁵ Stortinget. 25. oktober 2002.

¹¹⁶ Stortinget. 13. juni 2002.

¹¹⁷ Se for eksempel FrP. 21. november 2001.

¹¹⁸ Sp. 2001.

¹¹⁹ Klassekampen II. 4. desember 2001.

partiet, men han så ingen annen mulighet for å få stilt Osama bin-Laden til ansvar. Nestleder Åslaug Haga var mer klar i *sin* uttalelse til Klassekampen: ”..så lenge Sp ikke har sagt eit bastant nei til det som går føre seg i Afghanistan, kan vi ikkje krevja at andre land skal gjera all dritjobben.”¹²⁰

Idealismen i Sps argumentasjon var også tilstedeværende i debatten høsten 2001. I et møte i Senterpartiets sentralstyre 5. november 2001 ble det uttrykt bekymring for situasjonen i Afghanistan fordi det ikke så ut til at den amerikanske og britiske bombingene hadde tatt tilstrekkelig hensyn til sivilbefolkningen.¹²¹ Sentralstyret fremmet derfor et krav om bombestans i Afghanistan for å få inn nødhjelp og for å styrke det diplomatiske arbeidet. Under debatten i sentralstyret var det uenighet om man skulle kreve en stans i bombingene, eller om den burde avsluttes for godt.¹²² Med en stemmes overvekt ble man enige om å kreve bombestans. Om dette var for å unngå strid innad i eget parti, eller om det var et utslag av idealisme, er usikkert. Under en debatt i Stortinget ti dager senere ble Åslaug Haga konfrontert med partiets ønske om bombestopp. Hun korrigererte da dette til at partiet ønsket en *bombepause*.¹²³ Grunnlaget for ønsket forklarte hun med at bombingene hadde foregått i flere uker uten at man hadde fått informasjon om framgang på noen måte. Det var derfor ønskelig med en pause for å få inn nødhjelp.

Sp uttrykte høsten 2002 skepsis mot å sende norske kampfly til Afghanistan og *Enduring Freedom*. Partiet argumenterte for at Norge heller burde hjelpe til med til å styrke ISAF-styrken i Kabul da dette best ville bidra til å stabilisere og gjenoppbygge Afghanistan..¹²⁴ I debatten i Stortinget hvor Sp fremmet dette synet, ble partiet kritisert for sin vingling i Afghanistan-politikken av Høyres Inge Lønning: ”Senterpartiet har jeg for min del ikke vært i stand til å lokalisere noe sted i denne debatt, bortsett fra at man er misfornøyd med norsk utenrikspolitikk.”¹²⁵ Partileder Åslaug Haga måtte i debatten gi en forsikring om at dette ikke markerte en endring i Senterpartiets Afghanistan-politikk: ”Norge **skal** delta aktivt i kampen mot terrorisme. Derfor var det riktig å delta i Afghanistan og bidra til å felle Taliban-regimet.”¹²⁶

¹²⁰ Klassekampen II. 4. desember 2001.

¹²¹ Sp. 5. november 2001.

¹²² Klassekampen. 5. desember 2001.

¹²³ Stortinget. 15. november 2001.

¹²⁴ Stortinget. 17. oktober 2002.

¹²⁵ Stortinget. 17. oktober 2002.

¹²⁶ Stortinget. 17. oktober 2002.

Etter terroraksjonene i USA høsten 2001, var det politiske Norge, med unntak av SV, rimelig samlet i sin støtte til den amerikanske militæraksjonen i Afghanistan. Hovedvekten av argumentene for norsk deltakelse i operasjonene var tuftet på egeninteresse, med noe idealisme iblandet. Vi kjenner også igjen egeninteressen i argumentene *mot* militæroperasjonene og *mot* norsk deltakelse, men her er innslagene av idealisme flere og mer tydelige. Samtidig ser vi også at ideologi påvirket debatten. Spesielt gjaldt dette forholdet til NATO og USA, og den ”plikt” vi hadde til å delta. Der den ene siden ut fra et egeninteresseperspektiv hevdet at dette var det viktig at Norge deltok i av hensyn til vår egen sikkerhet, de forpliktelser vi hadde gjennom vårt medlemskap i NATO og kampen mot den internasjonale terrorismen, hadde den andre siden et ideologisk ståsted som gjorde den til en grunnleggende motstander mot NATO og USA.

3 Vedlikehold av norske bidrag til Afghanistan, 2003-2005

I etterkant av at NATO overtok ansvaret for ISAF den 11. august 2003, ønsket den norske regjeringen å prioritere deltakelse i denne operasjonen.¹²⁷ Denne avgjørelsen fikk bred støtte i det politiske miljøet, også på venstresiden. Perioden 2003-2005 ble sterkt preget av dette skiftet. Dette bidro til mindre politisk debatt rundt de styrker Norge bidro med i Afghanistan. Fasen 2003-2005 kjennetegnes derfor av bred konsensus om hovedlinjene i den norske Afghanistan-politikken. Bidrag til *Enduring Freedom* skapte fortsatt debatt. I det etterfølgende beskrives denne debatten, deretter beskrives de aktuelle styrkebidragene. Analysen avslutningsvis i kapitlet ser på de dominerende politiske argumentene i perioden.

3.1 Den politiske debatten vedrørende norske styrkebidrag

I en pressemelding datert 4. november 2003 informerte Forsvarsdepartementet om at regjeringen, på bakgrunn av en forespørsel fra NATO, hadde besluttet å sende et vakt- og sikringskompani til ISAF. Dette for å sikre gjennomføringen av prosessen med å lage en ny afghansk grunnlov.¹²⁸ I følge forsvarsminister Krohn Devold kom forespørselen fra NATO under NATOs ministermøte i oktober 2003. Norge svarte positivt på denne henvendelsen tre uker senere. Avgjørelsen om å sende dette styrkebidraget ble godkjent av partiene på Stortinget gjennom møter i den utvidede utenrikskomité. Samtlige partier stilte seg bak avgjørelsen. Forsvarsministeren var på Gardermoen og tok farvel med hovedstyrken da denne reiste 19. november. ”Dere skal vite at dere har hele Stortinget og regjeringen bak dere i dette oppdraget. Dette er ikke kontroversielt,” kunne hun fortelle styrken.¹²⁹

Den 15. desember 2003, meddelte forsvarsministeren Stortinget at regjeringen hadde bestemt seg for å videreføre vakt- og sikringsstyrkens oppdrag fram til august 2004.¹³⁰ I debatten som fulgte denne redegjørelsen fikk regjeringens avgjørelse igjen full støtte.¹³¹ Da den nye afghanske grunnloven var på plass i begynnelsen av januar 2004, kunne utenriksminister Jan Petersen fortelle Stortinget at: ”Det norske vakt- og sikringskompaniet som ble utplassert i

¹²⁷ FD. Pressemelding 09/2003.

¹²⁸ FD. Pressemelding 09/2003.

¹²⁹ Dagbladet. 20. november 2003.

¹³⁰ Stortinget. 15. desember 2003.

¹³¹ Stortinget. 17. desember 2003.

forbindelse med avholdelsen av møtet i Lloya Jirga, bidrog til at sikkerheten rundt møtet ble ivaretatt. Det kan ikke være tvil om at vår beslutning om utplassering var viktig og riktig.”¹³²

I en ny pressemelding i mai 2004 meddelte FD at bidraget ville bli videreført også i andre halvdel av 2004.¹³³ Utenriksministeren redegjorde for dette i Stortinget 14. juni 2004.¹³⁴ Nok engang fikk regjeringens avgjørelse unison støtte i Stortinget.¹³⁵

På et uformelt NATO-forsvarsministermøte i München i februar 2004, ble det drøftet mulige nye styrkebidrag fra medlemslandene til ISAF.¹³⁶ Status før dette møtet var at det fantes åtte *Provincial Reconstruction Teams* (PRTs) operative i Afghanistan. PRT er en administrativ enhet for internasjonal hjelp og støtte til befolkningen på landsbygda i Afghanistan. Hensikten er å overvåke og støtte utviklingen av lokal infrastruktur og humanitært arbeid, følge opp politi og rettsvesen, samt fungere som liason mellom ulike etniske/politiske/militære grupperinger.¹³⁷ PRTene har både et militært og et sivilt element. Sju av de åtte PRTene var underlagt *Enduring Freedom*, det siste ISAF. Fem nye PRT var planlagt, alle under ISAF. Norges forsvarsminister gav i dette møtet et løfte om at Norge kunne stille med rundt 30 soldater til et gjenoppbyggingsteam. Forsvarsministeren og utenriksministeren klarerte regjeringens ønske med Stortinget i sine redegjørelser i desember 2003.¹³⁸ Regjeringens planer om å delta med norske styrker i PRT ble ikke gjenstand for noen debatt. En måned senere, den 27. januar 2004, kunne utenriksministeren fortelle Stortinget at drøftinger om en PRT-styrke var i gang, med sikte på utplassering i løpet av året.¹³⁹ Den påfølgende debatten var dominert av synspunkter rundt den pågående krigføringen i Irak.¹⁴⁰

PRT-deltakelsen ble videre formalisert gjennom en pressemelding fra FD i mai 2004.¹⁴¹ Der ble det spesifisert at Norge ville bidra med inntil 30 soldater i en britiskledet PRT i Meymaneh, i det nordvestlige Afghanistan. Det ble også opplyst at denne innledningsvis ville bli underlagt *Enduring Freedom* på grunn av at ISAF ennå ikke hadde dekket alle sine

---

¹³² Stortinget. 27. januar 2004.

¹³³ FD. Pressemelding 14/2004.

¹³⁴ Stortinget. 14. juni 2004.

¹³⁵ Stortinget. 16. juni 2004.

¹³⁶ Forsvarsnett. 9. februar 2004.

¹³⁷ Forsvarsnett. 14. april 2004.

¹³⁸ Stortinget. 15. desember 2003.

¹³⁹ Stortinget. 27. januar 2004.

¹⁴⁰ Stortinget. 29. januar 2004

¹⁴¹ FD. Pressemelding 14/2004..

styrkebehov. Kommandoen skulle overføres til ISAF så snart de nødvendige kapasiteter var skaffet til veie.

I Innstilling til Stortinget nr. 202 (2004-2005) fra utenrikskomiteen, ble samarbeidet i NATO i 2004 oppsummert.¹⁴² I denne innstillingen uttrykte SVs representanter bekymring for den sammenblanding av sivile og militære oppgaver som ble gjort i PRT-lagene. SVs representanter var av den oppfatning at militære enheter primært skulle utføre militære oppgaver. Grunnen var at det var dette de var trent til. I tillegg kom hensynet til sikkerheten for humanitære organisasjoner og uavhengige bistandsaktører, som lett kunne bli assosiert med militære som utførte humanitært arbeid.

I midten av juni 2004 gav utenriksminister Jan Petersen en redegjørelse for Stortinget hvor han kom inn på Norges bidrag til ISAF i 2004.¹⁴³ Her ble det beskrevet at Norge skulle ta over ansvaret for ledelsen av en av ISAFs bataljonstridsgrupper, og at Norge selv skulle bidra med rundt 50 personer for dette oppdraget. Både denne redegjørelsen og debatten som fulgte var dominert av Irak-spørsmålet.¹⁴⁴ Motstanden mot norsk deltakelse i Irak var fremtredende i opposisjonen. De ønsket heller at Norge samlet sin innsats i Afghanistan. Regjeringens planer om norsk ledelse i en bataljonstridsgruppe i Afghanistan fikk derfor full støtte.

I begynnelsen av 2005 mottok Norge, ved regjeringen Bondevik, nok en anmodning fra amerikanerne om spesialstyrker til Afghanistan og operasjon *Enduring Freedom*.¹⁴⁵ Utenriksminister Petersen redegjorde om dette for Stortinget den 15. februar 2005. Han slo fast at regjeringen gikk inn for å gi et positivt svar på amerikanernes anmodning. Dette fikk bred oppslutning på Stortinget. Igjen var det bare SV som argumenterte mot å sende norske spesialstyrker til *Enduring Freedom*.¹⁴⁶ Kristin Halvorsen hevdet at Norge burde konsentrere innsatsen om deltakelse i NATO-styrken ISAF. Hun argumenterte med at det sendte et dårlig signal til omverdenen dersom Norge knyttet seg tett opp til USAs eget ”korstog” mot terror.¹⁴⁷

Anmodningen om spesialstyrker ble besvart positivt av den norske regjeringen.

---

¹⁴² Innstilling til Stortinget nr 202 (2004-2005).

¹⁴³ Stortinget. 14. juni 2004.

¹⁴⁴ Stortinget. 16. juni 2004

¹⁴⁵ Stortinget 15. februar 2005.

¹⁴⁶ Stortinget 17. februar 2005.

¹⁴⁷ VG. 15. februar 2005.

3.2 De norske militære styrkebidragene i vedlikeholdsfasen

3.2.1.1 Vakt og sikringsstyrke

To dager etter at Regjeringen hadde besluttet at Norge skulle stille et vakt- og sikringskompani til ISAF, var første forparti fra Telemark Bataljon på plass i Kabul for å forberede innsatsen. I løpet av to uker etter at den politiske beslutningen var fattet, var et forsterket kompani på ca 200 mann med til dels tungt utstyr, på plass i operasjonsområdet.¹⁴⁸ Styrkebidraget var operativt fra 1. desember 2003. Kompaniets hovedoppdrag var å sikre gjennomføringen av det afghanske storrådet, *Loya Jirga*, som skulle tre sammen i desember 2003 for å utforme Afghanistans nye grunnlov. Etter at grunnloven ble vedtatt i begynnelsen av januar 2004, gikk oppdraget over til å bli vakt- og sikringsoppgaver i Kabul. *Task Force 1* fra Telemark Bataljon var i Kabul fram til 3. mars 2004. Da overlot de stafett-pinnen videre til *Task Force 2*, også denne fra Telemark Bataljon.

Den 24. mai 2004 ble en norsk militær kolonne på fire biler angrepet med raketter. De norske soldatene var på vei tilbake til den norske leiren etter et utført oppdrag i Kabul.¹⁴⁹ Grenader Tommy Rødningsby mistet livet i angrepet. Dette var en alvorlig påminnelse om alvoret i de beslutningene politikerne hadde fattet. Det første norske livet hadde gått tapt i ”kampen mot terror”.

I juni 2004 overtok en kavallerieskadron oppdraget etter *Task Force 2*. Eskadronen skulle være i Afghanistan i seks måneder. De fortsatte med vakt og sikringsoppgaver i Kabul, ofte som bistand til lokalt politi og militære styrker. Kontingenten gjennomførte sitt oppdrag uten tap eller skader.¹⁵⁰ Fra og med august 2004 inngikk det norske vakt- og sikringskompaniet i den norskledede bataljonstridsgruppen, *Battle Group 3* (BG3).

3.2.1.2 Provincial Reconstruction Team (PRT) Meymaneh

De første norske styrkebidragene gikk inn i en britiskledet PRT i Meymaneh, i det nordvestlige Afghanistan. Styrken var på plass og klar for å løse oppdrag i slutten av juni 2004. Hovedkvarteret ble etablert inne i sentrum av byen. Årsaken til dette var blant annet at

¹⁴⁸ VG. 14. november 2003.

¹⁴⁹ Forsvarsnett. 24. mai 2004.

¹⁵⁰ Forsvarsnett. 7.januar 2005.

man ønsket å vise tilstedeværelse.¹⁵¹ PRTen bestod av tre militære observatørlag, et sikringslag og en støttestab. En viktig oppgave for avdelingen var å overvåke den pågående *Disarmament, Demobilization and Reintegration* (DDR) prosessen som pågikk i området.¹⁵² PRT Meymaneh hadde/har ansvaret for en provins på størrelse med Hedmark fylke. Selve byen Meymaneh har ca 200 000 innbyggere.

Fra 1. september 2005 tok Norge over lederansvaret for ISAFs PRT i Meymaneh.¹⁵³ Det norske bidraget økte i denne forbindelsen med rundt 20 personer til ca 50 mann av totalt 90 mann i styrken.¹⁵⁴ De sivile komponentene i styrken var to polititjenestemenn og fire rådgivere med fagområdene politikk og bistand.¹⁵⁵

3.2.1.3 Bataljonstridsgruppe, Battle Group 3

I august 2004 overtok Norge ledelsen i en multinasjonal bataljonsstridsgruppe som en av tre bataljonstridsgrupper i *Kabul International Brigade*.¹⁵⁶ I tillegg til Norge bestod den multinasjonale bataljonsstridsgruppen av offiserer og soldater fra Belgia og Ungarn. Bataljonen bestod av rundt 550 mann. Den norske kavalerieskadronen som hadde avløst *Task Force 2* fra Telemark Bataljon som vakt- og sikringsstyrke i ISAF, inngikk som det norske kompaniet i bataljonen, i tillegg til en norsk stabs- og stridstreneskadron. Utover dette var det i alt 70-80 nordmenn i bataljonsstaben.

Oppdraget til bataljonen var å sørge for sikkerhet i sitt ansvarsområde, som var nær halvparten av Kabul by.¹⁵⁷ Under et besøk til styrken i november 2004 uttalte forsvarsminister Krohn Devold at "Norge er et lite land som er avhengig av å kunne delta innenfor multinasjonale rammer. Det vi bidrar med her i Afghanistan viser at vi kan lede, og at vi har en utrolig god vernepliktsmasse."¹⁵⁸ Norge ledet *Battle Group 3* fra juli 2004 til januar 2006.

¹⁵¹ Forsvarsnett. "PRT Meymaneh"

¹⁵² Forsvarsnett. 27. september 2004.

¹⁵³ Stortingsmelding nr 16 (2005-2006)

¹⁵⁴ Forsvarsnett. 30. august 2005.

¹⁵⁵ Forsvarsnett. 2. september 2005.

¹⁵⁶ Forsvarsnett. 23. juli 2004.

¹⁵⁷ Forsvarsnett. 13. august 2004.

¹⁵⁸ Forsvarsnett. 4. november 2004.

3.2.1.4 Spesialstyrker

Da de norske spesialstyrkene igjen deployerte til Afghanistan og *Enduring Freedom* i juli 2005, var det fortsatt med bekjempelse av internasjonal terrorisme som hovedmålsetting. I tillegg skulle styrken bidra til å skape den sikkerhet og trygghet som var/er en forutsetning for at den NATO-ledede ISAF operasjonen skulle kunne fortsette sin utvidelse.¹⁵⁹ Sjefen for Marinejegerkommandoen, kommandørkaptein Rolf Inge Roth, kunne fortelle Aftenposten før avreise til Afghanistan at mye av jobben gikk ut på å holde seg skjult i fjellet. Der observerte man mulige Taliban-styrker og varslet så allierte styrker om fiendens posisjoner.¹⁶⁰ Alt tyder derfor på at styrken utførte tilsvarende oppdrag som i de tidligere engasjementene.

3.3 Analyse av den politiske debatten i perioden

I denne perioden gikk debatten i all hovedsak ut på hvilke styrker Norge skulle/kunne sende til hvilken operasjon for å opprettholde det norske engasjement i Afghanistan. Skillet mellom ISAF og *Enduring Freedom* i den politiske debatten ble enda klarere. Vi så en dreining mot større norske styrkebidrag til ISAF på bekostning av *Enduring Freedom* etter at NATO overtok ansvaret for ISAF. For regjeringen var det faktum at NATO hadde overtatt ansvaret for ISAF, det viktigste argumentet for at Norge måtte delta med styrker i Afghanistan.¹⁶¹ Forpliktelsene til NATO måtte ivaretas. Med unntak av spesialstyrker, var styrkebidragene i perioden også langt mindre kontroversielle enn i foregående periode. Mye ressurser ble lagt i sikringsstyrker til ISAF i Kabul-området.

Motstanden i SV var fortsatt stor i denne perioden mot norsk deltakelse i *Enduring Freedom*, mens partiet støttet opp under den norske deltakelsen i ISAF. For SV hadde *Enduring Freedom* fra starten av vært synonymt med USA og angrepskrig, to forhold som partiet tar klart avstand fra fordi de strider mot partiets grunnleggende ideologi. Det mest interessante var imidlertid at SVs argumentasjon i denne fasen så ut til å dreie i retning av ”mot innsats av nasjonal egeninteresse”, noe dette sitatet fra partileder Kristin Halvorsen er et godt bilde på:

Så til spørsmålene om nordområdene. Dette er jo det hovedfokus Norge burde ha i sikkerhetspolitikken. Dette er det ansvaret vi har på vegne av hele Europa og hele verdenssamfunnet i forhold til hvordan vi skal forvalte landområdene, men også havområdene, som jo er syv ganger større enn de norske landområdene, hvor vi har enormt store ressurser som vi har ansvaret for å forvalte for framtiden. Derfor har vi

¹⁵⁹ Forsvarsnett. 18. juli 2005.

¹⁶⁰ Aftenposten. 25. august 2005.

¹⁶¹ Intervju med Kristin Krohn Devold.

nettopp hatt dette fokuset i forsvarspolitikken, at hensynet til nordområdene er vårt hensyn nr. 1 i sikkerhetspolitikken. Deretter kan vi diskutere hva vi skal bidra med ellers.¹⁶²

Dette utsagnet ble fulgt opp av stortingsrepresentant Geir Kjetil Hansen i den samme debatten:

SV mener at nordområdene er nedprioritert i norsk utenrikspolitikk. Norge prioriterer heller å støtte USAs politikk i Irak og Afghanistan enn å utvikle norsk forvaltningspolitikk i nordområdene[...]. I dag bruker Norge nær 400 mill. kr på støtte til USAs kriger i Afghanistan og Irak, mens vi bruker 21 mill. kr på Barentssamarbeidet. Dette er en god illustrasjon på hvor nedprioritert vår politikk i nord er. Våre største utenrikspolitiske utfordringer ligger i nordområdene.¹⁶³

Egeninteressen for Norge ble satt i høysetet i disse utsagnene. SV ønsket nok her å peke ut for den norske befolkningen at forhold vedrørende vårt ”spiskammer” i de ressursrike nordområdene måtte være av mye større betydning både for nasjonen og den enkelte innbygger, enn krigføringen i Afghanistan. En av følgene av dette var at SV ønsket endringer i Forsvarets innretning, formulert på denne måten i partiets valgprogram:

SV ønsker et moderne, effektivt og defensivt forsvar, tilpasset våre nasjonale sikkerhetsoppgaver[...] Beredskap langs kysten må prioriteres høyere enn i dag, og forsvarets rolle i forhold til miljøovervåking og maritimt redningsarbeid styrkes. Forsvaret må i større grad enn i dag innrettes mot å håndheve suverenitet og sikre stabilitet i våre land- og havområder.¹⁶⁴

Noe av årsaken til vektleggingen av den norske egeninteressen i nord kan muligens tilskrives det faktum at et nytt stortingsvalg stod for døren. Da var det viktig å snakke til velgerne i den politiske debatten om Afghanistan. Det er heller ikke utenkelig at SV på dette tidspunkt forberedte seg på regjeringsansvar og dermed hadde behov for å knytte Afghanistan-argumentasjonen til noe mer konkret enn rent ideologisk og idealistisk baserte argumenter. Samtidig passet denne argumentasjonen godt inn i de rød-grønnes økte satsning på nordområdene.

To uker før stortingsvalget i 2005 holdt partileder Kristin Halvorsen en tale om norsk utenrikspolitikk hos Norsk Utenrikspolitisk Institutt. I denne talen tok hun blant annet for seg konflikten mellom idealismen og egeninteressen i politikken. Etter hennes mening var dette en falsk konflikt fordi det ikke var noe problem at egeninteresser og solidaritet gikk hånd i hånd.¹⁶⁵ Hun la likevel stor vekt på den norske egeninteressen: ”Norsk utenrikspolitikk skal være et redskap for å forsvare klassiske norske egeninteresser – sikkerhetspolitiske,

¹⁶² Stortinget. 17. februar 2005.

¹⁶³ Stortinget 17.februar 2005.

¹⁶⁴ SV. Arbeidsprogram 2005-09.

¹⁶⁵ Ny Tid. 9. september 2005.

økonomiske og andre.” Videre fortsatte hun: ”Men vi vil resolutt fastholde at alt det vi gjør av hensyn til våre idealer om solidaritet og rettferdighet også er i vår egen interesse.” Halvorsen skisserte at for en eventuell ny rød-grønn regjering ville nordområdene rangeres som utenriksjobb nummer en. Dette skulle blant annet gjøres ved at: ”Norge må bli langt flinkere til å bidra til at andre land i så stor grad som mulig inntar posisjoner som er fordelaktige for Norge.” I talen berørte hun også partiets ideologi. Når det gjaldt Norges forhold til USA ”må vi bevege oss fra puddel til partner”. Norges oppgave i dette partnerskapet definerte hun slik: ”Vi vil redefinere Norge som en viktig aktør i internasjonal humanitær innsats og som fredsnasjon som er viktigere enn vår størrelse tilsier, framfor som en liten militær kriger i spesialoppdrag.” Denne talen ble ikke like godt mottatt i alle miljøer innad i SV.

For de andre partiene på Stortinget gikk mye av argumentasjonen i retning av at det var i Norges klare egeninteresse å delta i Afghanistan etter at NATO overtok ansvaret for ISAF. Utenriksminister Jan Petersen tok utgangspunkt i Norge som en småstat i sin utenrikspolitiske redegjørelse for Stortinget vinteren 2004.¹⁶⁶ Han la der vekt på at det var helt nødvendig for Norge å drive nettverksbygging for å få gjennomslag for norske synspunkter og interesser. Videre fortsatte han:

Gjensidighet er et nøkkelord i nettverksbygging. For å vedlikeholde og styrke solidariteten med nasjoner som kan gjøre en forskjell for oss, må vi selv bidra på områder som betyr noe for dem. Vi må synliggjøre at Norge er rede til å stille opp, og at vi dermed er en nyttig og verdifull samarbeidspartner. Vårt engasjement i fredsprosesser, deltakelse i fredsbevarings- og stabiliseringsoperasjoner, vårt arbeid for menneskerettighetene, vår omfattende humanitære innsats og bistand kan også sees i et slikt perspektiv. Vi skal være gode og pålitelige samarbeidspartnere for våre nærmeste, og vi bestemmer selv hvor og hvordan[...]Norsk utenrikspolitikk utformes altså for å kunne ivareta både direkte og indirekte nasjonale interesser og ikke minst våre politiske og moralske fellesforpliktelser. Det ene utelukker ikke det andre.

Det utenriksministeren her sa var altså at egeninteresse og idealisme ikke var gjensidig utelukkende, men at den norske utenrikspolitikken var utformet med bakgrunn i dem begge. Petersen avsluttet sin utenrikspolitiske redegjørelse slik: ”Men én ting er sikkert: Hvis vi ikke bruker de ressursene vi har, til å gjøre for andre det vi vil at andre skal gjøre for oss, får vi ikke forbundsfeller som på grunnlag av felles interesser kan bidra til at våre utenrikspolitiske målsettinger virkelig gjøres.” I dette leser jeg at for Petersen og Høyre rangerte egeninteressen foran idealismen.

---

¹⁶⁶ Stortinget. 27. januar 2004.

Når det gjaldt forbundsfeller la Høyre størst vekt på forholdet til USA og NATO. I valgprogrammet de gikk til valg på i 2005, var dette formulert på denne måten: ”Det er i Norges interesse at samarbeidet i NATO utdypes og forsterkes, at samarbeidet mellom Europa og USA er tettest mulig, og at vi har den amerikanske militære kapasiteten som en sikkerhetsgaranti.”¹⁶⁷ Tidligere forsvarsminister Krohn Devold utviklet i sin tid som forsvarsminister et svært godt forhold til USA generelt og den amerikanske forsvarsministeren Donald Rumsfeld spesielt.¹⁶⁸ Etter avgjørelsen i NATO om å plassere *Joint Warfare Centre* til Stavanger og Norge i juni 2003, fikk statsråden mye av æren for at dette skjedde, blant annet på grunn av disse båndene.¹⁶⁹ Det samme var tilfelle da Rumsfeld under sitt besøk i Norge i juni 2005, undertegnet en avtale om fortsatt amerikansk forhåndslagring av militært utstyr i Norge.¹⁷⁰ På spørsmål om disse forholdene påvirket den norske politikken vedrørende militær deltakelse i operasjonene i Afghanistan er Krohn Devold av den mening at hvis så var tilfelle, var det kun i liten grad. Norsk deltakelse i Afghanistan var ofte viktigere i forholdet til de andre små landene i NATO for å dele byrdene med disse.¹⁷¹ Amerikanerne var allikevel så store at et norsk bidrag fra eller til ikke betydde så veldig mye. Det tidligere forsvarsminister Krohn Devold framholder som viktig i forhold til amerikanerne, er å fremstå som en seriøs aktør i NATO. Dette gjøres blant annet ved å vise at man kan deployere og operere spesielle kapasiteter som kampfly, spesialstyrker og mineryddere.

For KrF var vektingen mellom egeninteresse og idealisme ikke like klar som den var i Høyre. KrFs Jon Lilletun sa følgende i Stortinget i januar 2004: ”Norsk utviklingspolitikk har fyrst og fremst eit humanitært, medmenneskeleg siktemål. Men ei verd der barna våre kan ete seg mette om kvelden, der ein har ein jobb å gå til, er òg ei tryggare verd for oss alle. Difor er utviklingspolitikken eit kjerneområde i norsk utanrikspolitikk.”¹⁷² Lilletun aktualiserte deretter den norske egeninteressen: ”I dag vert freden mange stader trua av borgarkrig og interne konfliktar og av ikkje-statlege aktørar som terroristnettverket Al Qaida. Norsk utanrikspolitikk og tryggleikspolitikk må innrettast slik at vi er budde på å møte desse nye truslane.”¹⁷³ I den samme debatten utdypet Lars Rise dette: ”Men disse truslene og

---

¹⁶⁷ Høyres valgprogram 2005-2009

¹⁶⁸ Intervju med Kristin Krohn Devold.

¹⁶⁹ VG. 18. juli 2003.

¹⁷⁰ Aftenposten. 9. juni 2005.

¹⁷¹ Intervju med Kristin Krohn Devold.

¹⁷² Stortinget. 29. januar. 2004.

¹⁷³ Stortinget. 29. januar 2004.

konfliktene kan få konsekvenser for oss i vår del av verden. Det er derfor også i vår egen interesse å bidra aktivt til fredelig konfliktløsning i slike områder, samtidig er det uttrykk for en verdiorientert utenrikspolitikk til beste for våre medmennesker.” Partiet prøvde iherdig å få forståelse for sin argumentasjon om at det var fullt mulig å kombinere egeninteressen med idealisme. Årsaken til denne dobbeltkommunikasjonen om hva som bør ha prioritet i norsk utenrikspolitikk, idealisme eller egeninteresse, var nok sterkt knyttet til hvordan KrF så på seg selv og hvordan partiet ønsket å fremstå.

Et år senere tok Rise opp enda et forhold som påvirket norsk egeninteresse i forhold til operasjonene i Afghanistan: ”Et annet forhold som vi må ta svært alvorlig, er narkotikaproduksjonen i Afghanistan. Den truer hele stabiliteten i samfunnet. Den påvirker oss direkte i Norge, da nesten all heroinen her kommer nettopp fra Afghanistan.”¹⁷⁴ Her ble kampen i Afghanistan gjort om til en kamp mot noe som mange innbyggere i Norge ser følgene av hver eneste dag. Deltakelsen i Afghanistan omdefineres fra et utenrikspolitisk anliggende til et innenrikspolitisk, ja for mange sågar et lokalt anliggende. På tross av sitt ønske om å fremstå som idealistiske, ser vi altså i denne perioden at mye av KrFs argumentasjon er tuftet på egeninteresse.

Venstre framstod i perioden som mer villig til å debattere forholdet mellom idealisme og egeninteresse i sin politikk enn i den foregående perioden. Partiet var klar på at utenrikspolitikken er en kamp mellom egeninteresse og idealisme. I en utenrikspolitisk debatt i Stortinget vinteren 2004 satte Venstres Trine Skei Grande ord på dette: ”Norsk utenrikspolitikk bygger på ideen om samarbeid samt en balanse mellom på den ene sida å ivareta nasjonale interesser og på den andre sida å ivareta både våre moralske og politiske forpliktelser.”¹⁷⁵ Skei Grande fulgte opp dette med å gi en prioritering mellom de to motsetningene i utenrikspolitikken: ”Utenriksministeren gav oss en god oversikt over vårt engasjement i fredsprosesser, arbeid for menneskerettigheter og vår humanitære innsats og bistand. Venstre mener at dette alltid må være en bærebjelke i våre utenrikspolitiske prioriteringer, uavhengig av om det gagnar våre nasjonale interesser.” Denne klare utenrikspolitiske prioriteringen ble moderert noe ved at hun fulgte opp med: ”Utenriksministeren understreket at Norge har klare interesser i å arbeide for en verden basert på forpliktende internasjonalt samarbeid. Dette er helt i tråd med Venstres syn[...] Arbeidet for en verden med demokratiske spilleregler er i alle små lands interesser og må etterstrebes

¹⁷⁴ Stortinget. 17. februar 2005.

¹⁷⁵ Stortinget. 29. januar 2004.

av Norge.” Dette ble videre utdypet i Venstres valgprogram fra 2005, der det ble slått fast at: ”Vår velstand og sikkerhet påvirkes i økende grad av hendelser og beslutninger utenfor Norges grenser. Kampen for global rettferdighet og respekten for internasjonal lov og rett er ikke bare moralsk riktig, men også en effektiv måte å sikre nasjonale interesser på[...] Norsk sikkerhet ivaretas best gjennom å bidra til fred, frihet og demokrati i en rettferdig internasjonal utvikling.”¹⁷⁶ Her knyttes egeninteressen sammen med idealismen. Venstre mener det er i Norges egeninteresse å være idealistisk. Det er heller ikke tvil om at partiet har lagt vekt på å opptre idealistisk der det har vært mulig og ønskelig. Det spørsmålet man kan stille seg er om partiet mener at Norge skal være idealistisk for å hjelpe andre uavhengig av den norske egeninteressen i det, eller om den norske egeninteressen skal styre hvor idealismen skal settes inn? På tross av fagre ord i politiske debatter heller jeg nok mot det siste utsagnet i min analyse av Venstres politikk i perioden.

Arbeiderpartiet fulgte og støttet også i denne perioden regjeringens linje i Afghanistan. Også for Ap stod egeninteressen i sentrum. Partiet var opptatt av Norges forhold til USA og NATO. Dette forholdet ble knyttet opp mot norsk sikkerhet, men også etter hvert i økende grad opp mot de utfordringer Norge stod overfor i nordområdene. Marit Nybakk satte ord på dette i Stortinget vinteren 2005:

Dramatiske endringer i våre nærområder og på det europeiske kontinent etter Murens fall og Sovjetunionens sammenbrudd har på mange måter marginalisert oss sikkerhetspolitisk og satt nordområdene i skyggen. For oss er det viktig at vi sikrer forståelse i NATO og i EU for de utfordringer som nordområdene og vår langstrakte kyst stiller oss overfor. Det gjør vi ikke ved den alenegangen som SV har tatt til orde for tidligere i dag når det gjelder disse områdene.¹⁷⁷

I motsetning til SV, talte Ap for viktigheten av forholdet til NATO og EU for å møte de utfordringer Norge stod overfor i nordområdene. Dette var ikke noe Norge maktet å gjøre på egen hånd. I forkant av valget i 2005, tok flere politikere fra høyresiden opp problemstillingen om SV i regjering ville føre til en endring av norsk utenrikspolitikk. Marit Nybakk avfeide problemstillingen på denne måten: ”For Arbeiderpartiet er det slik at forsvars- og sikkerhetspolitikken naturligvis ikke er noe forhandlingstema. Norge kan utad bare ha én utenrikspolitikk, én sikkerhetspolitikk og én forsvarspolitikk.”¹⁷⁸

---

¹⁷⁶ Venstre. Valgprogram 2005.

¹⁷⁷ Stortinget. 17. februar 2005.

¹⁷⁸ Stortinget. 3. juni 2005.

Innad i Ap er det en lett gjenkjennelig ”høyre”- og ”venstreside” som har kjempet om hvilken vei partiet skal velge. ”Venstresiden” er den fraksjonen som ligger nærmest SV, og som tenderer mot idealisme i sin Afghanistan-politikk. ”Høyresiden” i partiet ligger nærmere sentrum i norsk politikk og er mer interessefokuseret. En av representantene for ”venstresiden” i Ap er leder i Fagforbundet og sentralstyremedlem i Ap, Jan Davidsen. Våren 2005 fremmet han en del krav til en eventuell rød-grønn regjering fra fagbevegelsen. Blant annet krevde han at Norge skulle slutte å sende norske soldater til Afghanistan under USAs kommando.¹⁷⁹ Han tok også et oppgjør med USA: ”Vi må ta et rivende oppgjør med supermakten USAs krigs- og eventyrpolitikk.” I en kronikk i Dagsavisen i februar 2005 tok en annen representant for venstresiden i Ap, leder i Oslo Ap Jan Bøhler, til orde for at regjeringen Bondevik prioriterte feil når den sendte ytterligere 100 soldater til Afghanistan for å jakte på terroristbaser.¹⁸⁰ Han mente ressursene heller burde vært satt inn for å avhjelpe situasjonen med menneskelig lidelse og etnisk rensing i Darfur. Når vi ser på Aps praktiske politikk, er det liten tvil om at det var ”høyresidens” argumentasjon som fikk størst gjennomslag.

Senterpartiet støttet også i all hovedsak regjeringens politikk i perioden, om enn med enkelte andre motiver enn de andre partiene. En av partiets hjertesaker er spørsmålet om norsk medlemskap i EU. Sp har vært det fremste politiske partiet i kampen mot at Norge skal bli medlem av den Europeiske Union. Som en del av denne kampen har partiet også vært mot at Norge stiller styrker til EUs kampgrupper. Da dette spørsmålet ble behandlet i Stortinget 3. juni 2005 argumenterte partiets Marit Arnstad sterkt mot dette.¹⁸¹ Hun argumenterte både med at Norge ikke ville kunne innvirke på bruk av styrkene siden vi ikke var medlemmer av EU, og stilte også spørsmål om eventuell deltakelse ville være grunnlovsstridig.

For partiet har dermed den norske NATO-tilknytningen og den tilknytning denne gir til den vestlige verden, vært veldig viktig som argument for at Norge kan holde seg utenfor EU og det europeiske militærsamarbeidet. Partiet argumenterte blant annet med at EU ikke ville gi den samme sikkerhet for Norge som det NATO gav. I tillegg ble det hevdet at beslutningsprosessene i NATO var mer demokratiske enn det de vil være i EU.¹⁸² Muligheten for Sp å bruke NATO-argumentet i EU-debatten betinger at NATO består og at organisasjonen greier å løse sitt hittil vanskeligste oppdrag. Sp var derfor prinsipielt for

---

¹⁷⁹ NTB. 19. mai 2005

¹⁸⁰ Dagsavisen. 24. februar 2005.

¹⁸¹ Stortinget. 3. juni 2005.

¹⁸² Sp. 31. januar 2003.

norske styrker i Afghanistan til støtte for NATO-operasjonen der. Her finner vi altså ideologi og egeninteresse i skjønn forening. I valgprogrammet før stortingsvalget i 2005 ble egeninteressen i Afghanistan-politikken utdypet. Senterpartiet la stor vekt på at Norges geografiske plassering og egenskap som energistormakt, skapte utfordringer på det sikkerhetspolitiske plan.¹⁸³ Partiet innså at disse utfordringene ikke kunne løses med norske ressurser alene. I sitt partiprogram konstaterte de derfor: ”Norge er avhengig av alliert støtte fra NATO for å kunne møte utfordringer mot norsk sikkerhet.” Videre argumenterte Sp for hvorfor Norge skulle delta i internasjonale militære operasjoner: ”Både internasjonal solidaritet, kampen mot terror og hensynet til norsk sikkerhet tilsier at Norge må være en aktiv samarbeidspartner i internasjonal krisehåndtering [...] Norges utenrikspolitiske profil og våre bidrag til internasjonal krisehåndtering har betydning for Norges sikkerhetspolitiske situasjon.” Det er altså ingen tvil om at Senterpartiet la stor vekt på egeninteressen i norsk deltakelse i internasjonale operasjoner da dette ble ansett som et viktig bidrag for Norges sikkerhet.

Fremskrittspartiet fortsatte i denne perioden med en interessebasert politikk i forholdet til Afghanistan, direkte linket til norsk sikkerhet. I sitt partiprogram slo partiet uttrykkelig fast at hvis Norge vil ha hjelp utenfra, måtte vi også være villige til å bidra ute. Partiet sa i sitt valgprogram fra 2005 at: ”Fremskrittspartiet erkjenner at USA har en lederrolle blant de vestlige demokratier, og at dette bør innebære en betydelig forpliktelse fra norsk side som en liten stat i et utsatt område.”¹⁸⁴ Partiet talte også for en større tilknytting til det forsvarspolitiske samarbeidet som ble utviklet i EU, men det ble poengtert at dette ikke måtte bryte med de strategier som var utarbeidet med USA, da USA var Norges viktigste allierte. FrP krevde at dette kom til uttrykk gjennom samarbeid og strategivalg.¹⁸⁵ Partiet mente med andre ord at det var viktig at Norge deltok i Afghanistan for å pleie Norges forhold til landets allierte, og da i første rekke USA for derigjennom å trygge Norges sikkerhet.

Perioden 2003-2005 ble preget av at NATO tok over ansvaret for ISAF. Det var tverrpolitisk enighet om at man skulle øke støtten til ISAF. Styrkebidragene til *Enduring Freedom* var fortsatt problematiske for SV. I forhold til forrige periode ble debatten i denne perioden preget av stadig større vektlegging av argumenter basert på norsk egeninteresse, både fra de

---

¹⁸³ Sp. Program 05-09

¹⁸⁴ FrP. Valgprogram 2005.

¹⁸⁵ FrP. Valgprogram 2005.

som var for norske bidrag og fra de som var mot. De som argumenterte for norsk deltakelse la stor vekt på norsk sikkerhet, gjennom alliansesamarbeidet i NATO og forholdet til USA. Motstanden mot deltakelse var mye basert på at Norges store interesser og utfordringer i nordområdene ville kreve at ressursene ble prioritert brukt der.

4 Regjeringsskifte og dreining av norsk politikk, 2005-2007

Etter Stortingsvalget i september 2005 måtte regjeringen Bondevik gå av. Den 17. oktober 2005 overtok en koalisjon med Ap, SV og Sp regjeringsmakten, med Jens Stoltenberg som statsminister. Dette innledet en ny periode i den norske Afghanistan-politikken. Det som stod i fokus i denne perioden var avslutning av de norske bidragene til *Enduring Freedom* til fordel for ISAF, noe som igjen førte til større politisk uenighet og debatt både innad i regjeringen og i Stortinget om hvilke bidrag Norge skulle tilby ISAF. Først presenteres den politiske debatten. Deretter beskrives de militære styrkebidragene. Kapittelet avsluttes med en analyse av den politiske debatten i perioden.

4.1 Den politiske debatten vedrørende norske styrkebidrag

I regjeringsforhandlingene var den pågående norske deltakelsen med spesialstyrker i *Enduring Freedom* et stridsspørsmål. Forhandlingene mellom partene ble avsluttet den 13. oktober, og erklæringen om en felles politisk plattform ble presentert. I denne erklæringen fastslo den nye regjeringen at den ønsket å styrke den norske deltakelsen i ISAF, og at den på denne bakgrunn ikke ville fornye den norske deltakelsen i *Operation Enduring Freedom* når mandatperioden for disse styrkene utløp.¹⁸⁶ De norske spesialstyrkene opererte derfor i Afghanistan, som en del av operasjon *Enduring Freedom*, i perioden juli 2005 til januar 2006.¹⁸⁷ Dette som et resultat av at AP og SP var enige om at styrkebidraget måtte fullføres på tross av SVs ønske om å trekke det ut umiddelbart.¹⁸⁸

Som en del av den nye satsingen kunne forsvarsministeren i november 2005 meddele Stortinget at regjeringen ønsket å konsentrere det norske bidraget til ISAF i Nord-Afghanistan.¹⁸⁹ Der planla man å etablere en hurtig reaksjonsstyrke på ca 180 mann. I debatten som fulgte grunnlav SV sin støtte til dette ønsket med at befolkningen i Afghanistan hadde stort behov for sikkerhet på bakken.¹⁹⁰ Dette var et behov som ikke bare var tilstede i Kabul, men også ute i provinsene. Et norsk bidrag i Mazar-e Sharif kunne bidra til denne sikkerheten. Planene for det norske bidraget i Mazar-e Sharif ble støttet av et enstemmig Storting.

¹⁸⁶ Ap, SV og SP. 13. oktober 2005.

¹⁸⁷ FD. 20.januar 2006.

¹⁸⁸ NTB. 28.september 2005.

¹⁸⁹ Stortinget 9. november 2005.

¹⁹⁰ Stortinget. 15. november 2005.

Den 9. november 2005, fortalte utenriksminister Gahr Støre og forsvarsminister Strøm-Erichsen Stortinget at regjeringen Stoltenberg ville opprettholde det positive svaret den foregående regjeringen hadde gitt NATO på forespørselen om norske kampfly til Afghanistan.¹⁹¹ I forkant av redegjørelsen i Stortinget ble det gjennomført en demonstrasjon mot å sende norske kampfly til Afghanistan. Demonstrasjonen foregikk på plenen utenfor Stortinget. I denne demonstrasjonen deltok flere stortingsrepresentanter fra regjeringspartiet SV.¹⁹² Hovedargumentet til demonstrantene var frykten for at flyene kunne bli satt inn i operasjon *Enduring Freedom*, en operasjon SV var imot. Utenriksministerens og forsvarsministerens redegjørelser ble debattert i Stortinget den 15. november 2005. Her ble igjen forholdet mellom ISAF og *Enduring Freedom* tatt opp, men redegjørelsene og dermed også regjeringens beslutning om å sende kampfly til Afghanistan, ble enstemmig vedtatt.¹⁹³

Høsten 2006 kom NATO med en forespørsel til norske myndigheter om deployering av norske spesialstyrker til Afghanistan til støtte for ISAF-operasjonen. Bakgrunnen for NATOs forespørsel om spesialstyrker var at organisasjonen gjennom ISAF-oppgaven hadde overtatt ansvaret for hele Afghanistan sommeren 2006. Spesielt i sør var nå ISAF-styrkene hardt presset. Kampene styrkene kom ut for var de mest omfattende NATO noen gang hadde vært engasjert i. I denne situasjonen var det et prekært behov for flere styrker.

Spørsmålet om Norge skulle sende spesialstyrker til Afghanistan ble ifølge mediene, debattert intenst innad i regjeringen. Både Ap og Sp var i utgangspunktet positive til igjen å sende spesialstyrker. Bare SV uttalte seg negativt. Den 12. oktober 2006 kunne blant andre Aftenposten meddele at statsminister Stoltenberg hadde skåret gjennom og at Norge ville etterkomme NATOs forespørsel om styrker.¹⁹⁴ I den følgende uken ble denne saken flittig debattert, både gjennom mediene og i lukkede regjeringsmøter. Frontene var Ap og Sp mot SV. Det som vanskeliggjorde og nok også påvirket utfallet av debatten, var at SV tidligere den samme uka måtte gjennomføre det mediene refererte til som "kamelspising", da partiet måtte godta et forurensende gasskraftverk på Mongstad fram til 2014. En klar indikasjon på alvoret i de indre stridighetene gav SVs sentralstyremedlem Ingrid Fiskaa. Mens debatten pågikk uttalte hun følgende: "SV kan ikke godta at det sendes styrker til krigshandlingene sør

---

¹⁹¹ Stortinget. 9. november 2005.

¹⁹² NTB. 9. november 2005.

¹⁹³ Stortinget. 15. november 2005.

¹⁹⁴ Aftenposten. 12. oktober 2006.

i Afghanistan. Det blir i så fall verre enn gasskraftsaken vi nå har vært gjennom”.¹⁹⁵ Fiskaa lovde også at SV ville gjennomføre nye demonstrasjoner mot regjeringen hvis denne bestemte seg for å sende spesialstyrkene til Afghanistan.¹⁹⁶ Fire dager senere kom Sp med sin leder Åslaug Haga på banen og uttalte til Dagsavisen at: ”Som NATO medlem må vi selvsagt stille opp[...]Vi kan ikke overlate drittjobbene til USA og Storbritannia og bare ta de snille, humanitære oppdragene selv”.¹⁹⁷

Samme dag som Hagas uttalelser kom i avisen, fattet regjeringen Stoltenberg en avgjørelse om ikke å sende spesialstyrker til Afghanistan. Det mest framtreddende argumentet som ble framført for denne avgjørelsen var at Norge allerede var det land i NATO som bidro mest i Afghanistan med penger og personell i forhold til folketallet.¹⁹⁸

Opposisjonen på Stortinget reagerte spesielt på måten Stortinget ble informert om denne avgjørelsen på. Utenriksminister Gahr Støre og forsvarsminister Strøm-Erichsen gjorde dette i en pressekonferanse i Stortingets vandrehall. I den åpne debatten i Stortinget tok utenriksministeren selvkritikk på at regjeringen hadde brutt den etablerte praksisen om at viktige sikkerhetspolitiske beslutninger skulle forankres i Stortinget.¹⁹⁹ Regjeringens avgjørelse stod likevel fast. Det ble imidlertid åpnet for at spesialstyrkene kunne settes inn på et senere tidspunkt gjennom en uttalelse fra utenriksministeren og forsvarsministeren som stadfestet at: ”Det foreligger heller ingen begrensninger i den type bidrag Norge kan stille, herunder spesialstyrker. Norske bidrag vil bli basert på en helhetsvurdering av behov og kapasiteter[...] Spørsmålet om å endre det norske styrkebidraget vil bli løpende vurdert av Forsvarsministeren og Utenriksministeren, som vil komme tilbake til regjeringen når de anser det påkrevd.”²⁰⁰

En ny forespørsel om norske spesialstyrker kom derfor fra NATO en måned senere, i november 2006. Igjen sa den norske regjeringen nei.²⁰¹

---

¹⁹⁵ Dagbladet. 14. oktober 2006.

¹⁹⁶ NTB1. 18. oktober 2006.

¹⁹⁷ Dagsavisen 18. oktober 2006.

¹⁹⁸ NTB2. 18.10.2006

¹⁹⁹ Stortinget. 24. oktober 2006

²⁰⁰ Nettavisen. 18. oktober 2006.

²⁰¹ Aftenposten. 6. desember 2006.

I forkant av NATOs forsvarsministermøte i Sevilla i begynnelsen av februar 2007, sendte NATO ut nok en forespørsel til den norske regjeringen om styrkebidrag til Afghanistan, deriblant spesialstyrker. Forsvarsminister Strøm-Erichsen signaliserte på dette møtet at Norge ville kunne komme til å gi nye militære bidrag til Afghanistan i nær fremtid, og at dette ville bli behandlet i regjeringen snarest.²⁰² SVs nestleder, Audun Lysbakken, var raskt ute og klargjorde at SV fortsatt stod på sitt standpunkt om ikke å sende flere soldater fordi de militære aksjonene kunne ramme sivile.²⁰³ Partilederen i SV, Kristin Halvorsen uttalte på årsmøtet i Oslo SV at operasjon *Enduring Freedom* i sør hadde bidratt til å øke oppslutningen om Taliban, og at norsk deltakelse i skarpe oppdrag i sør ville være svært kontroversielt.²⁰⁴ Den 13. februar kunne likevel utenriksminister Jonas Gahr Støre, fra Stortingets talerstol, opplyse om at man i regjeringen hadde blitt enige om å sende rundt 150 spesialsoldater til ISAF og Afghanistan.²⁰⁵ Det ble understreket at soldatene skulle stasjoneres i Kabul-regionen, og ikke brukes sør i Afghanistan.

4.2 De norske militære styrkebidragene

4.2.1 Provincial Reconstruction Team (PRT) Meymaneh

PRT engasjementet i Meymaneh ble videreført i denne perioden. Den 7. februar 2006, ble seks norske soldater skadd da PRT-hovedkvarteret i Meymaneh ble angrepet av lokale afghanere. 200-300 demonstranter angrep leiren med steiner, håndgranater, håndvåpen, panservernraketter og brannfakler.²⁰⁶ En av de norske soldatene fikk hjelmen gjennomboret av en kule, men slapp unna med en ti centimeter lang rift over issen.²⁰⁷ Den norske styrken på stedet fikk etter hvert støtte fra en hurtigreaksjonsstyrke fra Mazar e-Sharif, samt kampfly. Angrepet medførte en del personellskader og til dels store materielle skader. Det ble i starten opplyst at de norske styrkene kun hadde avfyrt varselskudd, brukt tåregass og skutt med gummikuler.²⁰⁸ Dette ble senere korrigert til at også skarpe skudd hadde blitt avfyrt i selvforsvar.²⁰⁹ I en pressemelding datert 11. februar kunne Forsvarsstaben fortelle at det ble avfyrt ca 400 skarpe skudd fra PRT-personellet. Noen av disse skuddene var avfyrt som rettet

---

²⁰² Nettavisen. 8. februar 2007.

²⁰³ Adresseavisen. 8. februar 2007.

²⁰⁴ Aftenposten. 10. februar 2007.

²⁰⁵ Stortinget. 10. februar 2007.

²⁰⁶ Forsvarsnett I. 7. februar 2006 og Forsvarsnett 10. februar 2006.

²⁰⁷ Aftenposten Amag. 9. juni 2006.

²⁰⁸ Forsvarsnett II. 7. februar 2006.

²⁰⁹ Forsvarsnett. 9. februar 2006.

ild mot noen av angriperne.²¹⁰ I tillegg ble det kastet tre splinhåndgranater mot inntrengerne. I et intervju med sivilbefolkningen i Meymaneh fikk Aftenposten opplyst at fire afghanere ble drept i denne hendelsen. Det lokale sykehuset fikk inn 23 skadde i tillegg til at 38 mennesker ble behandlet for reaksjoner etter bruk av CS-gass.²¹¹ Denne hendelsen var enda en påminnelse om alvoret og risikoen knyttet til deltakelsen i Afghanistan.

Dette fikk den norske regjeringen til å iverksette flere tiltak for å bedre sikkerheten til styrken. Lokalene til styrken ble bestemt flyttet fra Meymaneh by til et sted utenfor sentrum, en permanent vakt- og sikringsstyrke med ansvar for selve leiren ble etablert og norske myndigheter bidro med infrastrukturelle midler for å sikre en permanent tilstedeværelse av et afghansk kompani i området. Kostnadene for disse tiltakene ble anslått til rundt 150 millioner kroner.²¹² Innflytting i den nye leiren er planlagt til begynnelsen av juni 2007.

Den 23. mai 2007 var norske styrker i Meymaneh igjen utsatt for en alvorlig hendelse. Da ble tre norske offiserer skadet og en finsk soldat drept i et bombeattentat rett på utsiden av den norske leiren. I en kommentar til denne hendelsen uttalte statsminister Stoltenberg at dette viste at det var et farlig og viktig oppdrag de norske soldatene deltok i. På spørsmål fra pressen om angrepet gjorde det aktuelt å trekke de norske soldatene ut av Afghanistan svarte statsministeren at det ikke ville være aktuelt.²¹³

Blant de prosjekter som PRT Meymaneh har gjennomført, inngår blant annet at styrken har opprettet hovedkvarter for politiet, fengsel, rettsbygning og lokal politistasjon i Meymaneh, trening av politiet og overlevering av utstyr til kriminaletterforskning.²¹⁴

4.2.2 Hurtig reaksjonsstyrke – *Quick Reaction Force* (QRF)

I mars 2006 etablerte Telemark bataljon sin kommandoplass og hurtigreaksjonsstyrke i en nybygd leir i Mazar-e Sharif, nord i Afghanistan. Leiren med navnet *Camp Nidaros*, er på 120 000 kvadratmeter og huser i tillegg til den norske hurtigreaksjonsstyrken, også et norsk

---

²¹⁰ Forsvarsnett. 11. februar 2006.

²¹¹ Aftenposten Amag. 9. juni 2006.

²¹² FD. Pressemelding 24/2006.

²¹³ Aftenposten. 23. mai 2007.

²¹⁴ Forsvarsnett. 30. august 2005.

militært sykehus, et multinasjonalt logistikelement og den norske kontingentstaben.²¹⁵ Med dette flyttet Norge sin hovedstyrke fra Kabul til Nord-Afghanistan.

Styrkens oppdrag var å kunne yte assistanse til de fem *Provincial Reconstruction Teams* eller andre allierte styrker i området. Den mest alvorlige hendelsen for den første kontingenten oppstod en måned inn i oppdraget. Da ble et hundretalls soldater lagt på isolat etter å ha blitt smittet med dysenteri, sannsynligvis ved det tyske kjøkkenet i leiren.²¹⁶ Den 18. juli 2006 overtok 2. bataljon fra Skjold oppdraget etter Telemark bataljon.

1. september 2006 sendte NATO en forespørsel til alle de hurtige utrykningsstyrkene i Afghanistan om de kunne stille som vakt- og sikringsstyrke for en leir i det sørlige Afghanistan.²¹⁷ Denne forespørselen ble fra norsk side avvist med den begrunnelse at styrken ble sendt til Afghanistan for å løse en annen type oppdrag. Den skulle ikke være en statisk vaktstyrke, men en styrke som rykket ut på kort varsel for å hjelpe allierte styrker med behov for hjelp. Det ble imidlertid ikke utelukket at styrken kunne settes inn i sør hvis det skulle oppstå øyeblikkelige unnsætningsbehov. Pr 1. februar 2007 var styrken på 235 mann.²¹⁸

4.2.2.1 Kampfly F-16, Kabul, Afghanistan

Fire norske F-16 fly ankom Kabul International Airport, Afghanistan 8. februar 2006 for å delta i det som fra norsk side ble kalt *Operasjon Afghansk Falk*. Styrken skulle egentlig gå på beredskap fra 12. februar, men blant annet på grunn av angrepene på den norske leiren i Meymaneh den 7. februar, gikk styrken på beredskap to dager tidligere, fra den 10. februar.²¹⁹ Detasjementet bestod av rundt 90 mann og inngikk i en nederlandsk enhet. Hovedoppgaven til flyene var å støtte ISAF-styrkene på bakken. Dette ble utført ved å demonstrere tilstedeværelse og, hvis nødvendig, benytte våpen i kritiske situasjoner. I tillegg drev styrken med informasjonsinnhenting.²²⁰ I løpet av det tre måneder lange oppdraget ble det ikke brukt våpen. Det siste operative flytoktet over Afghanistan ble gjennomført tirsdag 16. mai 2006.

---

²¹⁵ Forsvarsnett. 9.mars 2006.

²¹⁶ Forsvarsnett. 11. april 2006.

²¹⁷ Forsvarsnett. 13. september 2006.

²¹⁸ Forsvarsnett. 26. januar 2007.

²¹⁹ Forsvarsnett. 13. februar 2006.

²²⁰ Forsvarsnett. 10. mai 2006.

4.3 Analyse av den politiske debatten i perioden

Regjeringsskiftet endret rammefaktorene for den tidligere politiske debatten. Dette skjedde ved at den største, og i de fleste tilfeller eneste, motstanderen mot et norsk militært engasjement i Afghanistan, nemlig "nei til NATO"-partiet SV, nå skulle være med å utforme regjeringens politikk vedrørende Afghanistan. Denne endringen kom til syne allerede i "Soria Moria-erklæringen", da det ble bestemt å avslutte deltakelsen i *Enduring Freedom*, og heller styrke støtten til ISAF. Imidlertid skulle enigheten om å styrke bidraget til ISAF i enkelte tilfeller vise seg å sitte langt inne for den nye regjeringen, og da spesielt hos SV.

Regjeringens forslag om etablering av en hurtigreaksjonsstyrke nord i Afghanistan fikk bred støtte. SVs støtte baserte seg på idealistiske hensyn om økt sikkerhet for befolkningen i området. Dessuten er det vel liten tvil om at det passet partiet godt å sende styrker til områder hvor de ikke stod i fare for å bli involvert i og assosiert med amerikanernes *Enduring Freedom*. For de andre partiene var etableringen nord i Afghanistan også gunstig. Norge viste at de tok sin allianseforpliktelse alvorlig ved å bidra aktivt til NATOs operasjon, samtidig som man etablerte seg i et område som var relativt rolig.

Enigheten var ikke like stor i debatten rundt kampfly til ISAF. Her synes uenigheten å ha vært størst innad i regjeringen. Det er nok liten tvil om at uenigheten hadde bakgrunn i SVs ideologiske motforestillinger mot denne typen bidrag, som ved sin natur ble sett på som offensiv. Partiet var også sterkt imot bidrag som enten kunne støtte *Enduring Freedom* eller eventuelt løse de samme oppdragene som den amerikanske operasjonen. I programmet SV gikk til valg på i 2005, var partiet helt konkrete på hvor det stod i forhold til USA: "NATO styrker de militære og politiske båndene til USA, som i dag er den største trusselen mot verdensfreden."²²¹ I kampflydebatten kom skillet mellom "venstre"- og "høyresiden" i SV klart fram. "Venstresiden" i partiet holdt den ideologiske og idealistiske fane høyt hevet og argumenterte, og demonstrerte, kraftig mot at norske fly skulle sendes til Afghanistan: "Jeg demonstrerer ikke mot regjeringen, men markerer motstand mot å sende jagerfly til Afghanistan. Det er helt uakseptabelt hvis flyene skal kunne brukes til å støtte amerikanske tropper i *Enduring Freedom*", forklarte stortingsrepresentant Magnar Lund Bergo sin deltakelse med til Aftenposten.²²² SVs parlamentariske leder Inge Ryan måtte forklare denne hendelsen for mediene: "Men dette er en spesiell sak. Dette er nærmest en samvittighetssak.

²²¹ SV. Arbeidsprogram 2005-09.

²²² Aftenposten. 10. november 2005.

SV er tuftet på sikkerhetspolitikk, denne saken har med identitet å gjøre.”²²³ Den mer realpolitiske ”høyresiden” i partiet, representert ved partileder og finansminister Kristin Halvorsen, klarte i dette tilfellet å få nok ro i rekkene til at regjeringen kunne fatte et vedtak om å sende de norske flyene.

Høsten 2006 kunne ”venstresiden” i SV innkassere sin største (midlertidige) seier vedrørende norsk utenrikspolitikk da regjeringen sa nei til en forespørsel fra NATO om norske spesialstyrker til ISAF og Afghanistan. SV, som tidligere hadde vært positiv til ISAF, spesielt når alternativet hadde vært *Enduring Freedom*, satte store ressurser inn på at Norge skulle avvise denne forespørselen. Regjeringen hadde nå et forpliktende samarbeidsdokument på at Norge ikke lengre skulle bidra med styrker til Operasjon *Enduring Freedom*. SV virket dermed ikke lengre like positiv til å sende styrker til ISAF og en operasjon som ble sett på som viktig for NATOs renommé og videre eksistens. Partiets synkende interesse for ISAF hadde selvfølgelig også sammenheng med at ISAF hadde endret seg. Fra å ha vært en styrke for å sørge for sikkerhet i Kabul, hadde nå ISAF overtatt ansvaret for hele Afghanistan og med det de fleste oppdragene som tidligere ble utført gjennom *Enduring Freedom*. For SVs del kan det virke som om det spesielt var to forhold som var problematiske i forhold til norske spesialstyrker, begge av ideologisk art. Det ene var det faktum at det her var snakk om spesialstyrker, og det andre at styrken skulle settes inn i sør, noe som sannsynligvis gjorde at operasjonen fikk for mange likhetstrekk med amerikanernes *Enduring Freedom*. SV har sågar programfestet sin motstand mot at Norge i det hele tatt skal ha spesialstyrker: ”Vektlegging av fredsoperasjoner innebærer at Forsvaret ikke skal satse på den typen offensive spesialstyrker som vektlegges i dag.”²²⁴ Det ble antydning fra flere hold at SV fikk denne seieren på grunn av innenrikspolitiske forhold, og da spesielt den tidligere nevnte saken om gasskraftverk på Mongstad. Partiets nestleder Audun Lysbakken avviste dette og prøvde heller å tilegne seieren til idealismen: ”Men dette handler om hva som er best for folket i Afghanistan, ikke om hva som skjer i norsk politikk[...]Vi mener fortsatt at Norge ikke skal bidra til militære operasjoner i landet som kan ramme sivilbefolkningen.”²²⁵

SVs utenrikspolitiske seier varte bare knappe fire måneder. Den 13. februar 2007 besluttet regjeringen at 150 specialsoldater skulle sendes til Kabul. Reaksjonene på dette lot ikke vente

²²³ Dagbladet. 10. november 2005.

²²⁴ SV. Arbeidsprogram 2005-09.

²²⁵ VG. 08. februar 2007.

på seg i SVs partiorganisasjon. ”Venstresiden” i partiet kom med kraftige utfall i mediene og flere sentrale stortingsrepresentanter og medlemmer i SVs landsstyre krevde partilederens avgang. De mente dette var en avgjørelse fredspartiet SV ikke kunne leve med. Denne avgjørelsen var ikke forenelig med partiets *fredsideal*, altså ideologi. De hevdet at SV gikk inn i regjeringen med den hensikt å gjøre Norge til en fredsnasjon, ikke en krigsnasjon. Flere talte også for at SV måtte trekke seg ut av regjeringssamarbeidet med Ap og Sp. Partileder Kristin Halvorsen på sin side mente det var viktig at partiet var i regjering. Hun hevdet at det var takket være SV at styrkene ble sendt til Kabul, og ikke Sør-Afghanistan, og gjennom det mer enn antydte at det ble inngått et kompromiss i kompromisset om å sende styrker.²²⁶

I en pressemelding fra SV ble dette utdypet. Her ble det hevdet at det var nødvendig å finne et kompromiss i denne saken på grunn av det store presset som har vært mot regjeringen fra NATO og fra opposisjonen på Stortinget.²²⁷ Landsstyret i SVs ungdomsorganisasjon, Sosialistisk Ungdom, vedtok i etterkant av regjeringens beslutning en uttalelse hvor de blant annet krevde at vedtaket ble omgjort. ”Heller enn å vise lojalitet til NATO, bør regjeringen sette hensynet til det Afghanske folk i sentrum ved å bidra humanitært. Vedtaket om å sende spesialstyrker vil bidra til å auke konfliktene i Afghanistan[...]Det er av lojalitet til NATO Senterpartiet og Arbeiderpartiet ønsker å sende spesialstyrker til Afghanistan.”²²⁸ Vi ser igjen at ”venstresiden” i partiet med idealisme og ideologi argumenterer mot partiledelsens mer interessefokuserede argumenter. ”Venstresiden” ble innrømmet et liten seier i det at styrkene skulle stasjoneres i Kabul, og ikke sendes til Sør-Afghanistan.

Det er ingen tvil om at de to andre regjeringspartiene også var svært opptatte av Norges forhold til NATO og USA i utformingen av regjeringens politikk, om enn med et annet fortegn enn SV. Utenriksminister Gahr Støre sa det slik:

Det er selvsagt i vår egen nasjonale interesse at NATO fortsatt fremstår som det viktigste sikkerhetspolitiske ankerfeste for landene i Europa og Nord-Amerika, og at USA fortsatt spiller en lederrolle i Alliansen[...] NATO utgjør ryggraden i Norges forsvar. Norge vil videreføre et aktivt engasjement for å styrke Alliansen. Vi vil gjøre det gjennom å støtte det politiske samarbeidet og gjennom våre bidrag til NATOs operasjoner. Det er omfattende og vil forbli omfattende[...] Regjeringen gjør dette veldig klart: Forholdet til USA er avgjørende for Norge. Vi ser vårt NATO-

²²⁶ Aftenposten. 14. februar 2007.

²²⁷ SV. 13. februar 2007.

²²⁸ SU. 18. februar 2007.

medlemskap og vårt forhold til USA som en bærebjelke i utenriks- og sikkerhetspolitikken.²²⁹

I den samme talen tegnet utenriksministeren et mer nyansert bilde av hvorfor Norge skulle bidra i Afghanistan: ”Jeg ser en sammenheng mellom Norges innsats for fred, utvikling og miljø. Vår utviklingsbistand, vår innsats i internasjonale samarbeidsorganer, vår humanitære innsats – og: Vår innsats med militære styrker. Alt dette handler om å bidra etter evne, totalt sett, på en måte som gjør at vi i Norge kan stå oppreist i møte med våre partnere i NATO og EU.” Han fortsatte med: ”Afghanistan er viktig for NATO, militært, sivilt, helheten – samspillet – mellom militær og sivil innsats. Det handler om NATOs fremtid, om landets utvikling, gjenoppbygging og sikkerhet, om vår egen sikkerhet.”²³⁰

Utenriksministeren prøvde her å forene idealismen med egeninteressen eller kanskje mer riktig, å forklare at idealisme kan gi resultater som er i Norges egeninteresse, og at disse ikke nødvendigvis står i et motsetningsforhold til hverandre. Han var klar på at det var Norges partnere i NATO og i EU som skulle ”imponeres” gjennom norsk innsats blant annet i Afghanistan. Det er kanskje ikke rart at fokus ble rettet mot disse organisasjonene. Her finner vi de rikeste og mektigste landene i verden. Disse landene er det i Norges egeninteresse å være på godfot med. Den tidligere idealismen i forhold til den afghanske sivilbefolkningen ble stadig mer skjult i de politiske budskap fra blant annet utenriksministeren til fordel for norsk sikkerhet, forholdet til USA og NATO og NATOs eksistens. Man kan tolke dette til at det for Arbeiderpartiet har vært egeninteressen som har vært styrende og som har ligget bak de idealistiske tanker og gjerninger Norge har hatt med sitt engasjement i Afghanistan.

Ap har et stort partiapparat med betydelig erfaring i det politiske spill rundt det å sitte i regjering. Som det største partiet i regjeringen, har nok Ap følt et spesielt ansvar for at regjeringen skulle overleve. Politikk dreier seg mye om kompromisser og slike må inngås for å oppnå enighet i mange saker. Det er liten tvil om at det til tider har vært innenrikspolitiske og partipolitiske årsaker som har styrt partiets Afghanistan-politikk. Dette ble kanskje best synliggjort under debatten rundt det eventuelle norske styrkebidraget med spesialsoldater til ISAF. Denne debatten var intens og heftig, både i lukkede møter innad i regjeringen og gjennom mediene. Helt til det siste meldte mediene, med kilder innad i regjeringssystemet, at

²²⁹ Støre, Jonas Gahr. 23. oktober 2006.

²³⁰ Støre, Jonas Gahr. 23. oktober 2006.

statsminister Stoltenberg ville ta en avgjørelse og sende de aktuelle styrkene.²³¹ Dette skjedde ikke. Arbeiderpartiet lot seg overkjøre i denne saken og hadde sin fulle hyre med å forsøke å forklare at det var en enstemmig regjering som hadde kommet fram til avgjørelsen. Da utenriksministeren meddelte at regjeringen hadde vedtatt å ikke sende styrkene til Afghanistan, ble dette grunnlagt med at regjeringen ikke hadde funnet det nødvendig å sende styrkene på dette tidspunkt. Det var også et viktig moment at Norge i forhold til folketallet allerede var blant de land som bidro mest i Afghanistan. Disse argumentene stilles i et litt underlig lys når regjeringen 3 måneder senere ikke bare vedtok å sende 150 spesialsoldater til Afghanistan, men i tillegg også vedtok å sende ca 35 soldater for å drive flyplassen i Kabul.

Senterpartiets argumentasjon var i mange tilfeller svært lik Arbeiderpartiets i denne perioden. Dette ble spesielt tydelig under den nevnte debatten om spesialstyrker høsten 2006. I denne debatten var som nevnt Åslaug Haga igjen opptatt av fordelingen av ”drittjobber”. Hun mente at Norge som NATO-medlem selvsagt måtte stille opp.²³² Vedtaket i regjeringen om at Norge ikke sendte spesialstyrker til Afghanistan må kunne karakteriseres som et sviende nederlag for Åslaug Haga og Senterpartiet. I kampen for å holde Norge utenfor EU har NATO-medlemskapet og båndene til USA vært meget viktige som forsikring for norsk sikkerhet. Sp har vært innforstått med at enhver forsikring har en pris. I dette tilfelle har denne prisen vært norske bidrag til operasjonene i Afghanistan.

De tidligere regjeringspartnerne H, V og KrF støttet de bidragene den rød-grønne regjeringen bestemte seg for å sende. Det var imidlertid de bidragene regjeringen *ikke* ville sende som skapte debatt. Opposisjonens argumenter var i overvekt preget av at det var i norsk egeninteresse å bidra også der regjeringen sa nei. KrFs leder, Dagfinn Høybråten, berørte dette i et innlegg i Stortinget høsten 2006; ”Dette er den mest krevende oppgave NATO noen gang har påtatt seg, og det er helt avgjørende at oppdraget lykkes - både for Afghanistan, for kampen mot terror og for NATOs troverdighet.”²³³ Han kom i sitt innlegg videre inn på den norske egeninteressen i dette: ”Vi må vise solidaritet med NATO-allierte og bistå når det trengs - vi har tilgjengelige styrker. Det er en av grunnpilarene i forsvarsalliansen at vi bidrar sammen med andre allierte når det er behov for det, simpelthen fordi den dagen kan komme da vi er avhengige av at våre allierte stiller opp for oss.” Venstreleder Lars Sponheims

²³¹ Se for eksempel Aftenposten. 12. oktober 2006. VG. 19. oktober 2006

²³² Dagsavisen. 18. oktober 2006.

²³³ Stortinget. 24. oktober 2006.

argumenter fulgte samme spor: ”Norges innflytelse og troverdighet som alliansepartner i NATO kan bli svekket av dette. Jeg sier ikke at den er det, men den kan bli det. En solidaritet vi burde ha vist med hardt pressede alliansepartnere, har uteblitt. Skuffelsen i NATO og de mest berørte medlemslandene er da også blitt tydelig uttalt.”²³⁴ Litt senere i den samme debatten berørte Sponheim det litt mer idealistiske syn for hvorfor Norge burde delta i Afghanistan: ”Vår oppfatning er at Regjeringen må satse stort på den sivile, den myke, den humanitære del. Vi vil gi all støtte til det, men poenget er at den innsatsen må få et rom. Det må skapes en type sikkerhet og trygghet i Sør-Afghanistan gjennom nødvendig bruk av militære midler for å gi rom for den humanitære innsatsen.” Det var altså fortsatt egeninteressen gjennom forholdet til NATO, som ble vektlagt i debattene av de gamle regjeringspartnere. Venstre var igjen det av disse partiene som i tillegg til egeninteressen brakte noe idealisme inn i debatten.

Venstre var nok det av de tidligere regjeringspartiene som var minst uenig i den nye regjeringens politikk. I stortingsdebatten 15. november 2005, gav Venstre sin støtte til den nylig innsatte regjeringen Stoltenberg i avgjørelsen om å avslutte den norske deltakelsen i *Enduring Freedom*, og heller konsentrere innsatsen om ISAF.²³⁵ I denne debatten ble det fra Venstre igjen framhevet det sammenvevde forholdet mellom idealisme og egeninteresse: ”Det er viktig at vi i Norge kan bidra til arbeidet med å skape en mer stabil verden. Gjennom å vise vilje og evne til å bidra i den type arbeid styrker vi også vår egen rolle og betydning internasjonalt.”

Da utenriksministerens utenrikspolitiske redegjørelse ble debattert i Stortinget våren 2007, fremhevet Venstres medlem i utenrikskomiteen, Anne Margrethe Larsen, nok en gang de idealistiske motiver for norsk deltakelse i Afghanistan: ”Diskusjonen om å sende norske styrker til Afghanistan er ikke mellom dem som ønsker fred, og dem som ikke gjør det. Den går på hvordan verdenssamfunnet kan bidra til å gi afghanerne et levelig liv og fremme stabilitet og fred i et urolig hjørne av verden.”²³⁶

Høyre var heller ikke helt blottet for idealistiske argumenter angående Afghanistan, selv om det ikke var tvil om at det fortsatt var egeninteressen som hadde rangen. Den 26. februar 2007

---

²³⁴ Stortinget. 24. oktober 2006.

²³⁵ Stortinget. 15. november 2005.

²³⁶ Stortinget. 15. februar 2007.

stilte Jan Petersen til et nettmøte for å svare på spørsmål om det norske militære engasjementet i Afghanistan.²³⁷ På spørsmål om hvorfor Norge skulle delta i Afghanistan svarte Petersen at dette var viktig av to årsaker: For det første fordi strid andre steder i verden kunne føre til humanitære katastrofer eller vandringer av fordrevne som kunne gi oss problemer her hjemme, og for det andre fordi vi alltid har regnet med at de allierte ville stille opp for oss. Begge argumenter har solid basis i norsk egeninteresse. Petersen understreket at Norges utfordringer i nord gjorde at vennskapet med våre allierte fortsatt var viktig for oss.

Også Fremskrittspartiet la i denne perioden meget stor vekt på den egeninteressen Norge hadde av å delta i Afghanistan. I sitt partiprogram for perioden 2005-2009 programfestet FrP at det var viktig at Norge deltok i internasjonale operasjoner for å bekjempe terror.²³⁸ På FrPs landsstyremøte høsten 2006 forklarte partiformann Siv Jensen hvorfor det som skjedde i Afghanistan var viktig for Norges befolkning: ”Men det er feil å tro at Afghanistan ikke angår oss. En tur ut på Oslos gater, viser at Afghanistan er nærmere enn det vi tror. Dette landet har vært og er et arnested for islamisme og terrorisme, og Afghanistan er verdens største produsent av heroin som kommer til Oslos gater. Derfor er Afghanistans sak, vår sak.”²³⁹ Dette utsagnet må kunne tolkes til at Jensen her mente at norsk militær deltakelse i Afghanistan direkte påvirket sikkerhet og trygghet ikke bare for nasjonen Norge, men for hver enkelt innbygger. I dagens globaliserte verden må man ut og bekjempe terror og kriminalitet der den oppstår, før den kommer til oss. Tidsmessig kom uttalelsen fra Jensen rett i etterkant av regjeringens første avslag på å sende spesialstyrker til Sør-Afghanistan. Mye tyder derfor på at hun gjennom dette utsagnet prøvde å appellere til egeninteressen det norske folket hadde av det norske engasjementet i Afghanistan, for å få støtte for partiets syn og politikk i denne saken.

Fremskrittspartiet var negativ til Stoltenberg-regjeringens avgjørelse om ikke å fornye den norske innsatsen i *Enduring Freedom* og tilbaketrekkingen av de norske offiserene i Irak høsten 2005.²⁴⁰ Partiet ønsket primært at bidraget til operasjon *Enduring Freedom* skulle forlenges.²⁴¹ De var spesielt redde for at dette ville skape større avstand til USA, men argumenterte samtidig for at verken Afghanistan eller Irak kom nærmere fred med denne

---

²³⁷ Høyre. 26. februar 2007.

²³⁸ FrP. Valgprogram 2005.

²³⁹ FrP. 21. oktober 2006.

²⁴⁰ Stortinget. 15. november 2005.

²⁴¹ Mail fra Per Chr Krogh.

politikken. Partiet beskyldte SV for å bidra til et linjeskifte i den norske utenrikspolitikken. Stortingsrepresentant Morten Høglund beskrev dette som ikke å være i Norges interesse ved å vise til utfordringene i nordområdene: ”Men Fremskrittspartiet er redd for at det taktskiftet som nå er i ferd med å skje i utenrikspolitikken, vil svekke Norges forhold til nære allierte. Og er det noe Norge trenger fremover, er det allierte, ikke minst i nordområdene.”²⁴² Vinteren 2007 forklarte Høglund hva som kreves av allierte: ”USA er og blir en nær alliert som vi søker å engasjere aktivt i forhold til våre interesser. Det betyr at vi også må være lydhøre overfor USAs interesser – ikke på en slik måte at vi ukritisk svelger alt som kommer fra Washington, men på en måte der vi som en nær alliert, er til å stole på i krevende situasjoner.”²⁴³

Selv etter regjeringsskiftet og den økende interessen rundt den norske deltakelsen i Afghanistan, dominerte de interessefundamenterte argumentene debatten. De største uenighetene var ikke lengre om hva Norge sendte av militære bidrag, men hva som ikke ble sendt. Til tider var debatten preget av større uenighet innad i regjeringen, enn mellom regjering og opposisjonen på Stortinget. Ved økt intensitet i debatten kan det virke som om de interessefokuserede argumentene ble viktigere og fikk en mer fremtredende plass. Dette kan skyldes at den politiske debatten stort sett foregår med et publikum, nemlig velgerne. Man ønsker å kommunisere til disse at de avgjørelser man tar er viktige for dem.

---

²⁴² Stortinget. 15. november 2005.

²⁴³ Stortinget. 15.februar 2007.

5 Konklusjon

Hendelsene i USA den 11. september 2001 påvirket en hel verden og var foranledningen til at en koalisjon med USA i spissen gikk til væpnet angrep på mål i Afghanistan høsten 2001. I Norge utløste dette en politisk debatt om hvorvidt norske styrker skulle delta i denne operasjonen. Som så ofte tidligere i utenrikspolitiske debatter ble den preget av argumenter i spenningsfeltet mellom idealisme og egeninteresse.

Norges Afghanistan-engasjement frem til i dag kan deles inn i tre perioder. I den første av disse periodene, tiden mellom 2001-2003, ble det norske militære engasjementet etablert. Den politiske debatten var da først og fremst sterkt preget av selve terrorhandlingene. De bidrag Norge sendte i denne perioden dekket spekteret fra rene støttebidrag til skarpe offensive bidrag representert ved spesialstyrker og kampfly. De største og skarpeste bidragene ble sendt til Afghanistan for å delta i *Operation Enduring Freedom*. Regjeringen Bondevik fikk bred støtte for denne politikken, med unntak av fra SV. Den borgelige regjeringen søkte støtte for sin politikk først og fremst i det største opposisjonspartiet på Stortinget som var Ap. Regjeringen fikk denne støtten i Afghanistan-politikken gjennom hele perioden.

I denne perioden falt hovedtyngden av aktørene i den politiske debatten i kategorien *for innsats av egeninteresse*. Disse grunn gav det norske engasjementet med at det var av nasjonal egeninteresse for Norge å delta. Norsk militær deltakelse i Afghanistan gav økt sikkerhet for Norge. Enkelte av partiene, spesielt KrF og V, målbar også idealistiske argumenter for norsk deltakelse, men var samtidig ivrige med å forklare at det å være idealistisk i denne sammenheng også tjente norske interesser. For tilhengerne av norsk deltakelse i Afghanistan ble spesielt Norges allianseforpliktelse til NATO ansett som meget viktig. Dette som en ”takk” for tryggheten alliansen hadde gitt under den kalde krigen, samtidig som man også så framover på framtidig territoriell sikkerhet for Norge. I tillegg til dette ønsket man å bekjempe terrorisme som i neste omgang kunne skade norske mål og interesser. Med basis i den argumentasjonen jeg har analysert er det liten tvil om at Norges forhold til NATO og spesielt USA, kombinert med landets utsatte geografiske plassering i ”utkantene” av Europa, i sterk grad har påvirket Afghanistan-politikken.

SVs mer idealistiske standpunkt i startfasen var at Norge måtte holde seg unna operasjonene i Afghanistan og heller bidra til at disse ble avsluttet. Argumentene for dette var at den store

taperen i disse operasjonene ville bli sivilbefolkningen i Afghanistan. I tillegg ble det argumentert med at dette heller ikke var måten å bekjempe terrorisme på, snarere tvert om: Bruk av militærmakt kunne skape mer hat og frustrasjon i allerede utsatte områder og styrke oppslutningen om og rekrutteringen til terrororganisasjonene. Partiet beveget seg i perioden mellom kategoriene *mot innsats av ideal/idealistiske årsaker* og *mot innsats av egeninteresse*, men i flertallet av debattene befant partiet seg i den første kategorien.

Den andre perioden, vedlikeholdsfasen 2003-2005, ble preget av at NATO tok over ansvaret for ISAF. Dette gjorde at Norges fokus dreide fra den amerikanskledede *Enduring Freedom* til den allianseledede ISAF. Dette gjorde det lettere også for SV å leve med norske styrker i Afghanistan. Spesialstyrkene ble imidlertid sendt ut igjen i denne perioden, fortsatt til støtte for *Enduring Freedom*. Dette var ikke like populært i SV. Den økte satsningen på ISAF førte til flere norske styrker i vakt- og sikringsoppdrag på bakken. Argumentasjonen for norsk deltakelse endret seg noe i denne perioden. Det mest karakteristiske trekket var at den norske egeninteressen ble stadig mer fremtredende. Dette gjaldt også for SV – når partiet argumenterte *mot* norske bidrag til Afghanistan. Partiet beveget seg her i noen grad fra idealisme over til i større grad å tilhøre kategorien *mot innsats av egeninteresse*.

Den tredje og foreløpig siste fasen i Norges Afghanistan-engasjement ble innledet med regjeringsskiftet i 2005, og markerte starten på viss dreining av Afghanistan-politikken. Med SV i regjering kom de idealistiske argumentene igjen sterkere til syne i debatten. I tillegg brakte SV en ideologi inn i regjeringen som i utgangspunktet var uforenelig med å ha norske militære styrker i Afghanistan. Dette var nok med på å påvirke regjeringens beslutning om å kansellere videre bidrag til *Enduring Freedom* til fordel for ISAF. De i utgangspunktet offensive kapasitetene kampfly og spesialstyrker skapte likevel debatt og uro innad i den nye regjeringen. For SV ble avgjørelsene om å sende slike bidrag åpenbart en bitter pille å svelge, på tross av at de ble sendt som en del av ISAF. Fokus for regjeringen i Afghanistan-spørsmålet gikk derfor etter hvert over til å holde regjeringen samlet og sittende. SV ble derfor innrømmet muligheter til å la sin ideologi og sitt idealistiske syn farge regjeringens avgjørelser vedrørende norske styrkebidrag til Afghanistan. Dette bidro ikke til en radikal endring i den norske Afghanistan-politikken, men definitivt til en *justering* av den.

Flertallet på Stortinget har helt siden spørsmålet om norske styrker til Afghanistan kom opp vært for en slik innsats. Argumentasjonen for dette synet har vært basert på flere forhold. Det

er likevel lite tvil om at den norske *egeninteressen* har vært det dominerende argumentet. Samtidig har alle partier i større eller mindre grad forsøkt å kombinere idealisme og egeninteresse i sin argumentasjon, og også proklamert at det ikke behøver å være noe motsetningsforhold mellom disse. Slik jeg oppfatter dette, gjelder det også når det som hevdes utført av idealisme samtidig tjener den norske egeninteressen. Hvis så ikke er tilfelle, er det ren egeninteresse som gjelder.

For et lite land som Norge er det tradisjonelt oppfattet som viktig at forsvars- og sikkerhetspolitikken er fundamentert på solid tverrpolitisk enighet, slik at man unngår for store endringer i disse forholdene når maktkonstellasjoner på Stortinget endres. Jens Stoltenberg kommenterte dette forholdet vinteren 2003: ”Der er jo situasjonen den at for et lite land som Norge er det viktig at det er bred enighet om sikkerhetspolitikken, og det er viktig at vi taler med én klar og tydelig stemme.”²⁴⁴ Mange fryktet at SVs inntreden i regjering høsten 2005 skulle endre på dette og at det ville medføre et brudd eller linjeskift i den norske sikkerhetspolitikken. SV hadde fram til da framstått som et parti som var svært kritisk til USA, NATO, de militære operasjonene i Afghanistan og ikke minst det faktum at norske styrker deltok i disse operasjonene. SVs inntreden i regjeringen *fikk* da også umiddelbare følger for Afghanistan-politikken gjennom valget av ISAF som den operasjonen Norge ville bidra med styrker til. Det er imidlertid å trekke det for langt å karakterisere dette som et linjeskift eller brudd i norsk sikkerhetspolitikk. Norge har pr april 2007 til sammen 580 soldater i Afghanistan.²⁴⁵ Dette er det høyeste antallet soldater Norge har hatt i Afghanistan. Den uenighet og debatt som har vært, spesielt om spesialstyrker høsten 2006 og vinteren 2007, har i stor grad vært preget av idealistiske og ideologiske argumenter fra ”venstresiden” i SV, noe som har lett for å appellere til følelser hos folk og drive opp temperaturen i debatten. Dette kombinert med det som til tider må kunne betegnes som klumsete intern kommunikasjon og mediehandtering fra regjeringens side, bidro til å skape et bilde av en radikal omlegging av politikken som altså ikke har skjedd. Kontinuiteten i Afghanistan-debatten og politikken er mye mer gjenkjennelig enn et eventuelt brudd.

Et interessant funn er at SVs argumentasjon gradvis endret seg etter hvert som etableringsfasen gikk over i vedlikeholdsfasen og videre frem mot partiets inntreden i regjeringen Stoltenberg. Partiet var fremdeles skeptisk til operasjonene i Afghanistan, men

---

²⁴⁴ Stortinget. 26. mars 2003.

²⁴⁵ Forsvarsnett. 23. april 2007.

argumentasjonen ble i økende grad dominert av at det også for SV var egeninteressen som gjaldt. Innsatsen i Afghanistan ble i økende grad satt opp i mot ivaretagelse av hjemlige sikkerhetsbehov og tilstedeværelse i nordområdene. Riktignok var det fremdeles klare innslag av ideologi og idealisme i SVs argumentasjon, men i langt mindre grad enn hva som var tilfelle i etableringsfasen.

I samtlige av mine tre perioder har norske styrker, med unntak av et par alvorlige hendelser som jeg har nevnt, vært forskånet for større tap og skader. Faktisk har flere soldater blitt drept under øvelser i Norge enn i skarp tjeneste i Afghanistan siden 2001. Med andre ord har tap og skader for norske myndigheter vært innenfor det vi kanskje kan kalle det "akseptable" og hele debatten har vært basert på dette forholdet. Man kan bli fristet til å spekulere i hvordan dette hadde stilt seg hvis norske styrker hadde kommet opp i en situasjon hvor de måtte ta store tap. På den ene side kan det være slik at når motivasjonen og den uttalte argumentasjonen for å ha norske styrker i Afghanistan først og fremst er basert på egeninteresse, så blir akseptgrensen for tap mye lavere enn om engasjementet hadde vært begrunnet i idealisme eller ideologi? Ved store tap i et fjerntliggende land kan det tenkes å være vanskelig å rettferdiggjøre for Norges befolkning at dette tjener nasjonens interesser. Da er det kanskje lettere både å forklare med og få aksept for at disse tapene tjener noe som er større enn nasjonen Norge, det være seg ideologiske eller idealistiske årsaker.

På den annen side kan dette like gjerne være stikk motsatt. Det kan åpenbart være vanskelig å rettferdiggjøre større tap og skader ut fra mer eller mindre klare idealistiske og ideologiske motiver i dagens samfunn. Man kan se for seg at styresmakter og befolkning er langt mer villige til å akseptere tap ved interessedrevne motiver. En viktig forutsetning her vil trolig være at de politiske myndigheter fra starten av har vært klare i sin kommunikasjon om at norsk deltakelse er viktig av hensyn til Norge og Norges befolknings egeninteresser. Gevinsten ved å delta må oppleves som langt større enn den eventuelle prisen som må betales. Uansett hvilken retning argumentasjonen ville tatt etter en større, alvorlig hendelse, er det rimelig grunn til å anta at selve debatten hadde sett annerledes ut enn det jeg har undersøkt i denne oppgaven, og kanskje ville mine kategorier og konklusjoner måtte revurderes?

Et annet interessant aspekt ved mine funn er at de imøtegår noe av den kritikken som de siste årene har blitt rettet mot norsk utenrikspolitikk generelt og bistandspolitikken spesielt. Denne kritikken har vært frontet av profilerte samfunnsdebattanter som professorene Øyvind Østerud

og Terje Tvedt. Kort skissert har denne kritikken rettet seg mot den plan, eller rettere sagt den manglende plan norske myndigheter har hatt med sin utenrikspolitikk. Først et punkt vi er enige om: Professor Tvedt er kritisk til den måten Norge driver sin bistandshjelp på. Særlig er han kritisk til at den norske hjelpen ser ut til å ta utgangspunkt i hvordan den kan få Norge til å fremstå på best mulig måte, og ikke hvilken bistand som er best mulig egnet for det land som skal hjelpes.²⁴⁶ På dette punktet er mine funn langt på vei sammenfallende med Tvedts påstander. Den politiske diskusjonen i Norge har i liten grad dreid seg om hva som behøves i Afghanistan, men snarere vært konsentrert om plikten til å delta og i hvilken grad og på hvilken måte Norge skal støtte NATO.

Når det gjelder andre forhold er det mindre samstemmighet mellom de nevnte kritikere og mine funn. Terje Tvedt beskriver norsk utenrikspolitikk som preget av "verdirasjonalitet" i stedet for mål-middel tankegang, der verdirasjonalitet innebærer at handling motiveres av troen på denne handlingens absolutte godhet.²⁴⁷ Målet er altså å vise sin godhet. Tvedt kaller dette for "Det nasjonale godhetsregimet". Professor Østerud hevder at norsk utenrikspolitikk er preget av "høyprofilert idealisme" med store egeninteresser for de som utøver den, så som frivillige organisasjoner, forskningsinstitusjoner og konsulentfirmaer.²⁴⁸ I min studie har jeg påvist at godhetsargumentet og idealismen har blitt brukt i Afghanistan-debatten, men at disse i stor grad overskygges av argumenter med bakgrunn i norsk egeninteresse. Hvis mine funn basert på en analyse av den åpne debatten er representative, innebærer dette at det faktisk gjøres mål-middel analyser i norsk utenrikspolitikk. Imidlertid må jeg her understreke at jeg har analysert bare en liten del av norsk utenrikspolitikk, nemlig militære bidrag til Afghanistan, mens de nevnte kritikere i hovedsak har fokusert på andre deler av norsk utenrikspolitikk. Likevel: Det er langt på vei mange av de samme aktørene som diskuterer og fatter beslutninger om de ulike delene av utenrikspolitikken. Østerud hevder også at: "Norsk deltakelse i internasjonale militæroperasjoner har ett åpent og ett skjult kort – det ene skal understøtte det fredspolitiske engasjementet, og det andre skal overbevise våre mektigste allierte om at vi kan bidra til felles felttog og at vi fortjener hjelp om vi selv kommer i nød."²⁴⁹ Min studie tilsier at dette siste kortet ikke er så skjult, men at det tvert imot brukes aktivt og åpent som argumentasjon for norsk deltakelse i internasjonale militæroperasjoner.

---

²⁴⁶ Tvedt. 2007.

²⁴⁷ Toje. 8. mai 2007.

²⁴⁸ Østerud. 20. juni 2006.

²⁴⁹ Østerud, 2006

Kildeliste

Offentlige dokumenter

Innstilling til Stortinget nr 6 (2002-2003). *Innstilling fra forsvarskomiteen om finansiering av norsk militær deltakelse i Afghanistan*. <http://www.stortinget.no/inns/2002/inns-200203-006.html> Benyttet kilde 14.02.2007

Innstilling til Stortinget nr 202 (2004-2005). *Innstilling fra utenrikskomiteen om samarbeidet i NATO i 2004*. <http://www.stortinget.no/inns/2004/inns-200405-202.html> Benyttet kilde 29.01.2007

Norges Grunnlov. <http://www.lovdata.no/all/tl-18140517-000-003.html#25> Benyttet kilde 15.01.2007

Regjeringen. 14.12.2001. *Offisielt fra statsråd*. <http://www.regjeringen.no/nb/dep/smk/aktuelt/offstatsraad/2001/Offisielt-fra-statsrad-14-desember-2001-.html?id=101744> Benyttet kilde 12.02.2007.

Statsministerens kontor. *Pressemelding 173/2001*. <http://odin.dep.no/odinarkiv/norsk/stoltenberg/smk/pressem/001001-070379/dok-bn.html>. Sist oppdatert 11.09.2001. Benyttet kilde 04.01.2007.

Statsministerens kontor. *Pressemelding 182/2001*. <http://odin.dep.no/odinarkiv/norsk/stoltenberg/smk/pressem/001001-070389/dok-bn.html>. Sist oppdatert 04.10.2001. Benyttet kilde 04.01.2007

Stortingsmelding nr 16(2005-2006). *Om samarbeidet i NATO i 2005*. <http://www.odin.dep.no/ud/norsk/dok/regpubl/stmeld/032001-040043/inn-bn.html> Benyttet kilde 29.01.2007

Stortingsproposisjon 39 (2001-2002). <http://www.odin.dep.no/dok/stprp/010001-030016/dok-bn.html> Benyttet kilde 07.01.2007

Møtereferater

Stortinget. 08.11.2001. *Møte torsdag 8. november kl 10 2001*. <http://www.stortinget.no/stid/2001/s011108-01.html> Benyttet kilde 10.01.2007

Stortinget. 15.11.2001. *Møte torsdag den 15. november kl. 10 2001*. <http://www.stortinget.no/stid/2001/s011115-01.html#Morten%20Høglund.1> Benyttet kilde 07.03.2007

Stortinget. 05.12.2001. *Referat fra møte onsdag 5. desember kl 10 2001*. <http://www.stortinget.no/stid/2001/s011205-01.html#Utenriksminister%20Jan%20Petersen.1> Benyttet kilde 10.01.2007

Stortinget. 24.01.2002. *Dokument nr 15 (2001-2002), Spørsmål nr. 146*. <http://epos.stortinget.no/SpmDetalj.aspx?id=23543> Benyttet kilde 18.01.2007

Stortinget. 11.04.2002. *Møte torsdag den 11. april kl 10 2002*. <http://www.stortinget.no/stid/2001/s020411-06.html#Kjetil%20Bjørklund.1> Benyttet kilde 11.01.2007.

Stortinget. 08.05.2002. *Spørretime 8. mai 2002*. <http://www.stortinget.no/spti/dw-o2002050818-032.html> Benyttet kilde 11.01.2007

Stortinget. 13.06.2002. *Møte torsdag den 13. juni kl 10 2002*. <http://www.stortinget.no/stid/2001/s020613-03.html> Benyttet kilde 26.02.2007

Stortinget. 17.10.2002. *Møte torsdag den 17. oktober kl. 10 2002*. <http://www.stortinget.no/stid/2002/s021017-02.html#Jon%20Lilletun.1> Benyttet kilde 28.02.2007

Stortinget. 25.10.2002. *Møte fredag den 25. oktober kl. 10 2002*. <http://www.stortinget.no/stid/2002/s021025-01.html> Benyttet kilde 19.01.2007

Stortinget. 29.01.2003. *Muntlig spørretime*. <http://www.stortinget.no/spti/sp-m20030129-10.html> Benyttet kilde 19.01.2007

Stortinget. 26.03.2003. *Møte onsdag 26. mars 2003 kl 10.00*. <http://www.stortinget.no/spti/sp-m20030326-17.html> Benyttet kilde 15.01.2007

Stortinget. 15.12.2003. *Møte mandag den 15. desember kl 10 2003*. <http://www.stortinget.no/stid/2003/s031215-08.html> Benyttet kilde 23.01.2007

Stortinget. 17.12.2003. *Møte onsdag den 17. desember kl. 10 2003*. <http://www.stortinget.no/stid/2003/s031217-02.html> Benyttet kilde 22.01.2007

Stortinget. 27.01.2004. *Møte tirsdag den 27. januar kl. 10 2004.* <http://www.stortinget.no/stid/2003/s040127-01.html>
Benyttet kilde 22.01.2007

Stortinget. 29.01.2004. *Møte torsdag den 29. januar kl. 10 2004.* <http://www.stortinget.no/stid/2003/s040129-01.html>
Benyttet kilde 22.01.2007

Stortinget. 14.06.2004. *Møte mandag den 14. juni kl 10 2004.* <http://www.stortinget.no/stid/2003/s040614-01.html>
Benyttet kilde 22.01.2007

Stortinget. 16.06.2004. *Møte onsdag den 16.juni kl 10 2004.* <http://www.stortinget.no/stid/2003/s040616-04.html>
Benyttet kilde 22.01.2007

Stortinget. 15.02.2005. *Møte tirsdag den 15. februar kl 10 2005.* <http://www.stortinget.no/stid/2004/s050215-01.html>
Benyttet kilde 15.01.2007.

Stortinget. 17.02.2005. *Møte torsdag den 17. februar kl 10.10 2005.* <http://www.stortinget.no/stid/2004/s050217-01.html>
Benyttet kilde 12.01.2007

Stortinget. 03.06.2005. *Møte fredag den 3. juni kl. 10 2005.* <http://www.stortinget.no/stid/2004/s050603-01.html> Benyttet kilde 13.03.2007

Stortinget. 09.11.2005. *Møte onsdag den 9. november kl 10 2005.* <http://www.stortinget.no/stid/2005/si051109.html>
Benyttet kilde 19.01.2007

Stortinget. 15.11.2005. *Møte tirsdag den 15. november kl 10 2005.* <http://www.stortinget.no/stid/2005/s051115-02.html>
Benyttet kilde 19.01.2007

Stortinget. 24.10.2006. *Møte tirsdag den 24. oktober 2006 kl. 10.* <http://www.stortinget.no/stid/2006/s061024-01.html>
Benyttet kilde 06.03.2007

Stortinget. 10.02.2007. *Møte tirsdag den 13. februar kl 10 2007.* <http://www.stortinget.no/stid/2006/s070213-01.html>
Benyttet kilde 13.02.2007

Stortinget. 15.02.2007. *Møte torsdag den 15. februar 2007.* <http://www.stortinget.no/stid/2006/s070215-01.html> Benyttet kilde 19.02.2007

Taler

Devold, Kristin Krohn. 07.01.2002. *Regjeringens forsvarspolitiske utfordringer og prioriteringer.* <http://www.oslomilsamfund.no/foredrag/2002/2002-01-07-FMIN.html> . Benyttet kilde 10.01.2007.

Devold, Kristin Krohn. 07.01.2003. *Mål og prioriteringer i forsvarspolitikken 2003.* http://www.regjeringen.no/nb/dokumentarkiv/Regjeringen-Bondevik-II/Forsvarsdepartementet/264675/266487/mal_og_prioriteringer_i_forsvarspolitikken.html?id=266552 Benyttet kilde 25.04.2007.

Støre, Jonas Gahr. 23.10. 2006. *Norge og USA – Felles fremtid?* Tale i OMS. <http://www.oslomilsamfund.no/foredrag/2006/2006-10-23%20UMIN%20Støre.html> Benyttet kilde 09.01.2007

Fagbøker/artikler

Bondevik, Kjell Magne. 2006. *Et liv i spenning.* Oslo; Aschehoug

Frydenlund, Knut. 1982. *Lille land – hva nå?* Oslo; Universitetsforlaget

Godal, Bjørn Tore. 16.02.1995. *Nødhjelp og norsk utenrikspolitikk.* Aftenposten. 16.02.1995 Hentet via Retriever ATEKST.no. Benyttet kilde 17.04.2007

Jagland, Thorbjørn. 26.09.2001. *Vi må stå sammen i kampen mot internasjonal terrorisme.* http://www.regjeringen.no/nb/dokumentarkiv/Regjeringen-Stoltenberg-I/Utenriksdepartementet/261296/264462/vi_ma_sta_sammen_i_kampen_mot_internasjonal.html?id=265047 Benyttet kilde 25.04.2007.

Jagland, Thorbjørn. 01.10.2001. *Terroranslagene mot USA – et tidsskille i internasjonal politikk..* <http://www.oslomilsamfund.no/foredrag/2001/2001-10-01-Jagland.html> Benyttet kilde 26.02.2007.

Kjos Fonn, Birgitte, Neumann, Iver B. og Sending, Jacob (red.) 2006. *Norsk utenrikspolitisk praksis; Aktører og prosesser.* Oslo:Cappelens Forlag AS

Knutsen, Torbjørn, Sørbø, Gunnar, Gjerdåker, Svein (red.) 1997. *Norges utenrikspolitikk*. Oslo: Cappelen Akademisk Forlag AS

Tamnes, Rolf. 1997. *Oljealder. 1965-1995*. Oslo; Universitetsforlaget AS

Toje, Asle. 08.05.2007. *Bistands-Norges folkefiende*. <http://www.aftenposten.no/meninger/kronikker/article1775474.ece>
Benyttet kilde 24.05.2007

Tvedt, Terje. 2007. *Utviklingshjelp og det nasjonale godhetsregimet*. I Horisont nr 1/2007.
http://www.nho.no/files/9_14.pdf Benyttet kilde 25.05.2007

Østerud, Øyvind. 20.06.2006. *Lite land redder verden*.
http://www.bistandsaktuelt.com/forum/display_message.asp?mid=350 Benyttet kilde 24.05.2007

Østerud, Øyvind, *Lite land som humanitærstormakt*. i Nytt Norsk Tidsskrift. Nr 4, 2006.
<http://www.idunn.no/servlets/content?marketplaceId=2000&languageId=1&contentItemId=2879747&pageName=printVersion&siteNodId=2879789&skipDecorating=true> Benyttet kilde 25.05.2007

Pressemeldinger

FD. Pressemelding 044/2001. http://www.regjeringen.no/nb/dokumentarkiv/Regjeringen-Stoltenberg-/Forsvarsdepartementet/232981/233210/norsk_stotte_til_usa.html?id=244869 Benyttet kilde 12.03.2007

FD. *Pressemelding 059/2001*. <http://odin.dep.no/odinarkiv/norsk/bondevikll/fd/presse/010001-070015/dok-bn.html> .
Sist oppdatert 08.11.2001. Benyttet kilde 05.01.2007

FD. *Pressemelding 062/2001*. <http://odin.dep.no/odinarkiv/norsk/bondevikll/fd/presse/010011-070134/dok-bn.html> .
Sist oppdatert 30.11.2001. Benyttet kilde 05.01.2007.

FD. *Pressemelding 066/2001*. <http://odin.dep.no/odinarkiv/norsk/bondevikll/fd/presse/010011-070138/dok-bn.html>
Sist oppdatert 21.12.2001. Benyttet kilde 05.01.2007

FD. *Pressemelding nr 33/2002; Endringer i det norske bidraget i Afghanistan*.
<http://www.odin.dep.no/odinarkiv/norsk/bondevikll/fd/presse/010011-070171/dok-bn.html> Benyttet kilde 23.01.2007

FD. Pressemelding nr 9/2003. *Norske spesialstyrker til Afghanistan*.
<http://www.odin.dep.no/odinarkiv/norsk/bondevikll/fd/presse/010011-070210/dok-bn.html> Benyttet kilde 15.01.2007

FD. Pressemelding 21/2003. *Forlengelse av spesialstyrkebidraget i Afghanistan*.
<http://www.odin.dep.no/odinarkiv/norsk/bondevikll/fd/presse/010001-990065/dok-bn.html> Benyttet kilde 15.01.2007.

FD. *Pressemelding 14/2004; Norge styrker innsatsen i Afghanistan*.
<http://www.odin.dep.no/odinarkiv/norsk/bondevikll/fd/presse/010011-070250/dok-bn.html> Benyttet kilde 22.01.2007

FD. *Pressemelding 24/2006; Bedre sikkerhet i Meymaneh*.
<http://odin.dep.no/fd/norsk/aktuelt/presesenter/presse/010051-070077/dok-bn.html> Benyttet kilde 30.01.2007

FD. 20.01.2006. *Norske bidrag til militære operasjoner i utlandet første halvår 2006*.
<http://odin.dep.no/fd/norsk/tema/p30006442/010051-210157/dok-bn.html> Benyttet kilde 15.01.2007

Fonn, Birgitte Kjos, Neumann, Iver B., Sending, Ole Jacob (red.) 2006. *Norsk utenrikspolitisk praksis; aktører og prosesser*.
Oslo: Cappelen Akademisk Forlag

Forsvarets Overkommando. 08.01.2002. *Norge utvider styrkebidraget til Afghanistan*.
<http://www.mil.no/start/aktuelt/pressemeldinger/article.jhtml?articleID=2637> Benyttet kilde 18.01.2007.

FrP. 21.11.2001. *Pressemelding; Afghanistan en utfordring*. http://www.svev.no/svev.cfm?Lang=nb&Kat=Dataressurser&uKat=Parti&UUKat=blaPressemeldinger&partiValgt=081&aarValgt=2001&pageNum=8&PR_hsh=20012111081002 Benyttet kilde 07.03.2007

Høyre. 30.11.2001. *Norge tilbyr militære styrker*. http://www.svev.no/svev.cfm?Lang=nb&Kat=Dataressurser&uKat=Parti&UUKat=blaPressemeldinger&partiValgt=071&aarValgt=2001&pageNum=12&PR_hsh=20013011071001 Benyttet kilde 28.02.2007

NATO. Press Release 124/2001. <http://www.nato.int/docu/pr/2001/p01-124e.htm> . Sist oppdatert 12.09.2001. Benyttet kilde 05.01.2007

Sp. 05.11.2001. *Pressemelding; Afghanistan – videre håndtering.* http://www.svev.no/svev.cfm?Lang=nb&Kat=Dataressurser&uKat=Parti&UUKat=blaPressemeldinger&partiValgt=041&aarValgt=2001&pageNum=9&PR_hsh=20010511041001 Benyttet kilde 09.02.2007

SV. 04.10.2001. *Pressemelding; Terroren må bekjempes ved å straffe de skyldige.* <http://www.sv.no/partiet/stortingsgruppen/utenriks/pressemeldinger/dbaFile7979.html> Benyttet kilde 08.02.2007

SV. 13.02.2007. *Pressemelding; Norges innsats i Afghanistan.* http://www.sv.no/nyheter/egne_nyheter/dbaFile122583.html
Benyttet kilde 14.02.2007

Generelle referanseverk fra internett

AmnestyNytt. 30.07.2002. *Norge bryter krigens folkerett i Afghanistan.* <http://www.amnesty.no/web.nsf/pages/FF61477E6C419F65C1256C06002A5E49> Benyttet kilde 12.01.2007.

Ap, SV og SP. 13.10.2005. *Politisk plattform for en flertallsregjering.* Soria Moria.

Caplex I. *Ideal.* <http://www.caplex.no/Web/ArticleView.aspx?id=9315664> Benyttet kilde 03.05.2007

Caplex II. *Idealisme.* <http://www.caplex.no/Web/ArticleView.aspx?id=9315666> Benyttet kilde 03.05.2007

Forsvarsnett. 04.01.2002. *Første, andre og tredje flight til Afghanistan.* <http://www.mil.no/start/aktuelt/nyheter/article.jhtml?articleID=2068> Benyttet kilde 16.01.2007

Forsvarsnett. 04.03.2002. *Norske styrker deltar i pågående operasjon i Øst-Afghanistan.* <http://www.mil.no/start/aktuelt/pressemeldinger/article.jhtml?articleID=11887> Benyttet kilde 12.01.2002

Forsvarsnett. 18.03.2002. *Førstemann til Kirgisistan.* http://www.mil.no/luft/liit/enduring_freedom/start/nyhetsarkiv/article.jhtml?articleID=13684 Benyttet kilde 16.01.2007

Forsvarsnett. 05.04.2002. *Minerydder alvorlig skadd i Afghanistan.* <http://www.mil.no/start/article.jhtml?articleID=14849>
Benyttet kilde 16.01.2007

Forsvarsnett. 17.04.2002. *Norsk Hercules på plass i Kirgisistan.* http://www.mil.no/luft/liit/enduring_freedom/start/nyhetsarkiv/article.jhtml?articleID=15741 Benyttet kilde 16.01.2007

Forsvarsnett. 28.05.2002. *De fleste kommer hjem fra Afghanistan.* <http://www.mil.no/start/article.jhtml?articleID=18375>
Benyttet kilde 12.01.2002

Forsvarsnett. 21.06.2002. *Mineskadd Torbjørn Sæterbø "ser" framover.* <http://www.mil.no/start/article.jhtml?articleID=21219>
Benyttet kilde 16.01.2002

Forsvarsnett. 01.07.2002. *En flik av spesialstyrkene.* <http://www.mil.no/start/article.jhtml?articleID=21667> Benyttet kilde 10.01.2007

Forsvarsnett. 01.07.2002. *Gjensynstreff for mineryddere med familier.* <http://www.mil.no/start/article.jhtml?articleID=21656>
Benyttet kilde 16.01.2007

Forsvarsnett. 01.09.2002. *Mer penger til norske Afghanistan-styrker.* <http://www.mil.no/start/article.jhtml?articleID=24555>
Benyttet kilde 19.01.2007

Forsvarsnett. 03.09.2002. *Ingen tvil om politisk oppbacking.* <http://www.mil.no/luft/start/nyheter/aktuelt/article.jhtml?articleID=24667> Benyttet kilde 19.01.2007

Forsvarsnett. 10.09.2002. *Forsvarets bidrag i kampen mot terror.* <http://www.mil.no/start/article.jhtml?articleID=24967>
Benyttet kilde 16.01.2007

Forsvarsnett. 25.09.2002. *Bondevik sendte F-16 piloter til kampen mot terror.* http://www.mil.no/luft/liit/enduring_freedom/start/nyhetsarkiv/article.jhtml?articleID=25526 Benyttet kilde 19.01.2007

Forsvarsnett. 27.09.2002. *De første F-16 har landet i Kirgisistan.* <http://www.mil.no/start/article.jhtml?articleID=25697>
Benyttet kilde 19.01.2007

Forsvarsnett. 01.11.2002. *Hedret foregangsmenn for fredsinnsett.* <http://www.mil.no/start/article.jhtml?articleID=29766>
Benyttet kilde 18.01.2007

- Forsvarsnett. 27.12.2002. *Norge har kontroll i Bagram.* <http://www.mil.no/start/article.jhtml?articleID=35255> Benyttet kilde 19.01.2007
- Forsvarsnett. 24.02.2003. *Norske ledere hjem fra Afghanistan.* <http://www.mil.no/start/article.jhtml?articleID=39544> Benyttet kilde 23.01.2007
- Forsvarsnett. 02.04.2003. *F-16 oppdraget fullført.* <http://www.mil.no/luft/start/article.jhtml?articleID=42256> Benyttet kilde 19.01.2007
- Forsvarsnett. 25.04.2003. *Avslutningsseremoni for norske F-16-deltakere.* <http://www.mil.no/start/aktuelt/pressemeldinger/article.jhtml?articleID=43307> Benyttet kilde 19.01.2007
- Forsvarsnett. 26.06.2003. *HJK i Afghanistan – og i krig.* <http://www.mil.no/haren/herfra/start/Intops/afghanistan/article.jhtml?articleID=47615> Benyttet kilde 15.01.2007
- Forsvarsnett. 09.02.2004. *Ny NATO-styrke til sommeren.* <http://www.mil.no/start/article.jhtml?articleID=67265> Benyttet kilde 28.01.2007
- Forsvarsnett. 14.04.2004. *Utfordrende oppdrag.* <http://www.mil.no/start/aktuelt/nyheter/article.jhtml?articleID=73234> Benyttet kilde 28.01.2007
- Forsvarsnett. 24.05.2004. *Norsk soldat drept i Afghanistan.* <http://www.mil.no/fof/start/aktuelt/pressemeldinger/article.jhtml?articleID=76210> Benyttet kilde 22.01.2007
- Forsvarsnett. 23.07.2004. *Norsk bataljonssjef på plass.* <http://www.mil.no/start/article.jhtml?articleID=80152> Benyttet kilde 22.01.2007
- Forsvarsnett. 13.08.2004. *Historisk norsk overtakelse.* <http://www.mil.no/start/article.jhtml?articleID=81320> Benyttet kilde 02.02.2007
- Forsvarsnett. 27.09.2004. *Store oppgaver i Nord-Afghanistan.* <http://www.mil.no/start/article.jhtml?articleID=84920> Benyttet kilde 29.01.2007
- Forsvarsnett. 04.11.2004. *Forsvarsminister patruljerte Kabul.* <http://www.mil.no/fof/afg/start/article.jhtml?articleID=87789> Benyttet kilde 02.02.2007
- Forsvarsnett. 07.01.2005. *Godt utført oppdrag.* <http://www.mil.no/haren/start/article.jhtml?articleID=92477> Benyttet kilde 22.01.2007
- Forsvarsnett. 18.07.2005. *Spesialstyrkene sendes ut.* <http://www.mil.no/start/article.jhtml?articleID=103755> Benyttet kilde 16.01.2007
- Forsvarsnett. 30.08.2005. *Norge overtar lederansvaret i Meymaneh.* <http://www.mil.no/start/aktuelt/pressemeldinger/article.jhtml?articleID=106250> Benyttet kilde 29.01.2007
- Forsvarsnett. 02.09.2005. *Norsk ledelse i Nord-Afghanistan.* <http://www.mil.no/start/article.jhtml?articleID=106374> Benyttet kilde 29.01.2007
- Forsvarsnett I. 07.02.2006. *Status-ISAF leiren i Meymaneh.* <http://www.mil.no/start/aktuelt/pressemeldinger/article.jhtml?articleID=116483> Benyttet kilde 29.01.2007
- Forsvarsnett II. 07.02.2006. *Situasjonen er mer stabil.* <http://www.mil.no/start/article.jhtml?articleID=116544> Benyttet kilde 29.01.2007
- Forsvarsnett. 09.02.2006. *Gjennomgang av foreløpig rapport – Meymaneh.* <http://www.mil.no/start/aktuelt/pressemeldinger/article.jhtml?articleID=116737> Benyttet kilde 29.01.2007
- Forsvarsnett. 10.02.2006. *Soldatenes egne bilder.* <http://www.mil.no/start/article.jhtml?articleID=116769> Benyttet kilde 29.01.2007
- Forsvarsnett. 11.02.2006. *Rettet ild og sjokkhåndgranater brukt i sammenstøtet i Meymaneh.* <http://www.mil.no/start/aktuelt/pressemeldinger/article.jhtml?articleID=116812> Benyttet kilde 29.01.2006
- Forsvarsnett. 13.02.2006. *Raskt på vingene.* <http://www.mil.no/luft/liit/start/article.jhtml?articleID=116880> Benyttet kilde 22.01.2007
- Forsvarsnett. 09.03.2006. *Camp Nidaros overtatt.* <http://www.mil.no/fof/afg/start/article.jhtml?articleID=118172> Benyttet kilde 30.01.2007
- Forsvarsnett. 11.04.2006. *Ikke akkurat turistdiaré.* <http://www.mil.no/start/article.jhtml?articleID=120215> Benyttet kilde 30.01.2007

Forsvarsnett. 10.05.2006. *Siste tokt over Afghanistan.*

<http://www.mil.no/luft/start/nyheter/aktuelt/article.jhtml?articleID=121833>

Benyttet kilde 22.01.2007

Forsvarsnett. 13.09.2006. *Skal komme allierte til unnsetning.* <http://www.mil.no/start/article.jhtml?articleID=126367>

Benyttet kilde 30.01.2007

Forsvarsnett. 15.01.2007. *Improvisert sprengladning funnet i Meymaneh (15.01.07).*

<http://www.mil.no/fo/luft/start/aktuelt/pressemeldinger/article.jhtml?articleID=133696> Benyttet kilde 30.01.2007

Forsvarsnett. 26.01.2007. *Norske soldater i Afghanistan.* <http://www.mil.no/fo/luft/start/styrken/> Sist oppdatert 26.01.2007.

Benyttet kilde 27.01.2007

Forsvarsnett. 23.04.2007. *Norske styrker i utlandet.*

<http://www.mil.no/intops/start/article.jhtml?sourceID=260011&source=ftd> Benyttet kilde 11.05.2007

Forsvarsnett. *PRT Meymaneh.* <http://www.mil.no/fo/luft/start/styrken/prt/> Benyttet kilde 29.01.2007

FrP. 2001. *Valgprogram for Fremskrittspartiet.* <http://www.s-vev.no/svev.cfm?Lang=nb&Kat=Dataressurser&uKat=Parti&UUKat=blaPartiprogrammer&partiValgt=081&aarValgt=2001&DokNr=29&Kap=000000000000000000>

Benyttet kilde 27.02.2007

FrP. 05.03.2002. *Støtter norsk krigføring i Afghanistan.*

http://lm.frp.no/Innhold/FrP/Nyhetsarkiv/?module=Articles;action=Article_publicShow;ID=3749;_t=712 Benyttet kilde

23.05.2007

FrP. 2005. *Valgprogram for Fremskrittspartiet.* <http://www.s-vev.no/svev.cfm?Lang=nb&Kat=Dataressurser&uKat=Parti&UUKat=blaPartiprogrammer&partiValgt=081&aarValgt=2005&DokNr=9368&Kap=009000000000000000>

Benyttet kilde 27.02.2007

FrP. 21.10.2006. *–Eldreomsorg viktigste sak.*

http://www.frp.no/Innhold/FrP/Artikkelsok/?module=Articles;action=Article_publicOpen;ID=22181 Benyttet kilde

07.03.2007

Global Secyurity.org 20.10.2002. *War against terror lead by U.S. special forces.*

<http://www.globalsecurity.org/org/news/2002/020920-sof1.htm> Sist oppdatert 20.10.2002. Benyttet kilde 12.01.2007

Høyre. 2005. *Valgprogram for Høyre 2005-2009.* <http://www.s-vev.no/svev.cfm?Lang=nb&Kat=Dataressurser&uKat=Parti&UUKat=blaPartiprogrammer&partiValgt=071&aarValgt=2005&DokNr=9364&Kap=000000000000000000>

Benyttet kilde 14.02.2007

Høyre. 26.02.2007. *Bør Norge sende NATO-styrker til Afghanistan?*

http://www.hoyre.no/Saker/NetMeeting/2007/nettmote_petersen/afghanistan

Benyttet kilde 28.02.2007

KrFs. 03.11.2001. *Uttalelse fra KrFs landsstyre om Afghanistan: Nødhjelpen må nå fram.* http://www.s-vev.no/svev.cfm?Lang=nb&Kat=Dataressurser&uKat=Parti&UUKat=blaPressemeldinger&partiValgt=051&pageNum=24&PR_hsh=20010311051001

Benyttet kilde 27.02.2007

NATO. *International Security Assistance Force (ISAF). How did this operation evolve?.*

<http://www.nato.int/issues/isaf/evolution.htm>

Sist oppdatert 21.11.2006. Benyttet kilde 05.01.2007.

NATO. *International Security Assistance Force (ISAF).* <http://www.nato.int/issues/isaf/index.html> . Sist oppdatert 17.11.2006.

Benyttet kilde 08.01.2007

Sp. 2001. *Valgprogram for Senterpartiet.* <http://www.s-vev.no/svev.cfm?Lang=nb&Kat=Dataressurser&uKat=Parti&UUKat=blaPartiprogrammer&partiValgt=041&aarValgt=2001&DokNr=37&Kap=000000000000000000>

Benyttet kilde 26.02.2007

Sp. 31.01.2003. *Er norsk sikkerhet bedre ivaretatt dersom vi går inn i EU?* <http://www.senterpartiet.no/article29832.html>

Benyttet kilde 12.03.2007

Sp. 2005. *Program 05-09.* <http://produksjon.senterpartiet.no/article.php?articleID=34250> Benyttet kilde 16.02.2007

Stortinget. *Fakta; Parlamentarismen.* http://www.stortinget.no/om_stortinget/forfatningen/parlamentarismen.html .

Benyttet kilde 09.01.2007

- SU. 18.02.2007. *Ingen spesialstyrker til Afghanistan*. <http://www.su.no/Artikler/630.html> Benyttet kilde 22.03.2007
- SV. 3. april 2005. *Ulike mennesker. Like muligheter. SVs arbeidsprogram 2005-2009*. <http://www.sv.no/politikken/program/bokmal/dbaFile83077.pdf> Benyttet kilde 07.02.2007
- The United States Army in Afghanistan. 2003. *Operation Enduring Freedom*. <http://www.army.mil/cmh/brochures/Afghanistan/Operation%20Enduring%20Freedom.htm#afghan> Benyttet kilde 12.01.2007.
- The White House. 12. mars 2002. *Campaign Against Terrorism A Coalition Update*. <http://www.whitehouse.gov/march11/campaignagainstterrorism.pdf> Benyttet kilde 11.01.2007
- United Nations. *Security Council Resolution 1368*. <http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N01/533/82/PDF/N0153382.pdf?OpenElement> Benyttet kilde 03.01.2007
- United Nations. *Security Council Resolution 1386*. <http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N01/708/55/PDF/N0170855.pdf?OpenElement> Benyttet kilde 07.01.2007
- United Nations. *Security Council Resolution 1510*. <http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N03/555/55/PDF/N0355555.pdf?OpenElement> Benyttet kilde 08.01.2007.
- Venstre. 2001. *Personlig frihet og sosialt ansvar; valgprogram for Venstre*. <http://www.s-vev.no/svev.cfm?Lang=nb&Kat=Dataressurser&uKat=Parti&UUKat=blaPartiprogrammer&partiValgt=031&aarValgt=2001&DokNr=25&Kap=000000000000000000> Benyttet kilde 06.03.2007
- Venstre. 2005. *Valgprogram for Venstre*. <http://www.s-vev.no/svev.cfm?Lang=nb&Kat=Dataressurser&uKat=Parti&UUKat=blaPartiprogrammer&partiValgt=031&aarValgt=2005&DokNr=9362&Kap=000000000000000000> Benyttet kilde 06.03.2007
- ## Avisartikler
- Adresseavisen. 08.02.2007. *SV mener høyre forvrenger virkeligheten*. <http://www.adressa.no/nyheter/innenriks/article801075.ece> Benyttet kilde 09.02.2007
- Aftenposten Amag. 09.06.2006. *De norske skuddene i Afghanistan*. Hentet via Retriever ATEKST.no. Benyttet kilde 31.01.2007
- Aftenposten. 01.12.2001. *Norge er klar til kamp for USA*. Hentet via Retriever ATEKST.no. Benyttet kilde 18.01.2007
- Aftenposten. 09.06.2005. *USA beholder lagre*. Hentet via Retriever A-TEKST.no. Benyttet kilde 21.03.2007
- Aftenposten. 25.08.2005. *Blant verdens beste Krohn Devold sender flere og flere til Afghanistan - ..på terroristjakt*. Hentet via Retriever ATEKST.no. Benyttet kilde 16.01.2007
- Aftenposten. 10.11.2005. *"Demonstrerte...registrerte...nei, markerte" SV-rabalder om F-16 til Afghanistan*. Hentet via Retriever ATEKST.no. Benyttet kilde 24.05.2007
- Aftenposten. 12.10.2006. *SV gir opp soldatmotstand*. Hentet via Retriever ATEKST.no. Benyttet kilde 22.01.2007
- Aftenposten. 10.02.2007. *Neppe norske soldater til Sør-Afghanistan*. <http://www.aftenposten.no/nyheter/iriks/article1637078.ece> Benyttet kilde 13.02.2007
- Aftenposten. 14.02.2007. *Kabul-styrke splitter SV*. <http://www.aftenposten.no/nyheter/uriks/article1642023.ece> Benyttet kilde 14.02.2007
- Aftenposten. 23.05.2007. *Skulle delta i tilstelning på lokalt sykehus*. <http://www.aftenposten.no/nyheter/uriks/article1800222.ece> Benyttet kilde 29.05.2007
- Bergens Tidene. 14.09.2001. *Skepsis i Sp og SV*. Hentet via Retriever ATEKST.no. Benyttet kilde 08.02.2007.
- Bergens Tidene. 17.02.2005. *Ødelegge og nøytralisere*. <http://www.bt.no/utenriks/article3713.ece> Sist oppdatert 17.02.2005. Benyttet kilde 1.01.2007.
- Dagbladet. 14.10.2001. *Disse satans mordere*. <http://www.dagbladet.no/nyheter/2001/10/14/287882.html> Benyttet kilde 08.02.2007

- Dagbladet. 15.03.2002. *Større åpenhet*. <http://www.dagbladet.no/nyheter/2002/03/15/319327.html> Sist oppdatert 15.03.2002.
Benyttet kilde 12.01.2007
- Dagbladet. 20.11.2003. *Tok farvel med Kabul-tropper*. Hentet via Retriever ATEKST.no. Benyttet kilde 22.01.2007
- Dagbladet. 10.11.2005. *SV-ere rasler med sablene*. Hentet via Retriever. ATEKST.no. Benyttet kilde 24.05.2007
- Dagbladet. 14.10.2006. *Sier nei til nye styrker. Halvorsen skeptisk til NATOs strategi i Afghanistan*. Hentet via Retriever ATEKST.no.
Benyttet kilde 22.01.2007
- Dagsavisen. 24.02.2005. *Enda et svik mot Afrika*. Hentet via Retriever ATEKST.no. Benyttet kilde 09.03.2007
- Dagsavisen. 18.10.2006 - *Selvsagt må vi stille opp for NATO*. <http://www.dagsavisen.no/innenriks/article2355377.ece>
Sist oppdatert 18.10.2006. Benyttet kilde 03.01.2007
- Klassekampen I. 15.09.2001. *Halvorsen burde protestert*. Hentet via Retriever ATEKST.no. Benyttet kilde 04.05.2007
- Klassekampen II. 15.09.2001. *Opprop mot amerikanske hevnaksjoner*. Hentet via Retriever ATEKST.no. Benyttet kilde 08.02.2007
- Klassekampen I. 04.12.2001. *Krigsmotstanden post-Kabul*. Hentet via Retriever ATEKST.no. Benyttet kilde 09.02.2007
- Klassekampen II. 04.12.2001. *Bryt partiprogrammet*. Hentet via Retriever ATEKST.no. Benyttet kilde 08.02.2007
- Nettavisen. 18.10.2006. *SV-seier over NATO*. <http://www.nettavisen.no/innenriks/politikk/article774349.ece> Sist oppdatert 18.10.2006. Benyttet kilde 15.01.2007
- Nettavisen. 08.02.2007. *Ap støtter NATO-offensiv*. <http://www.nettavisen.no/verden/article892566.ece> Benyttet kilde 09.02.2007
- Nettavisen. 23.05.2007. *Jens vil bli i Afghanistan*. <http://www.nettavisen.no/innenriks/politikk/article1063401.ece>
Benyttet kilde 24.05.2007
- NTB. 07.10.2001. *Kristin Halvorsen: Lite klokt*. Hentet via Retriever ATEKST.no. Benyttet kilde 08.02.2007
- NTB. 08.10.2001. *Det amerikansk-britiske angrepet mot Afghanistan*. Hentet via Retriever ATEKST.no. Benyttet kilde 08.02.2007
- NTB. 08.02.2005. *Anerkjennelse til norske spesialstyrker*. Hentet via Retriever ATEKST.no. Benyttet kilde 08.02.2007
- NTB. 19.05.2005. *Fagforbundet vil ha uttelling med ny regjering*. Hentet via Retriever ATEKST.no. Benyttet kilde 09.03.2007
- NTB. 28.09.2005. *Kranglelisten på Soria Moria*. Hentet via Retriever ATEKST.no. Benyttet kilde 16.01.2007
- NTB. 09.11.2005. *Ber egen regjering snu i jagerflysaken*. Hentet via Retriever ATEKST.no. Benyttet kilde 19.01.2007
- NTB1. 18.10.2006. *SV vil demonstrere mot egen regjering*. Hentet via Retriever ATEKST.no. Benyttet kilde 22.01.2007.
- NTB2. 18.10.2006. *Norge sender ikke flere soldater til Afghanistan*. Hentet via Retriever ATEKST.no. Benyttet kilde 22.01.2007
- Ny Tid. 09.09.2005. *Hva sa egentlig Kristin?* <http://www.nytid.no/?sk=irix&id=3024> Benyttet kilde 09.03.2007
- VG. 16.03.2002. *Misforstått hemmelighold*. <http://www.vg.no/pub/vgart.hbs?artid=3263378> Sist oppdatert 16.03.2002.
Benyttet kilde 12.03.2002
- VG. 10.06.2002. *Norge i Afghanistan*. Hentet via Retriever ATEKST.no. Benyttet kilde 18.01.2007
- VG.18.07.2003. *Tidenes stjernetreff*. Hentet via Retriever ATEKST.no. Benyttet kilde 15.02.2007
- VG. 14.11.2003. *Hurtig innsats – til Afghanistan*. Hentet via Retriever ATEKST.no. Benyttet kilde 22.01.2007
- VG. 15.02.2005. *Norge sender igjen spesialstyrker til Afghanistan*. <http://www.vg.no/pub/vgart.hbs?artid=102759>
Benyttet kilde 16.01.2007
- VG. 19.10.2006. *Jens ville sende 150 specialsoldater*. <http://www.vg.no/pub/vgart.hbs?artid=134619> Benyttet kilde 16.02.2007

VG. 08.02.2007. *Vil ikke la seg presse av NATO og Høyre.* <http://www.vg.no/pub/vgart.hbs?artid=168438> Benyttet kilde 22.03.2007

Intervjuer

Jacobsen, Bjørn. Oslo, 27.03.2007

Krohn Devold, Kristin. Oslo, 20.03.2007